

WeCitizens

เสียงพะเยา

กว๊านคือชีวิต

สำรวจ 'พะเยา'

สมาชิกเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก ปี 2565

22	รศ.ดร.พนินทรา อีรานนท์
30	อัครา พรหมเผ่า
32	มนัส สายโกสม
36	ดร.สุริพร โกมลธง
38	มณฑาทากาญจน์ ปรางค์มณีรัตน์
40	ผศ.ดร. อัมเรศ เทพมา
42	ผศ.ดร.รัฐภูมิ พรหมณะ
44	นันท์กนก สำนะเงิน
44	รัตนกรรณ์ รัตนกรไพบุลย์
44	มารศรี เงินเย็น
44	อภิชนา ใจดวง
46	กุหลาบ อินอิน
48	นิวัฒน์ จำรัส
50	พันธกานต์ กันต์โถม
52	ครูจ๋วย-ชลดา และครูโซะ-ศักดิ์ชัย เวยื่อ
56	จักรชัย พรหมทอง
60	Alex Wang และ Louise Cooper-Wang
62	แม่ทองปอน จำรัส
66	ณรงค์ พัวศิริ และสุดา พัวศิริ
68	ผศ.ดร.สันธิวัฒน์ พิทักษ์พล
70	ศ.ดร.เสมอ ทาน้อย
74	ดร.นพวรรณ คำเจริญ
76	เด่น สุวรรณ
78	ผศ.นิศ วนิชบุรณ์
82	บงกช กาญจนรัตนกร
84	เพ็ญพิศุทธิ์ พวงสุวรรณ
86	ชรีพร ยอดฟ้า
88	พิมพ์วิไล วงศ์เรือง
90	สมบุรณ์ เรืองงาม
92	สุนทรีย์ มหาวงศ์
94	ยุพิน ด้านพิทักษ์ และอาคม ด้านพิทักษ์
96	สุทัศน์ ปทุมวงศ์
100	ปวินท์ ระมิงค์วงศ์

เรียนรู้ริมกว๊าน เสริมสร้าง 'พลังคนพะเยา'

กว๊านพะเยา นอกจากจะเป็นตัวแทนภาพจำของจังหวัดพะเยา ยังมีขนาดใหญ่กินอาณาบริเวณราวหนึ่งหมื่นไร่เศษ รองรับน้ำกว่า 31 ล้านลูกบาศก์เมตรแห่งนี้ ถือได้ว่าเป็นแหล่งอยู่อาศัยน้ำและที่ตั้งหมู่บ้านชุมชนขนาดใหญ่ของจังหวัด สัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนพะเยาอดุตั้งลมหายใจมาแต่ครั้งอดีต

สันนิษฐานกันว่าคำว่า “กว๊าน” น่าจะเพี้ยนมาจาก “กว๊าน” ในภาษาเหนือแปลว่า “รวบรวม” (จากแหล่งต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันจำนวนมาก) สะท้อนความหมายอย่างแจ่มชัด ถึงการรวมลำห้วย จากทิวดอยหลวง ด้านทิศตะวันตก กับลำน้ำสายหลักอย่างแม่น้ำอิง ไหลลงมารวมกันเป็นกว๊านพะเยา ก่อเกิดเป็นความอุดมสมบูรณ์ และระบบนิเวศที่เหมาะสมกับการสร้างบ้านแปงเมือง และการริเริ่มสร้างสรรค์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา สร้างเศรษฐกิจ และสังคม ส่งผ่านกาลเวลามารุ่นแล้วรุ่นเล่า

ปัจจุบันริมกว๊านพะเยามีชุมชนตั้งอยู่รายรอบรวมแล้วกว่า 6 ตำบล และยังเป็นที่ตั้งของพื้นที่เทศบาลเมืองพะเยา ศูนย์กลางการพัฒนา และความเจริญของจังหวัดพะเยา ด้วยความพร้อมเช่นนี้พื้นที่ชุมชน

ริมกว๊านจึงเหมาะสมสำหรับการพัฒนา ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และส่งเสริมการพัฒนาเมืองตามแนวคิดเมืองแห่งการเรียนรู้ UNESCO

โครงการ “กลไกการบริหารและพัฒนาเส้นทางแห่งการเรียนรู้ในเขตเมืองพะเยาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้วย BCG โมเดล” ดำเนินการโดย รองศาสตราจารย์ ดร.ผณินทรา ธีรานนท์ สังกัด คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ได้นำศักยภาพและความโดดเด่นระบบนิเวศริมกว๊าน และความรู้ความสามารถของคนพะเยา ผสานพลังความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทั้งจังหวัด ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เทศบาลเมืองพะเยา เทศบาลตำบล หอการค้าจังหวัดพะเยา หน่วยบริหารจัดการทุนวิจัยด้านการพัฒนาพื้นที่ (บพท.) และ ชุมชนเมืองพะเยา ขับเคลื่อนโครงการวิจัยพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้เพื่อตอบโจทย์การพัฒนา ศักยภาพและทักษะคนพะเยา ทั้งในเรื่องการเรียนรู้คุณค่าของพื้นที่ตนเอง และการสร้างอาชีพ ขยายโอกาสสำหรับกลุ่มแรงงานนอกระบบ และประชาชนทั่วไป โดยกำหนดเป้าหมายของการขับเคลื่อนงานวิจัย ไว้ดังนี้

1) เพื่อพัฒนาแรงงานนอกระบบอายุ 15 ปีขึ้นไปเข้าถึงการ
กิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตร “UP to Upskill / Reskill/
Newskill” 3 หลักสูตร ที่สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของ
BCG โมเดล มีคุณภาพจากมหาวิทยาลัยพะเยาได้ไม่ต่ำกว่า
10,000 คน และมีการกลับมาใช้บริการซ้ำไม่ต่ำกว่า 50%

2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชุดความคิด (Mindset)
รวมถึงทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
กับรายได้บนพื้นที่เมืองแห่งการเรียนรู้

3) เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของชุดความคิด (Mindset)
ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมแรงงานนอกระบบรอบกว๊านพะเยา

4) เพื่อสร้างโมเดลการสร้างรายได้จากการเรียนรู้กิจกรรม
ในหลักสูตร “UP to Upskill / Reskill/ Newskill” 3
หลักสูตร ที่สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของ BCG โมเดล

ด้วยแผนและยุทธศาสตร์การวิจัย ที่มุ่งเน้นการใช้ข้อมูลท้องถิ่นศึกษา (Local Study) การวิเคราะห์กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders Analysis) อย่างเข้าใจลึกซึ้ง และการออกแบบกลยุทธ์การมีส่วนร่วมที่จับใจ และตอบโจทย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จนประสบความสำเร็จใน 2 กลุ่มพลังสำคัญ ได้แก่ กลุ่มชุมชนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และกลุ่มองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบจ.พะเยา และเทศบาลเมืองพะเยา ทำให้การขับเคลื่อนงานวิจัยเกิดผลสัมฤทธิ์ 12 ประเด็นที่น่าสนใจ อาทิ

1. พะเยา ได้ถูกเสนอชื่อเป็นอันดับที่ 1 ให้เป็นสมาชิกเมือง
แห่งการเรียนรู้ของ UNESCO Global Network of Learning
Cities ในปี 2565

2. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการ
“พะเยา เมืองแห่งการเรียนรู้ (Phayao Learning City)”

3. มีแหล่งเรียนรู้ Phayao Learning City และเส้น
ทางการเรียนรู้ (Learning Route) รอบกว๊านพะเยา ที่เชื่อมโยงกับศักยภาพของพื้นที่ ผู้คน และตอบโจทย์ความสนใจ
ของกลุ่มเป้าหมาย

4. หลักสูตร “UP to Reskill/ Upskill” 2 หลักสูตรหลัก
3 หลักสูตรย่อย ที่สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของ BCG
โมเดล ได้แก่ หลักสูตรสินค้าท้องถิ่นสู่การสร้างนวัตกรรม
เพื่อสังคม (Local Products to Social Innovation) และ
หลักสูตร การใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์ด้วยผลิตภัณฑ์จากสิ่ง
แวดล้อม (Creative Activities for the Green World)

5. จัดกิจกรรมในหลักสูตร หลักสูตรสินค้าท้องถิ่นสู่การ
สร้างนวัตกรรมเพื่อสังคม (Local products to social
innovation) ทำให้เกิดเป็น Social Enterprises ระหว่าง
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มบ้านรักขนมร่วมกับบริษัท สยามฮาร์บา
ล่า โฮลดิ้ง จำกัด - SIAM HARBALA COMPANY LIMITED

6. ผลិតภัณฑ์แต่ละชิ้นที่ได้รับการพัฒนาจากทาง
โครงการด้วยหลักการ BCG โมเดล ลดการปลดปล่อย
คาร์บอนได้ถึง 4.2147 kgCO₂e โดยคิดเป็น 9.68% ของการ
ปลดปล่อยคาร์บอนของผลิตภัณฑ์ทั้งหมด

7. ออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ทำให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้
15 แห่ง รวม 1 เส้นทางการเรียนรู้ที่พร้อมสร้างรายได้
(Phayao Learning Route) เข้าสู่ชุมชนริมกว๊านฝั่งตะวันออก
ราว 448,419 บาท/ ปี

8. สร้าง 3 แพลตฟอร์มการเรียนรู้ (Learning Platforms)
คือ แหล่งเรียนรู้ (Onsite), Facebook Page (Online) และ
กับ หลักสูตรและกิจกรรมที่พร้อมสำหรับผู้สนใจ
(On-demand)

9. สร้างตราสินค้าและผลิตภัณฑ์ร่วมกับชุมชน 8 ผลิตภัณฑ์
ได้แก่ 1) น้ำผึ้งหยดทอง 2) สบู่ขนตา 3) ตะกร้าเดคูพาสานสุข

4) กระเป๋าสุกรี 5) บ้านรักขนม 6) ข้าวผัดโต้ง

7) แหวนกัทพ์เงิน 8) ชาสมุนไพรเชียงดา

10. จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสูงวัย สังกัด ศพอส.
เทศบาลเมืองพะเยา ในชื่อ ‘วิสาหกิจชุมชนสานใจรัก’ นำโดย
คุณพิมพ์วิไล วงศ์เรือง และ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มบ้านรักขนม
นำโดย คุณปณิสา ดวงทิพย์

11. องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา จัดตั้งกองการ
ศึกษา เป็นกองงานใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน โดยมีนายอัษฎา
ภรณ์ จิตรานนท์ เป็นเลขานุการรับผิดชอบกองการศึกษา
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

12. ผู้เข้ามาเรียนรู้กับ Phayao Learning City มีจำนวน
รวม 51,401 คน ส่วนสัดส่วนการกลับมาเรียนรู้ซ้ำมีค่าเท่ากับ
31.60%

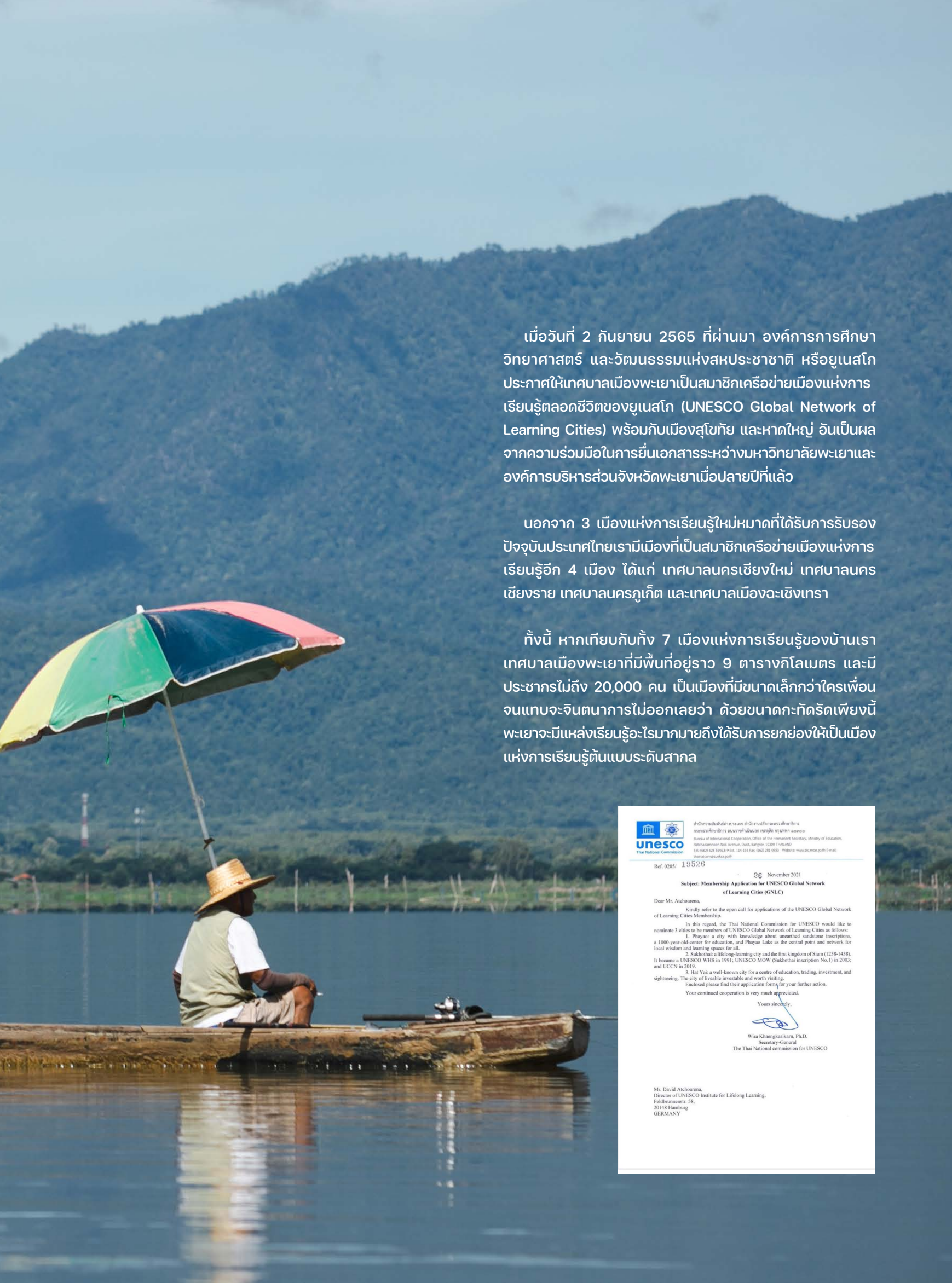
แม้วันนี้เมืองพะเยาจะได้รับการรับรองโดย UNESCO ใน
ฐานะสมาชิกเมืองแห่งการเรียนรู้ แต่เป้าหมายของทวิวิจัย
และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังคงได้รับการสานต่อไม่หยุดนิ่ง ทั้ง
การดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่อง การผลักดันรูปธรรมความ
เปลี่ยนแปลงจากกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อยกระดับทักษะ
รายได้ และคุณภาพชีวิตของคนพะเยา และการเดินหน้าเต็ม
กำลังในการผลักดันเมืองพะเยาให้ได้รับการรับรองเป็น
“เมืองแห่งการเรียนรู้ของ UNESCO” ในอนาคตอันใกล้

Feature

กว๊าน คือ ชีวิต

สำรวจแหล่งเรียนรู้และวิถีชีวิตรอบกว๊าน
ที่สะท้อนความร่วมมือของเมืองพะเยา

เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2565 ที่ผ่านมา องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก ประกาศให้เทศบาลเมืองพะเยาเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของยูเนสโก (UNESCO Global Network of Learning Cities) พร้อมกับเมืองสุโขทัย และหาดใหญ่ อันเป็นผลจากความร่วมมือในการยื่นเอกสารระหว่างมหาวิทยาลัยพะเยาและองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาเมื่อปลายปีที่แล้ว

นอกจาก 3 เมืองแห่งการเรียนรู้ใหม่หมาดที่ได้รับการรับรอง ปัจจุบันประเทศไทยเรามีเมืองที่เป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้อีก 4 เมือง ได้แก่ เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลนครเชียงราย เทศบาลนครภูเก็ต และเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา

ทั้งนี้ หากเทียบกับทั้ง 7 เมืองแห่งการเรียนรู้ของบ้านเรา เทศบาลเมืองพะเยาที่มีพื้นที่อยู่ราว 9 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรไม่ถึง 20,000 คน เป็นเมืองที่มีขนาดเล็กกว่าใครเพื่อน จนแทบจะจินตนาการไม่ออกเลยว่า ด้วยขนาดกะทัดรัดเพียงนี้ พะเยาจะมีแหล่งเรียนรู้อะไรมากมายถึงได้รับการยกย่องให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ต้นแบบระดับสากล

สำนักงานเลขาธิการยูเนสโก สำนักงานเลขาธิการภูมิภาค
กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10000
Bureau of International Cooperation, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education,
Ratchadamri Road Avenue, Dusit, Bangkok 10000 THAILAND
Tel: (662) 628 5442 & P.161 114 116 Fax: (662) 281 0953 Website: www.unesco.or.th E-mail: thai@unesco.or.th

Ref: 0205/ 19526

26 November 2021

Subject: Membership Application for UNESCO Global Network of Learning Cities (GNLC)

Dear Mr. Aichourena,

Kindly refer to the open call for applications of the UNESCO Global Network of Learning Cities Membership.

In this regard, the Thai National Commission for UNESCO would like to nominate 3 cities to be members of UNESCO Global Network of Learning Cities as follows:

1. Phrayao: a city with knowledge about unearthed sandstone inscriptions, a 1000-year-old-center for education, and Phrayao Lake as the central point and network for local wisdom and learning spaces for all.
2. Sukhothai: a lifelong-learning city and the first kingdom of Siam (1238-1438). It became a UNESCO WHS in 1991; UNESCO MOW (Sukhothai inscription No.1) in 2003; and UCCN in 2019.
3. Hat Yai: a well-known city for a centre of education, trading, investment, and sightseeing. The city of livable, investable and worth visiting.

Enclosed please find their application forms for your further action.
Your continued cooperation is very much appreciated.

Yours sincerely,

Wira Khaengkasikarn, Ph.D.
Secretary-General
The Thai National commission for UNESCO

Mr. David Aichourena,
Director of UNESCO Institute for Lifelong Learning,
Feldbrunnstr. 58,
20148 Hamburg
GERMANY

Feature

ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดเชียงราย และวางตัวอยู่ทางขอบทิศตะวันออกของกว๊านพะเยาซึ่งเป็นทะเลสาบที่มีขนาดใหญ่กว่าตัวเมืองเกินสองเท่า เมืองพะเยาได้รับการจัดจำในฐานะเมืองริมกว๊านอันเงียบสงบ ผู้คนมีวิถีชีวิตเรียบง่าย และเต็มไปด้วยวัดเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์มาหลายศตวรรษ

แม้จะมีความเงียบสงบเหมาะแก่การพักผ่อน มีรากฐานทางศิลปวัฒนธรรม และมีกว๊านที่เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญเป็นจุดเด่น กระนั้นในอีกมุม พะเยาก็หาได้ดึงดูดให้คนรุ่นใหม่ในท้องที่ปักหลักทำมาหากินที่บ้านเกิด เมืองขาดแรงจูงใจในการลงทุนขนาดใหญ่ และประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ

อีกทั้ง การระบาดของโควิด-19 ในปี 2563 ที่นำมาสู่วิกฤตทางเศรษฐกิจลากยาวมาถึงปัจจุบัน ย้ำเตือนให้เห็นถึงจุดอ่อนของเมืองดังที่ว่า ผู้คนที่เคยมีรายได้น้อยอยู่แล้วก็มีรายได้ลดลงเข้าไปใหญ่ หลายคนจำต้องตกงาน และโอกาสในการหางานของคนรุ่นใหม่ก็ลดน้อย

กระนั้น วิกฤตดังกล่าวก็หาได้มีแต่ความสิ้นหวัง คนรุ่นใหม่ในเมืองหลายคนกลับบ้านมาก่อร่างสร้างธุรกิจขนาดเล็กเสริมกำลังกับคนรุ่นใหม่ที่กำลังเส้นทางไว้ก่อนแล้ว ขณะเดียวกันเมื่อมหาวิทยาลัยพะเยาได้รับทุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) เพื่อขับเคลื่อนให้พะเยาเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ก็นำ pain point ดังกล่าวมาสร้างโอกาส ด้วยการหนุนเสริมการพัฒนาทักษะทางอาชีพใหม่ๆ แก่ผู้คนในเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาส

จากธุรกิจขนาดเล็กของชาวบ้านที่กระจายตัวรอบกว๊านก็เกิดเป็นวิสาหกิจชุมชนอันเข้มแข็ง รวมถึงพื้นที่แห่งการเรียนรู้

ที่กลายมาเป็นจุดขายใหม่ทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปี 2564 ที่ อบจ. พะเยา เข้าร่วมขับเคลื่อนโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้กับมหาวิทยาลัยพะเยา จากพื้นที่เล็กๆ ในเขตเทศบาล แหล่งเรียนรู้ที่เคยมีอยู่แล้วและไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ก็ได้รับการฉายแสงสปอร์ตไลท์สู่ทุกสากว้างจังหวัด และจากพื้นที่เรียนรู้เพียง 6 แห่งในปีแรก (2563) ปัจจุบันจังหวัดพะเยามีแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นทางการทั้งสิ้น 26 แห่ง

และอาจด้วยกลไกการขับเคลื่อนและพลวัตเช่นนี้เองที่ทำให้เมืองเล็กๆ อย่างพะเยาสมควรอย่างยิ่งที่ได้รับเกียรติประวัติในฐานะต้นแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ระดับสากล WeCitizens ฉบับนี้ พาผู้อ่านเที่ยวชมเมืองพะเยาผ่าน 7 พื้นที่รอบกว๊านที่สะท้อนความเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้และวิถีชีวิตร่วมสมัยของชาวพะเยา จากความอุดมสมบูรณ์ของทะเลสาบ สู่ภูมิปัญญาสร้างสรรค์ และมรดกล้ำค่าทางวัฒนธรรมและอาหารการกิน เหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของชิ้นเรียนสาธารณะประจำเมือง ที่พร้อมเปิดให้ทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต

Feature

กว๊านพะเยา

ด้วยพื้นที่กว่า 20 ตารางกิโลเมตร กว๊านพะเยาและพื้นที่โดยรอบไม่เพียงเป็นทะเลสาบที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ แต่ยังเกี่ยวพันกับชีวิตผู้คนในเมืองแทบทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นแลนด์มาร์คทางการท่องเที่ยวของเมือง ศูนย์กลางศรัทธาจากวัดดิลกอารามบนเกาะกลางน้ำ ห้างครัวชั้นเลิศจากปลาที่แหวกว่ายในทะเลสาบหลายสิบสายพันธุ์ ไปจนถึงแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย และสถานที่จัดกิจกรรมประจำเมือง

การได้มานั่งเรือหรือเพียงเดินเล่นริมกว๊าน ไม่เพียงจะได้เห็นทิวทัศน์อันงดงามที่มีดอยหลวงและดอยหมอกเป็นฉากหลังตระการตา แต่ยังได้เห็นวิถีชีวิตของผู้คนทุกเพศวัยตั้งแต่เช้าจรดค่ำ ตั้งแต่ชาวประมงที่มาตกปลา ผู้คนในเมืองที่มาพักผ่อนริมชายฝั่ง ไปจนถึงคนรุ่นใหม่ที่มาจัดกิจกรรมกลางน้ำ เช่นที่ พันธกานต์ กันตโยม แห่ง Lakeland Camp ริเริ่มกิจกรรมพายเรือคายัคและซัพบอร์ด (sup board) เปลี่ยนภูมิทัศน์ของกว๊านที่หลายคนคุ้นเคยให้มีชีวิตชีวาและสร้างสรรค์

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100067619026485>

นิทานบ้านต้นไม้

ตั้งอยู่บนถนนราชวงศ์ ถนนใจกลางเมืองที่เชื่อมพื้นที่กว๊านพะเยาสู่ชุมชนเมืองเก่า นิทานบ้านต้นไม้ ไม่เพียงเป็นร้านอาหารและคาเฟ่สุดชิค หากสวนอันร่มรื่นด้านหลังยังเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ของกลุ่ม Phayao Lovers ที่นำโดย บงกช กาญจนรัตนากกร และเพ็ญพิศุทธิ์ พวงสุวรรณ ชักชวนคนในเมืองมาทำเวิร์คช็อปสนุกๆ หมุนเวียนไปตามวาระในแทบทุกสัปดาห์ ทั้งงานหัตถกรรม วาดสีน้ำ ปั้นเซรามิก การแสดงดนตรี ไปจนถึงจัดตลาดนัดสินค้าทำมือ จนแพร่ขยายไปสู่การจัดถนนคนเดินอันแสนน่ารักอย่าง ‘กาดราชวงศ์ถนนต้นไม้’ ตลาดนัดต้นไม้นบนถนนราชวงศ์ รวมถึงกิจกรรมอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกิจกรรมของคนรุ่นใหม่เข้ากับเมืองแห่งนี้

<https://www.facebook.com/nithanbaantonmai/>

ปลาสามไร่ก้างแม่ทองปอน

ตั้งอยู่ในตำบลบ้านต๋อน ไม่ไกลจากท่าเรือโบราณบ้านทุ่งกั่ว ผังตะวันตกของกว๊านพะเยา ที่นี่ไม่เพียงเป็นโรงงานผลิตและจำหน่ายปลาสามไร่ก้างตรา ‘แม่ทองปอน’ แบนด์ปลาสามขึ้นชื่อของจังหวัดพะเยา หากยังเปิดให้ผู้ที่สนใจเข้ามาเรียนรู้กรรมวิธีการผลิตปลาสาม อาหารพื้นถิ่นที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตชาวบ้านริมกว๊านมาหลายทศวรรษ นำชมโดย แม่ทองปอน จำรัส เจ้าของตำรับตัวจริง

<https://www.facebook.com/PraSomThongPon/>

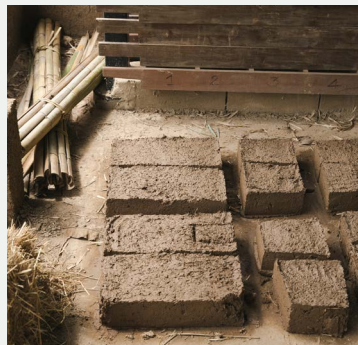
Feature

PYE Space

พื้นที่ศิลปะร่วมสมัยแห่งเดียวของเมืองพะเยา ตั้งอยู่บนถนนรอบเวียง ประตูลิขิต ขับเคลื่อนโดย ปวิณ ะมิงค์วงศ์ อาจารย์จากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จัดแสดงนิทรรศการศิลปะของทั้งอาจารย์ นักศึกษา และศิลปินไทยและต่างชาติ รวมถึงจัดฉายภาพยนตร์นอกกระแส และงานเสวนาด้านศิลปะและการออกแบบแล้วแต่واره

ทั้งนี้ PYE Space ยังนับได้ว่าเป็นฐานบัญชาการกิจกรรมสร้างสรรค์ของคนรุ่นใหม่ในพื้นที่อื่นๆ ในตัวเมือง เช่นในปี 2563 ที่ปวิณกับทีมงานได้เปลี่ยนโรงภาพยนตร์ร้างอย่างเมืองทองรามมา ให้กลับมามีชีวิตอีกครั้งในฐานะพื้นที่จัดเทศกาลสร้างสรรค์อันแสนคึกคัก หรือเทศกาล Phayao Arts & Creative Festival ที่เปลี่ยนพื้นที่ชั้นสองของตลาดอาร์เซต ตลาดสดใจกลางเมืองให้กลายเป็นพื้นที่แสดงงานศิลปะ (จนทุกวันนี้พื้นที่ดังกล่าวก็ยังจัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง) เป็นต้น

<https://www.facebook.com/pyespacethailand>

บ้านดินคำปู้จู้ Live & Learn Mud House

หนึ่งในพื้นที่การเรียนรู้ต้นแบบแห่งแรกๆ ของเมืองที่ดึงดูดผู้คนจากทั่วประเทศให้เดินทางมาพะเยาเพื่อลงคอร์สเรียนที่นี่ เปิดสอนคอร์สการทำบ้านดินประยุกต์ที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้จริง แคมป์ยังอยู่สบายด้วย ยืนยันจากผู้ใช้งานจริงอย่าง ครูจ้อย-ชลดา และครูไซะ-ศักดิ์ชัย เวยือ สองสามีภรรยาที่เป็นครูโรงเรียนเทศบาล ผู้ก่อตั้งและใช้ชีวิตอยู่ที่นี่ นอกจากทำบ้านดิน ทั้งคู่มยังสอนการทำเซรามิก การทำเตาดิน ไปจนถึงการอบพิซซ่า และทำอาหารจากเตาดินอีกต่อหนึ่งด้วย! ทั้งนี้ บ้านดินคำปู้จู้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้นาร่องของโครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ตั้งแต่ปีแรกจนถึงปัจจุบัน

<https://www.facebook.com/koompoojue/>

บ้านสวนศิริสุข

บ้านสวนศิริสุขเป็นที่ตั้งของกลุ่มงานใบไม้ศิริสุขของ สุดา พัวศิริ และ ณรงค์ พัวศิริ เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจใหม่ หรือ BCG Model จากการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติและหมุนเวียนทรัพยากรพร้อมเพิ่มมูลค่า ทั้งการทำภาชนะใส่อาหารจากใบไม้ การเพ้นท์ลายเสื้อจากใบไม้ ไปจนถึงงานเย็บปักถักร้อยและการทำตุ๊กต โดยคอร์สเรียนทั้งหมดเปิดสอนภายในอาคารท่ามกลางสวนร่มรื่น

ทั้งนี้ บ้านสวนศิริสุขยังตั้งอยู่ในหมู่บ้านเกษตรพัฒนาซึ่งอยู่ไม่ไกลจากบ่อสิบสอง แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและประวัติศาสตร์ที่สำคัญของพะเยา รวมถึงวัดห้วยผาเกียง วัดที่มีประติมากรรมพุทธศิลป์แกะสลักบนหน้าผาหินอันแสนอลังการ การมาเยือนพื้นที่การเรียนรู้ที่นี่ จึงยังได้แวะชมแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามถึงสองต่อ

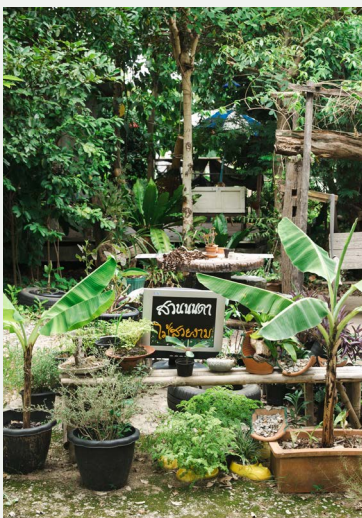
Feature

LEARNING ROUTE @ PHAYAO LEARNING CITY

Earn credit banks from UP เก็บหน่วยกิตมหาวิทยาลัยพะเยาได้

- มหาวิทยาลัยพะเยา (University of Phayao)
- ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Learning Center)
- ศูนย์การเรียนรู้นกยูงไทย (Green Peafowl Learning Center)
- สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ (Innovative Learning Institute)
- พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา (Natural History Museum)
- นิทานบ้านต้นไม้ (Nithan Baan Ton Mai Cultural Space)
- บ้านรักนวม (Rak Khanom House)
- ตลาดหลายต้า (Lai Ta Market)
- ชมรมผู้ปกครองบุคคลออทิสติก (Phayao Autism Association)
- บ้านดินคำปู้จู้ (Kham-Poo-Jue Mud House Live & Learn)
- อุทยานวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา (Science Park Phayao Provincial Administration Organization)
- บ้านการ์ตูน (Cartoon House)
- บ้านธารสวรรค์ (Tharn Sawan House)
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองพะเยา (Elderly Career Development Center, Muangphayao Municipality)
- วัดเมืองชุม (Muang Chum Temple)
- บ้านดินฮอมฮัก (Hom Hug Mud House)
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเวียงลอ (Wiang Lo Wildlife Sanctuary)
- บ้านผ่องไต้ (Portong House)
- บ้านสวนนnda (Non-na-da House)
- วัดตำม่อน (Tam Mon Temple)
- บ้านจานใบไม้ศิริสุข (Sirisuk Leaf Plate House)
- กศน.เชียงคำ (Chiangkham Non-Formal Education Center)
- อบต.ออย (Oil Sub-district Administrative Organization (SAO))
- โรงเรียนบ้านบ่อเบี้ย (Ban Bobia School)
- โรงเรียนบ้านสถาน (Bansathan School)
- อุทยานแห่งชาติภูซาง (Phu Sang National Park)

สวนนnda

สวนสมุนไพรของสามัคคีธรรมยาธาราชการเกษียณ สมบูรณ์ เรืองงาม และ สุกตน์ เรืองงาม ทั้งคู่เปิดสวนแห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรปลอดภัย การทำอาหารพื้นถิ่นจากสวนครัวในรั้วบ้าน ไปจนถึงการทำสมุนไพร ซึ่งเปิดให้ผู้เรียนได้ชมสวน เรียนรู้วิถีการกินอยู่กับธรรมชาติอย่างยั่งยืน และมีโอกาสเก็บวัตถุดิบสมุนไพรจากในสวนมาเรียนรู้วิธีแปรรูปเป็น ผลิตภัณฑ์และอาหารที่หลากหลาย

<https://www.facebook.com/suannonnada/>

หมายเหตุ: บ้านสวนศิริสุข สวนนnda บ้านดินคำปู้จู้และนิทานบ้านต้นไม้ เป็น 4 ใน 25 พื้นที่การเรียนรู้ในโครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยพะเยา สามารถเข้าไปดูได้จากเว็บไซต์ของโครงการได้ที่

<http://www.phayaolearningcity.com/>

Facebook: Phayao Live&Learn

เรียนรู้ริมกว๊าน

พัฒนาคคน พัฒนาเมืองพะเยา

แนวทางการขับเคลื่อนโครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ เริ่มต้นด้วยข้อมูลท้องถิ่นศึกษา (Local Study) ว่าด้วยเรื่องแรงงานนอกระบบ สังคมผู้สูงอายุ และวิกฤตรายได้ช่วงโควิด สู่การแก้ไขปัญหาด้วยปฏิบัติการการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาทักษะคนพะเยาโดยมหาวิทยาลัยพะเยา พร้อมไปกับการเสริมพลังแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ให้มีบทบาทเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ รวมถึงเชื่อมโยงผู้นำท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนเชิงนโยบาย กำลังเจ้าหน้าที่ และงบประมาณ อาทิ เทศบาลเมืองพะเยา และ อบจ.พะเยา ซึ่งเข้ามาเป็นผู้มีส่วนร่วมสำคัญ จนทำให้เมืองพะเยาได้รับการรับรองจาก UNESCO ในฐานะหนึ่งในสมาชิกเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ ปี 2565

Local study

สถานการณ์ผู้สูงอายุ
และแรงงานจังหวัดพะเยา

(จากฐานประชากรประมาณ 470,000)

แรงงานในระบบ

26%

มากกว่าครึ่งหนึ่งมี
การศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา

มีแรงงานนอกระบบ

74%

ผู้สูงอายุ (65ปีขึ้นไป)

5.6%

วิกฤตโควิดปี 63 อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นทั่วประเทศ

136%

จากปีก่อนหน้า

เศรษฐกิจ

(ข้อมูลสำนักงานคลัง
จังหวัดพะเยา)

การผลิต

3 เครื่องยนต์เศรษฐกิจ
จังหวัดพะเยา ได้แก่
1.เกษตรกรรม
2.บริการ
และ 3.อุตสาหกรรม

ปี 65 ดัชนีชี้วัดผลผลิตเกษตรกรรม

ขยายตัวร้อยละ 861

เทียบกับปี 64

ผู้พิการ
และแม่เลี้ยงเดี่ยว
มีจำนวน

5%

อัตราการว่างงาน
จังหวัดพะเยาเพิ่มขึ้น

2 เท่า

การใช้จ่าย

การค้าขายแดนมีการขยายตัว 81%

(ส่งออกของอุปโภคบริโภค /นำเข้าหินปูน และมันสำปะหลังเส้น)

การใช้จ่ายภาคเอกชนขยายตัว 0.2%

การใช้จ่ายภาครัฐหดตัวร้อยละ -23.3%

องค์ประกอบ และปฏิบัติการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้

แนวคิด BCG โมเดลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสร้างสรรค์สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัยพะเยา

- 1 คณะ 1 โมเดล สัญลักษณ์แห่งความสำเร็จที่สร้างกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดพะเยา (โครงการ การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการเมืองแห่งการเรียนรู้บนพื้นที่เมืองพะเยา เพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบบนพื้นฐาน BCG โมเดล : รศ.ดร. พณิธร ธีรานนท์ หัวหน้าโครงการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

พัฒนาชุมชนนวัตกรรม OTOP สร้างสรรค์

องค์ประกอบ และปฏิบัติการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้

สร้างปฏิบัติการการเรียนรู้ และหลักสูตร (Learning Activity & Lesson)
รูปธรรมพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) และ นิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem)

ชุมชนและแหล่งเรียนรู้ริมกว๊านพะเยา

ร่วมมือร่วมทุนสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ริมกว๊านพะเยา ให้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะสำหรับกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเปราะบาง และแรงงานนอกระบบ

เทศบาลเมืองพะเยา

นโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 14 ชุมชน ในเขตเมืองพะเยา

ผลลัพธ์

- 1 ปี 65 ได้รับการรับรองเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ UNESCO
- 2 คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการ "พะเยา เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)"
- 3 เส้นทางการเรียนรู้ (Phayao Learning Route) ผังกว๊านตะวันออก 1 เส้นทาง แหล่งเรียนรู้ 15 แห่ง
- 4 สร้างรายได้หลังกิจกรรมการเรียนรู้ (ในรอบ 8 เดือน) 342,169 บาท เพิ่มขึ้น 14.89 เท่าจากโครงการปี 63
- 5 จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสูงวัย ชื่อ วิสาหกิจชุมชนสานใจรัก สังกัด ศพอส.เทศบาลเมืองพะเยา
- 6 องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา จัดตั้งกองการศึกษา จากเดิมที่ไม่เคยมีกองการศึกษา
- 7 หลักสูตรและกิจกรรม "Reskill/ Upskill / Newskill" 3 หลักสูตร
- 8 3 Learning platforms คือ Onsite, Online และ Facebook
- 9 แบบโลโก้และผลิตภัณฑ์ ร่วมกับชุมชน 8 ผลิตภัณฑ์
- 10 แบบประเมิน และการประเมิน ทักษะในศตวรรษที่ 21 และ Carbon Credit
- 11 ผลิตภัณฑ์และสินค้าจากโครงการ ลดการปลดปล่อยคาร์บอนร้อยละ 10.40 ของกิจกรรมการผลิตทั้งหมด
- 12 มีผู้เข้ามาเรียนรู้กับ Phayao Learning City รวม 51,401 คน มีการกลับมาเรียนรู้ซ้ำราว 31.60%

ภูมิปัญญาารอบกว้าน BCG โมเดล และแรงงานนอกระบบ

ว่าด้วยเมืองแห่งการเรียนรู้
'ทั้งจังหวัด' พะเยา

สนทนากับ รศ.ดร.ผณินทรา ธีรานนท์

เมื่อต้นปี 2565 ที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยพะเยา ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาลเมืองพะเยา ส่งชื่อพะเยาเข้าสู่กระบวนการพิจารณาเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) ของยูเนสโก พร้อมกับจัดงานฉลองด้วยบรรยากาศชื่นมื่นและเปี่ยมด้วยความหวังร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชน ณ ลานหน้าอุทยานวิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ ริมกว้านพะเยา

นอกเหนือจากการใช้เครื่องมือสุดสมาร์ตที่ทีมวิจัยนำกลไกการบริหารจัดการแบบสตาร์ทอัพอย่าง Hackathon หรือโมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG มาปรับใช้กับพื้นที่การเรียนรู้ท้องถิ่น และกลุ่มแรงงานนอกระบบ ความเจ๋งอีกเรื่องหนึ่งของโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ของที่นี่คือ การที่ทีมนักวิจัยร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เสนอพื้นที่ในการเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ทั้งจังหวัด

กล่าวคือในขณะที่เมืองในเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโกส่วนใหญ่จะมีขอบเขตอยู่ในระดับเทศบาลเมืองหรือในระดับตำบลเท่านั้น แต่กับเมืองพะเยา เมื่อจับมือกับ อบจ. ที่มีโครงการพัฒนาศูนย์สามวัยทั่วจังหวัดพร้อมรองรับกับการเป็นพื้นที่พัฒนาทักษะใหม่ๆ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ของพะเยา จึงมีพลวัตมากเป็นพิเศษ

พร้อมไปกับการรอฟผลการรับรองจากยูเนสโก ในปี 2565 นี้ที่ถือเป็นปีที่สามที่โครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ขับเคลื่อนมา (ภายใต้ชื่อ 'กลไกการบริหารและพัฒนาเส้นทางแห่งการเรียนรู้ในเขตเมืองพะเยา เพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้วย BCG โมเดล') ทีมนักวิจัยก็ยังคงเดินหน้าต่อไปในการสร้างการรับรู้ สานความร่วมมือระหว่างพื้นที่การเรียนรู้ในจังหวัด และใช้โมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG และธุรกิจสร้างสรรค์ยกระดับผู้ประกอบการธุรกิจในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง WeCitizens จึงถือโอกาสพูดคุยกับหัวหน้าโครงการ รองศาสตราจารย์ ดร. ผณินทรา ธีรานนท์ ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยพะเยา เกี่ยวกับที่มาและที่ที่จะไปต่อ ในฐานะเมืองแห่งการเรียนรู้ 'ทั้งจังหวัด' พะเยา ว่าที่เครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโกเมืองนี้

ขอเริ่มที่จุดเริ่มต้นของโครงการก่อนครับ อะไรคือความท้าทายของเมืองพะเยาที่อาจารย์พบ จนนำมาสู่การใช้เครื่องมือที่ชื่อเมืองแห่งการเรียนรู้ มาแก้ปัญหาเมืองครับ

เราดูจากข้อมูลสถิติที่มหาวิทยาลัยพะเยาได้ทำไว้จากโครงการ 1 คณะ 1 ชุมชนนวัตกรรม ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านการทำงานร่วมกันระหว่างเครือข่ายในชุมชนกับคณะวิชาต่างๆ ในมหาวิทยาลัย เราพบว่าจังหวัดพะเยามีแรงงานนอกระบบที่มีอายุระหว่าง 15-65 ปี เยอะมาก ซึ่งมากกว่าแรงงานในระบบ 2-3 เท่า ส่วนหนึ่งของแรงงานนอกระบบเหล่านี้มาจากกลุ่มคนที่ไม่ได้เข้าระบบการศึกษาปกติ หรือมีเหตุให้ต้องหลุดจากระบบการศึกษา ซึ่งสิ่งนี้ก็เป็นลูกโซ่ต่อไปอีก

เพราะเมื่อแรงงานนอกระบบมีบุตรหลาน ด้วยข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ บุตรหลานของพวกเขาไม่สามารถเข้าเรียนในระบบได้ก็ยิ่งมาเจอวิกฤตเศรษฐกิจจากสถานการณ์โควิด-19 ก็ยิ่งทำให้ปัญหาหนักเข้าไป ทั้งคุณภาพชีวิต ความเครียด ปัญหาในครอบครัว และที่สำคัญคือการศึกษาที่เด็กๆ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญในการประกอบอาชีพ

ทีนี้เราก็มองเห็นแล้วว่าช่วงที่มันหายไปในการศึกษาในระบบ พวกเขาควรจะได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับตัวเองให้กลายเป็นแรงงานที่มีทักษะที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน แนวทางเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นสิ่งที่ควรเข้ามาเติมเต็ม ก็พอดีกับที่ทาง บพท. สนับสนุนโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ที่เน้นเรื่องการศึกษาตลอดชีพทางเราจึงเห็นว่าเป็นโอกาสอันดีในการขับเคลื่อนเมืองพะเยาเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้

ทราบมาว่าทางมหาวิทยาลัยพะเยาก็มีปณิธาน และโครงการที่เน้นใช้องค์ความรู้ระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นอยู่แล้ว โครงการนี้เติมเต็มสิ่งที่มหาวิทยาลัยดำเนินการอยู่อย่างไร

ใช่ค่ะ มหาวิทยาลัยพะเยามีปณิธานมาตั้งแต่ก่อตั้งว่า ปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน เราตั้งใจสร้างบัณฑิตและงานวิจัยเพื่อกลับเข้ามารับใช้การพัฒนาท้องถิ่น นอกจากโครงการ 1 คณะ 1 ชุมชน นวัตกรรม ในเชิงการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น เรายังมีศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ ที่ถอดความรู้เชิงสตาร์ทอัพและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดจากงานวิจัย มาช่วยส่งเสริมและยกระดับผู้ประกอบการท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เราทำนี้ยังอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย แต่การทำให้พะเยาอยู่ในเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ สิ่งสำคัญคือความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐที่จะทำงานครอบคลุมทั้งระดับเทศบาลหรือในระดับอำเภอต่อไป เราจึงเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ

นอกจากนี้พอโควิด-19 เข้ามา เรายังพบว่ามีอาชีพหลายๆ อาชีพที่สูญหายไป และถูกแทนที่ด้วยอาชีพใหม่ๆ ที่เรียกร้องให้แรงงานจำเป็นต้องมีทักษะใหม่ๆ มารองรับ การเสริมทักษะใหม่ๆ เหล่านี้ให้ครอบคลุมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

อาจารย์เริ่มออกแบบโครงการนี้อย่างไรครับ

หลังจากประชุมกับคณะทำงาน และอ่านทฤษฎีต่างๆ เราก็สรุปได้ว่ามีอยู่ 3 ประเด็นสำคัญที่ควรอยู่ในโครงการนี้ ได้แก่ หนึ่ง. โครงการบริหารเมือง สอง. เครื่องมือที่ทำให้ผู้คนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และ สาม. การออกแบบเมืองและพื้นที่เรียนรู้ต่างๆ ทั้ง 3 ส่วนนี้เป็นเหมือนจิ๊กซอว์ที่เราต้องนำมาเรียงต่อกันเป็นภาพใหญ่ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้คนในเมือง จากนั้นเราก็ตัดสินใจไปสำรวจด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มแรงงานนอกระบบที่เป็นเป้าหมายหลักของเรา ว่าพวกเขาต้องการเสริมทักษะหรือความรู้เรื่องอะไร และเปิดคอร์สส่งเสริมขึ้นก่อน

จากการที่ได้สำรวจความคิดเห็นแรงงานนอกระบบมา ส่วนใหญ่เขาอยากให้เราหนุนเสริมเรื่องอะไรครับ

หลักๆ คือการฝึกอาชีพค่ะ ทั้งด้านเทคโนโลยีการเกษตร และงานบริการ ขณะเดียวกันเราก็วิเคราะห์จากสถานการณ์จังหวัด แม้เมืองของเราจะมีธุรกิจจากงานบริการอยู่พอสมควรก็จริง แต่เราก็มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นจุดแข็ง ข้อมูลจากฐานโครงการ 1 ชุมชน 1 นวัตกรรมของมหาวิทยาลัย พบว่าพะเยามีภูมิปัญญาเยอะมากที่สามารถเอามาทำแบรนด์ดังได้ โดยในที่นี้อาจจะไม่ใช่งานขายสินค้า แต่

เป็นการใช้ภูมิปัญญามาเป็นแม่เหล็กดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมการเรียนรู้ ให้คนจ่ายเงินเข้ามาเรียนรู้ภูมิปัญญาต่างๆ เราจึงนำสิ่งนี้มาผสมกับความต้องการของผู้เรียน และองค์ความรู้ในมหาวิทยาลัย พัฒนาเป็นหลักสูตรการศึกษาที่สามารถปรับได้ตามความต้องการของผู้เรียน และเปิดให้แรงงานนอกระบบ รวมถึงใครก็ตามที่สนใจเข้าศึกษาได้

ทราบมาว่าการเปิดคอร์สนี้สามารถนับรวมเป็นหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยด้วย

ใช่ค่ะ เรามองว่ามหาวิทยาลัยต้องขยายโอกาสทางการศึกษาให้มากที่สุด เราจึงออกแบบหลักสูตรโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นไปกับความรู้ในมหาวิทยาลัย และนำหลักสูตรนี้เข้าสภามหาวิทยาลัย เป็นหลักสูตร non-degree เพื่อให้คนเข้ามาเรียนเก็บหน่วยกิต เข้าเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาได้

อีกสิ่งหนึ่งที่เรากำเป็นอันดับต้นๆ ก่อนสร้างหลักสูตรคือ การเข้าไปหานายกเทศมนตรีเมืองพะเยาในขณะนั้น (จุฬาสินี โรจนคุณกำจร) ซึ่งเขาก็เห็นด้วย เพราะมีแนวคิดอยากจะทำนุเคราะห์ในเทศบาลให้ได้ทำงานกับทางมหาวิทยาลัยอยู่แล้ว ก็เลยได้ผู้ร่วมขับเคลื่อนโครงการที่สำคัญมากๆ อย่างเทศบาลเมืองพะเยาเข้ามา

และสิ่งที่สาม เพื่อทำให้การทำงานกับเทศบาลและมหาวิทยาลัยเป็นไปอย่างราบรื่น เรายังได้จัดกิจกรรมบ้านดินริมกว๊าน คือการชวนบุคลากรมาร่วมเรียนรู้และทำบ้านดินริมกว๊านพะเยาขึ้นมา ก็ให้ทีมอาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ออกแบบบ้านดิน ขอใช้พื้นที่ของอบจ. และชวนเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ ของเทศบาลมาร่วมย่ำดินและทำบ้านดินร่วมกันกับเรา กิจกรรมนี้ยังเป็นเหมือนการละลายพฤติกรรม สร้างความรับรู้ที่เรากำลังจะทำอะไร และจะประสานความร่วมมือกันอย่างไร ที่สำคัญเรายังได้เครือข่ายพื้นที่การเรียนรู้แห่งสำคัญอย่างกลุ่มบ้านดินคำปู้จู้ ซึ่งเขาร่วมงานกับเทศบาลอยู่แล้ว มาร่วมโครงการกับเราด้วย ในปีแรกเรามีแหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลมาร่วมโครงการ 11 แห่ง ส่วนปีที่สองก็มีเพิ่มมา รวมทั้งหมด 18 แห่ง

“
ในปีแรกเรามีแหล่งเรียนรู้
ในเขตเทศบาล
มาร่วมโครงการ 11 แห่ง
ส่วนปีที่สองก็มีเพิ่มมา
รวมทั้งหมด 18 แห่ง

Interview

ในโครงการย่อยทั้ง 3 โครงการที่ขับเคลื่อนในปีที่ 2 จะเห็นได้ว่าอาจารย์ใช้โมเดลเศรษฐกิจใหม่ หรือ BCG มาเป็นกลไกขับเคลื่อนทั้งหมด อาจารย์มีวิธีการทำให้ชาวบ้านเข้าใจเรื่องนี้ได้อย่างไรครับ

อาจต้องขอเท้าความโครงการย่อยทั้ง 3 โครงการก่อน เราเริ่มจากโครงการแรก คือการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการเมือง และพื้นที่การเรียนรู้ของเมืองพะเยา ด้วย BCG โมเดล เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์และสังคมที่ยั่งยืน โครงการที่สอง, การพัฒนาเครื่องมือการเรียนรู้บนพื้นฐาน BCG โมเดล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจให้แรงงานนอกระบบบนเส้นทางแห่งการเรียนรู้ พะเยา Learning city และโครงการที่สาม, การสร้างสรรค์เส้นทางและพื้นที่กิจกรรมการเรียนรู้ในเขตพื้นที่เมืองพะเยาด้วยการออกแบบทางสถาปัตยกรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเส้นทางแห่งการเรียนรู้ จังหวัดพะเยาตามแนวทาง BCG โมเดล

เราเห็นว่า BCG โมเดล หรือการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม คือ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ทั้งหมดมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจไปพร้อมกับสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งที่คนทั้งโลกกำลังให้ความสำคัญในฐานะหนึ่งในกลไกการพัฒนายั่งยืน ในขณะเดียวกัน พื้นที่เรียนรู้ในเครือข่ายของเราเขาก็มีรูปแบบเศรษฐกิจนี้อยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มบ้านดินคำปู้จู้ หรือกลุ่มงานใบไม้ สิริสุขที่ใช้ทรัพยากรชีวภาพในพื้นที่มาสร้างมูลค่า หรือกลุ่มสานใจอีกที่เกิดจากการรวมตัวของแม่บ้าน นำเศษผ้าเหลือใช้จากโรงงานมาสร้างสรรคเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ก็เป็นเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นต้น พะเยาจึงมีต้นทุนเรื่องนี้ที่ตืออยู่แล้ว เราก็แค่เข้าไปสื่อสาร หาวิธีพัฒนาความร่วมมือด้วยโมเดลแบบ BCG ไปจนถึงการทำแบรนด์ตั้งเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการตลาด รวมถึงเปิดพื้นที่เพื่อให้เขาแชร์องค์ความรู้แก่ผู้สนใจ และสร้างเส้นทางพื้นที่เรียนรู้เหล่านี้เชื่อมโยงเข้าหากัน

“

กลายเป็นว่าเราได้แนว
ร่วมทั้งเทศบาลเมือง และ
อบจ. ซึ่งก็มีแผนจะขยาย
พื้นที่การเรียนรู้ไปทั่ว
จังหวัดต่อไป

อาจารย์เริ่มต้นโครงการในปีที่หนึ่งกับเทศบาลนครพะเยา แต่พอขึ้นโครงการปีที่สองเราร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ช่วยเล่าให้ฟังหน่อยครับว่าเป็นมาเป็นไปอย่างไรครับ

จะบอกว่าเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาสก็ได้ค่ะ ช่วงท้ายโครงการปีที่หนึ่งนายกเทศมนตรีที่ร่วมงานกับเราเขาก็หมดวาระพอดี ทีมงานก็มีความกังวลว่าถ้านายกเทศมนตรีคนใหม่เข้ามา ท่านอาจไม่ขับเคลื่อนต่อ เพราะการเสนอข้อเสนอสื่อให้ฟัง เราต้องได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ระหว่างที่เป็นสุญญากาศกันอยู่นั้น พะเยาก็ได้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดท่านใหม่พอดี (อัคร พรหมเผ่า) ทีมงานก็เลยเห็นตรงกันว่า จินเรานำโครงการไปเสนอท่านดีกว่า เราเข้าไปหาท่านตั้งแต่วันแรกที่ได้รับการเลือกตั้ง ท่านก็กังวลว่าเรามาทำไม ก็อธิบายถึงโครงการที่เราจะเสนออยู่เนสโกให้ฟัง ซึ่งจากแนวทางที่ท่านหาเสียงมาก็พบว่าเรามีเป้าหมายร่วมกัน อย่างไรก็ดี ภายหลังเทศบาลเมืองพะเยาได้นายกเทศมนตรีคนใหม่ ท่านก็เห็นด้วย และเดินหน้าร่วมนโครงการกับเราต่อ กลายเป็นว่าเราได้แนวร่วมทั้งเทศบาลเมือง และ อบจ. ซึ่งก็มีแผนจะขยายพื้นที่การเรียนรู้ไปทั่วจังหวัดต่อไป

อาจารย์มีวิธีนำเสนอโครงการให้ อบจ. ร่วมงานกับเราอย่างไรครับ

ความเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้มันมีจุดแข็งอยู่แล้ว เพราะเราจะได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้และกลยุทธ์ในการพัฒนาเมืองจากเครือข่ายเมืองชั้นนำทั่วโลก เริ่มแรกนายกฯ มีความกังวลใจเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับเมืองเล็กน้อย แต่ท่านก็ให้ทีมไปตรวจสอบ รวมถึงไปสำรวจความคิดเห็นชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านก็ยืนยันมาอีกเสียงว่าโครงการนี้ช่วยยกระดับเศรษฐกิจได้จริง ท่านก็เลยเอาด้วย กลายเป็นว่าทุกวันนี้ถ้ามีการประชุมโครงการเมื่อไหร่ นายกฯ ก็มาร่วมประชุม หรือถ้าท่าน

ติดภารกิจก็จะส่งเลขานุการมาร่วมวางแผนกับเราทุกครั้ง ส่วนทางเทศบาลก็ด้วย โครงการจึงเดินหน้าไปอย่างรวดเร็ว

เห็นว่าในปีที่สามนี้จะมีการขยายพื้นที่การเรียนรู้ไปทั่วจังหวัดด้วย ช่วยเล่าให้ฟังหน่อยครับ

เป็นความคิดของนายก อบจ. ท่านเสนอมาว่า อบจ. มีศูนย์สามวัยตามอำเภอต่างๆ อยู่แล้ว ท่านก็เปิดให้เราใช้ BCG โมเดลเข้าไปจับ พร้อมพัฒนาให้เป็นศูนย์เรียนรู้ท้องถิ่นของพื้นที่นั้นๆ ได้เลย แต่ก็ยังเป็นแผนการที่เรากำลังคุยกันต่อไปค่ะ

พูดถึงภาพรวมระดับจังหวัด นอกจากในเขตเทศบาลเมือง หรือแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่เดิมแล้ว อาจารย์มองว่าพื้นที่ไหนที่มีศักยภาพในการเปิดเป็นพื้นที่เรียนรู้ได้อีกบ้างครับ

มีหลายที่เลยค่ะ แต่ถ้าจะสะท้อนความเป็นพะเยาได้ดี อาจารย์คิดว่าตำบลเวียงลอ อำเภอจุน เพราะที่นั่นเป็นที่ตั้งของโบราณสถานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า นกยูงที่เป็นสัตว์สัญลักษณ์ของพะเยาก็ได้รับการขยายพันธุ์ในพื้นที่นั้นมานานมากแล้ว ตอนนี้ทางโครงการได้เข้าไปทำ MOU กับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อจะทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติอยู่ โดยก่อนหน้านี้ทางมหาวิทยาลัยก็ได้ชวนเยาวชนในเขตเทศบาลเข้าไปทำโป่งเทียมเพื่อเป็นแหล่งอาหารสัตว์จำลอง และติดตั้งกล้องวิดีโอบันทึกพฤติกรรมสัตว์ เพื่อให้เราได้ศึกษาและเรียนรู้พวกนกยูงละมั่ง เนื้อทราย และสัตว์ป่าหายากอื่นๆ

Interview

นอกจากนี้เส้นทางแม่น้ำในเขตนี้น่าสนใจ เพราะแม่น้ำอิงที่ไหลอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นสายน้ำที่มาจากดอยหลวง ผ่านเวียงลอลงอ่างน้ำจุน ก่อนจะไหลต่อไปยังแม่น้ำโขง ตรงนี้ก็มีศักยภาพในการเรียนรู้และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ได้อีกเช่นกันค่ะ

สถานที่อีกแห่งที่มีการขับเคลื่อนอย่างน่าประทับใจ คือวัดตำม่อนที่ตำบลบ้านต้า เจ้าอาวาสวัดนี้ท่านเก่งมากๆ ท่านเปิดศูนย์เรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุทุกวันอังคาร และก็นำเงินที่ญาติโยมมาทำบุญไปจ้างรถรับส่งผู้สูงอายุมาที่โรงเรียน เพราะเห็นว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีข้อจำกัดด้านการเดินทาง แล้วที่โรงเรียนนั้นท่านก็จ้างผู้เชี่ยวชาญให้มาสอนเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่น่าประทับใจคือทางเจ้าอาวาสท่านเริ่มสร้างพื้นที่เรียนรู้ด้วยตัวเองโดยอาศัยเงินทำบุญเองทั้งหมด ไม่ได้รองบประมาณจากหน่วยงานไหนมาบอกให้ท่านทำ ซึ่งทางโครงการของเราก็เข้าไปร่วมมือกับท่านด้วย โดยมีแผนจะเชิญท่านมาเป็นวิทยากรด้านการจัดการพื้นที่เรียนรู้สอนพระในเขตเทศบาลเมืองในโอกาสต่อไป

อาจารย์มองภาพไกลๆ ของเมืองพะเยาไว้ อย่างไรบ้างครับ

จริงๆ พะเยาตอนนี้มีสองภาพที่ยังคลุมเครือกันอยู่ค่ะ คือถ้าไปถามภาคเอกชนและหน่วยงานเทศบาล เขาอยากเห็นพะเยาเป็น smart city เอาเทคโนโลยีมาพัฒนาเมือง แต่จริงๆ โดยพื้นฐานชุมชนในจังหวัดพะเยามีความเป็น creative city ที่ชัดมาก ทั้งด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และการประยุกต์ศิลปวัฒนธรรมเป็นสินค้า อันนี้ก็อยู่ระหว่างหาจุดร่วมกันอยู่

แล้วส่วนตัวอาจารย์มองว่ายังไ้ไรครับ

คิดว่าคงเป็น smart city แบบพะเยาค่ะ คงไม่ได้สมาร์ทแบบระยอง หรือพื้นที่เขตเศรษฐกิจภาคตะวันออกที่ทุกอย่าง digitalized ทั้งหมด แต่คิดว่าเรานำเทคโนโลยีมาพัฒนาเมืองร่วมกับใช้ต้นทุนทางภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ได้ ก็ต้องค่อยๆ ปรับจนเข้าหากัน

แต่ไม่ว่าเมืองจะไปยังภาพไหน ขอแค่ให้เศรษฐกิจดี ผู้คนอยู่ดีมีสุข เราก็พอใจมากแล้ว มีภาพหนึ่งที่อาจารย์เห็นแล้วรู้สึกว่ามันกำลังทำอยู่เนี่ยมาถูกทางแล้ว คือการที่ผู้ประกอบการที่มาเรียนรู้ร่วมกับเรา เขาส่งข้อความทางไลน์มาบอกว่าวันนี้เขาขายของได้ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน หรืออีกท่านที่มามอบว่าเขาเอาความรู้ที่ได้จากโครงการเราไปสอนคนอื่น แค่นี้เราก็ดีใจมากเลย

เหมือนมีบรรยากาศของเมืองแห่งการเรียนรู้เกิดขึ้นจริงๆ แล้ว

ใช่ค่ะ เหมือนคนที่เขามาร่วมงานกับเราเขาได้เรียนรู้เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตัวเอง ก่อนที่จะเอาสิ่งนี้ไปถ่ายทอดให้คนอื่นต่อ เพื่อให้คนอื่นมีรายได้หรือคุณภาพชีวิตที่ดีเหมือนเขา ปลายทางของเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ มันเริ่มต้นจากสิ่งเล็กๆ ตรงนี้

**“ ปลายทางของเมือง
แห่งการเรียนรู้
ที่ประสบความสำเร็จ
มันเริ่มต้นจากสิ่งเล็กๆ ตรงนี้**

อัครา พรหมเผ่า

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

“ก่อนเข้ารับตำแหน่ง ผมมีโอกาสลงพื้นที่ไปยังหมู่บ้านและอำเภอต่างๆ ในจังหวัดพะเยา และพบโรงเรียนที่ถูกปิดและทิ้งร้างหลายแห่ง บางแห่งยังมีอาคารที่มีสภาพดีอยู่เลย จึงนึกเสียดายที่จังหวัดเรามีสถานที่ที่มีศักยภาพหลายแห่ง แต่ไม่ได้ถูกใช้งาน

และระหว่างสำรวจความต้องการของประชาชน ผมพบว่าเมืองของเรากำลังเผชิญกับความท้าทายสองเรื่องสำคัญคือ หนึ่ง. การจัดสรรอำนาจและงบประมาณที่มักกระจุกตัวอยู่ในตัวเมือง พื้นที่ห่างไกลบางแห่งไม่ได้รับการพัฒนา บางหมู่บ้านยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ไม่ต้องพูดถึงเด็กๆ ที่ไม่เคยได้ใช้คอมพิวเตอร์เลยด้วยซ้ำ

และสอง. ในเชิงสังคม ทั้งในแง่ที่เมืองเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และปัญหาที่เกิดจากช่องว่างระหว่างวัย ตรงนี้เองที่ผมคิดว่าเราน่าจะพัฒนาโรงเรียนที่ถูกทิ้งร้างตามพื้นที่ต่างๆ เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงและส่งเสริมการเรียนรู้ระหว่างผู้คนสามรุ่นด้วยกัน

นั่นก็พอดีกับที่ทางโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยพะเยาเข้ามาเป็นแนวร่วม จากเดิมที่ทางโครงการทำในเขตตัวเมืองพะเยาอย่างเดียว ผมเห็นว่าเป็นโอกาสอันดีที่จะขยายพื้นที่การเรียนรู้ไปทั่วทั้งจังหวัด จึงประสานไปที่กรมธนารักษ์ที่ดูแลโรงเรียนตามอำเภอต่างๆ ที่ถูกทิ้งร้าง เพื่อขอพัฒนาพื้นที่ตรงนั้นให้เป็นศูนย์สามวัย พื้นที่การเรียนรู้สำหรับคนสามวัยในระดับท้องถิ่น ซึ่งเริ่มดำเนินการนำร่องไปแล้ว 9 ศูนย์ใน 9 อำเภอของจังหวัดพะเยา

แนวความคิดของศูนย์สามวัยคือการใช้การศึกษาเชื่อมโยงคนสามรุ่นเข้าด้วยกัน และช่วยแก้ปัญหาที่คนแต่ละรุ่นพบ โดย อบจ. ในฐานะเจ้าของพื้นที่ก็ประสานความร่วมมือด้านทรัพยากรบุคคลและองค์ความรู้จากสถาบันการศึกษาต่างๆ ในพื้นที่ในรูปแบบของการทำ MOU อย่างเป็นทางการ

อย่างวัยแรกคือเด็กและเยาวชน เราส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของ ม.พะเยา และร่วมกับทางมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (มจร.) พะเยา ให้เขามาช่วยแก้ปัญหาในกลุ่มเด็กที่เสี่ยงต่อยาเสพติด

วัยที่สองคือวัยคนทำงาน เราพบว่าแม่พะเยาเราจะมีสินค้า OTOP หรือผลิตภัณฑ์จากชุมชนค่อนข้างมาก แต่ปัญหาสำคัญคือผู้ประกอบการขายของไม่ได้ เพราะเขาไม่รู้วิธีการทำการตลาด ศูนย์แห่งนี้ก็จะเชื่อมโยงกับผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแบรนด์จากโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยทาง อบจ. ก็ช่วยจัดหาอุปกรณ์ให้

ขณะเดียวกัน เมื่อเราปลูกฝังเด็กๆ ในวัยแรก(เด็กและเยาวชน)ได้แล้วก็ทำให้เด็กๆ สามารถทำงานกับผู้ใหญ่ในด้านการขายสินค้าออนไลน์ ช่วยลดช่องว่างระหว่างวัยไปพร้อมกันด้วย

และวัยที่สามคือผู้สูงอายุ ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้สูงอายุที่เป็นอัลไซเมอร์หรือผู้ป่วยติดเตียงเป็นภาระที่ปิดกั้นโอกาสของลูกหลาน อบจ. ก็ได้ร่วมกับคณะแพทยศาสตร์และพยาบาลศาสตร์ ในการใช้ศูนย์สามวัยเป็นเดย์แคร์สำหรับผู้สูงอายุ ดึงนักศึกษาแพทย์และพยาบาลฝึกงานจากคณะมาฝึกทักษะการดูแลคนชราให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่ รวมถึงลูกหลานที่ต้องดูแลคนแก่หรือผู้ป่วยติดเตียงก็สามารถเรียนรู้ได้จากนักศึกษาแพทย์และพยาบาลโดยตรง

ปัจจุบันเราขับเคลื่อนศูนย์สามวัยอย่างเต็มรูปแบบไปแล้ว 2 พื้นที่ คือในอำเภอเมืองและอำเภอแม่ใจ โดยให้ทางมหาวิทยาลัยส่งนักศึกษาที่เชี่ยวชาญในศาสตร์ต่างๆ มาประจำที่ศูนย์เพื่ออบรมชาวบ้านในพื้นที่ผ่านรูปแบบของหลักสูตรการฝึกงานของนักศึกษา นอกจากนี้ ทาง อบจ. ยังจัดตั้งกองการศึกษาขึ้นมาโดยเฉพาะ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลและจัดการเรื่องการศึกษาของทั้งจังหวัด รวมถึงขับเคลื่อนโครงการศูนย์สามวัยนี้ด้วย

“

ผมตั้งใจให้ศูนย์แห่งนี้เป็น
นโยบายหลักในการพัฒนาเมือง
เป็นเครื่องมือกระจายความรู้
และความเจริญไปทั่วทั้งภูมิภาค
และทำให้ความรู้เป็นต้นทุนใน
การดำรงชีวิตของชาวบ้าน
อย่างยั่งยืน

ผมตั้งใจให้ศูนย์แห่งนี้เป็นนโยบายหลักในการพัฒนาเมือง
เป็นเครื่องมือกระจายความรู้และความเจริญไปทั่วทั้ง
ภูมิภาค และทำให้ความรู้เป็นต้นทุนในการดำรงชีวิตของ
ชาวบ้านอย่างยั่งยืน

ที่สำคัญ พะเยาของเราเป็นเมืองเกษตร เราอาจไม่เจริญ
ทางวัตถุเท่าเชียงใหม่หรือเชียงใหม่ แต่จุดแข็งของเราคือ
เราเป็นคลังอาหารเลี้ยงคนทั้งประเทศ รวมถึงส่งออกไปยัง
ต่างประเทศ การที่เกษตรกรและผู้ประกอบการได้ติดอาวุธ
ด้านความรู้ การตลาด และเทคโนโลยี มีส่วนให้พวกเขา
สามารถยกระดับผลผลิตทางการเกษตรให้มีมาตรฐาน
มีความเข้าใจเรื่องการทำเกษตรปลอดภัยซึ่งเป็นที่ต้องการ
ของตลาดโลก ไปจนถึงการใช้การตลาดนำการผลิต ไม่ต้อง
ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางอีกต่อไป

ในฐานะ อบจ. นอกจากดูแลและส่งเสริมสวัสดิภาพของ
ประชาชนตามบทบาทหน้าที่แล้ว เรายังจะมุ่งมั่นขยายโอกาส
และเชื่อมประสานหน่วยงานต่างๆ เพื่อยกระดับองค์ความรู้
และคุณภาพชีวิตของชาวพะเยาทุกๆ คนอย่างทั่วถึงและ
เท่าเทียมต่อไป”

“

รางวัลสำหรับเมือง
ก็เป็นเพียงรางวัลครับ
แต่หัวใจจริงๆ คือ
ชีวิตความเป็นอยู่
ของคนในเมือง

มนัส สายโกสม
รองนายกเทศมนตรีเมืองพะเยา

“แม่เทศบาลเมืองพะเยาจะมีนโยบายที่จะขับเคลื่อนพะเยาให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ เศรษฐกิจดี และมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งเป็นหน้าที่ของเราอยู่แล้ว แต่การได้ร่วมมือกับทีมนักวิจัยของมหาวิทยาลัยพะเยา ก็ช่วยยกระดับการทำงาน รวมถึงเพิ่มมูลค่าทางธุรกิจให้กับชาวบ้านได้อย่างมาก โดยเฉพาะในแง่ของความคิดสร้างสรรค์และการส่งเสริมทักษะความรู้ใหม่ๆ

ที่เห็นได้ชัดคือการที่มีทีมอาจารย์ร่วมกับผู้ประกอบการที่ทำสินค้า OTOP ออกแบบหลากหลายสินค้า บรรจุภัณฑ์ การถนอมอาหาร ไปจนถึงแบรนด์ดีจัง เปลี่ยนภาพลักษณ์จากสินค้าท้องถิ่นที่เป็นมา ให้ดูมีความเป็นสากลมากขึ้น ช่วยขยายตลาดให้สินค้าได้มากกว่าเดิม

หรืออย่างเรื่องการศึกษา ในฐานะตัวแทนสำนักงานเทศบาล ผมรู้สึกปลื้มใจที่ทีมงานจากมหาวิทยาลัย ได้ประสานให้เกิดวิชาใหม่ๆ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล อย่างวิชาการเขียน coding ซึ่งเป็นทักษะที่ทำให้เด็กๆ สามารถเท่าทันโลก ขยายขอบเขตของการใช้สมาร์ตโฟนให้เป็นมากกว่าเครื่องมือติดต่อสื่อสารหรือเล่นโซเชียลมีเดีย แต่เป็นเครื่องมือที่สามารถต่อยอดเป็นอาชีพได้ นอกจากนี้ยังมีวิชาสมาร์ทฟาร์ม (smart farm) รวมถึงการใช้งานโดรนที่นำร่องไปแล้วในโรงเรียนเทศบาล 2 และโรงเรียนเทศบาล 3 โดยกองการศึกษาของเราจะมีการเปิดหลักสูตรในโรงเรียนแห่งอื่นๆ ต่อไป

แน่นอนว่าการศึกษาของแต่ละคนไม่เท่ากัน เด็กบางคนอาจมีความสามารถเรียนรู้ได้เร็ว แต่เด็กบางคนก็ช้า ดังนั้น เทศบาลจึงมุ่งมั่นในการจัดสรรและมีส่วนสนับสนุนให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้ในเมืองพะเยาให้ครอบคลุม และรองรับกับเด็กในทุกระดับให้ได้มากที่สุด แต่การจัดหาพื้นที่อย่างเดียวยังคงไม่มีทางจะทำให้เป้าหมายของเราสำเร็จได้ หากขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษมาร่วมงานกับเรา ผมจึงหวังให้ มหาวิทยาลัยพะเยา ในฐานะที่ผมมองว่าเป็นเหมือนพี่เลี้ยงของเทศบาล ร่วมขับเคลื่อนพะเยาของเราให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

ส่วนการเป็นเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้เนี่ย ส่วนตัวผมก็ตั้งใจครับที่เราได้รับการพิจารณาขึ้นทะเบียนจากยูเนสโก แต่ก็มองสิ่งนี้เป็นแค่ประกาศนียบัตรรูปแบบหนึ่ง ได้มาเราก็ภูมิใจ แต่หัวใจสำคัญคือเราจะทำยังไงให้ชาวบ้านอยู่ดีมีสุข สามารถพึ่งพาตัวเองทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนมากกว่า รางวัลสำหรับเมืองก็เป็นเพียงรางวัลครับ แต่หัวใจจริงๆ คือชีวิตความเป็นอยู่ของคนในเมือง ซึ่งผมก็รู้สึกดีใจที่ทีมงานขับเคลื่อนโครงการเห็นตรงกันเราในข้อนี้ และใช้รางวัลที่เรากำลังจะได้นับจากนี้ มีส่วนเชื่อมความรู้เพื่อยกระดับเมืองให้ผู้คนมีความสุข”

“

การเรียนรู้

เป็นแค่กระบวนการเท่านั้น
เพราะปลายทางที่เราวางไว้
คือจะอย่างไรให้คนพะเยา
มีความสุข อิ่มท้อง
และค้าขายมีกำไร

“ดิฉัน เห็นว่ากองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองพะเยา กับ
โครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยพะเยา มีปลาย
ทางเดียวกัน นั่นคือการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งในที่นี้หมายถึง
ประชาชนชาวพะเยาของเราเอง

เพราะไม่ว่าเราจะออกแบบกิจกรรมด้วยการดึงต้นทุนของเมืองพะเยา
ด้วยวิธีการไหน การชวนกันทำบ้านดินริมกว๊านเอ๋ย เพื่อกินผักจากใบไม้
เอ๋ย ทำขนมเอ๋ย หรือส่งเสริมให้เกิดวิชาชีพใดๆ สุดท้ายผลลัพธ์ที่เรา
มองตรงกันคือการทำให้ชาวบ้านที่ด้อยโอกาสกลับมามีความสามารถ
ในการพึ่งพาตนเอง นักเรียนมีทักษะทางวิชาชีพใหม่ๆ ที่มากกว่าสิ่งที่
เรียนรู้ในห้องเรียน และผู้สูงอายุมีกิจกรรมที่ช่วยสร้างคุณค่าและ
ความภูมิใจให้เขาเอง

อย่างไรก็ดี ในอีกมุมหนึ่ง การได้ร่วมงานกับทางโครงการเมืองแห่ง
การเรียนรู้ ก็ทำให้เจ้าหน้าที่ในสังกัดเทศบาลได้เรียนรู้ทักษะใหม่ๆ อัน
หลากหลายด้วย ทั้งจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่โครงการส่งเสริมชาว
บ้าน และการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกันกับคณาจารย์และนักวิจัย
โดยเฉพาะเรียนรู้กระบวนการสร้างเครือข่ายและดึงผู้เชี่ยวชาญใน
สาขาต่างๆ มาแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อเสริมศักยภาพซึ่งกันและกัน ไป
จนถึงการต่อยอดและขยายขอบเขตการทำงาน เช่นที่ในปีล่าสุด
โครงการได้ร่วมกับ อบจ. ขยายพื้นที่เมืองแห่งการเรียนรู้ออกไปทั่ว
จังหวัด ขยายโอกาสการฝึกทักษะวิชาชีพใหม่ๆ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่อื่น

ดร.สุริพร โกมลสง
ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม
เทศบาลเมืองพะเยา

ปี 2565 นี้ถือเป็นปีที่สามที่เทศบาลร่วมกับมหาวิทยาลัยพะเยาขับเคลื่อนโครงการนี้ต่อ โดยเราได้วางคอนเซ็ปต์ร่วมกันไว้ที่ 'กินอิ่ม อบอุ่นใจ มีกำไร หันใจ' และอย่างที่บอกว่า การเรียนรู้เป็นแค่กระบวนการเท่านั้น เพราะปลายทางที่เราวางไว้ คือ จะทำอย่างไรให้คนพะเยามีความสุข อิ่มท้อง และ ค้าขายมีกำไร โดยเราก็อยู่ระหว่างการออกแบบ กิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมาย

ส่วนในฐานะกองสวัสดิการสังคมที่เรามีศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เป็นพื้นที่ แนวร่วมของโครงการอยู่แล้ว เราไม่เพียงใช้ศูนย์ แห่งนี้ขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยความ ที่เราพบข้อจำกัดในการเดินทางของผู้สูงอายุใน ชุมชนต่างๆ เราจึงจัดศูนย์เรียนรู้ย่อยตามวัดต่างๆ ที่อยู่ใกล้บ้านของผู้สูงอายุ โดยออกแบบกิจกรรมการ เรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ และ บัดหมายให้ผู้สูงอายุเข้าไปร่วมเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้ เกิดขึ้นไปกับวิถีชีวิตและเกิดขึ้นได้ทุกที่อย่างไม่มีข้อ จำกัด

“แม่กองการศึกษา เทศบาลเมืองพะเยา จะมีหน้าที่ในการจัดการและส่งเสริมการศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงกับทุกเพศทุกวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงผู้สูงอายุอยู่แล้ว แต่ก็ต้องยอมรับว่า ที่ผ่านมามีหน่วยงานเทศบาล เราหาได้มีกลยุทธ์เชิงวิชาการมากนัก

การร่วมงานกับโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่ขับเคลื่อนโดยมหาวิทยาลัยพะเยา จึงสร้างแต้มต่อให้การขับเคลื่อนการศึกษาในเมืองของเราให้รัดหน้ามากยิ่งขึ้น โดยที่ทางมหาวิทยาลัยพะเยามาเสริมให้เรา คือการสานเครือข่ายจนทำให้นักเรียนและประชาชน เข้าถึงการศึกษาที่ตอบโจทย์กับการทำงาน การใช้ชีวิต และทักษะในศตวรรษที่ 21

ที่เห็นได้ชัด คือเมื่อมองหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล เรามีวิชาวิทยาการคำนวณเปิดสอนเป็นปกติอยู่แล้ว แต่โครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ได้เชื่อมวิชานี้เข้ากับผู้เชี่ยวชาญจากบริษัทโทรคมนาคมแห่งชาติ (NT) ยกระดับภาควิชาสู่การเขียนโค้ดคำสั่งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และทำให้นักเรียนสนุกขึ้นด้วยการจัดหาหุ่นยนต์ให้นักเรียนได้ทดลองเขียนโค้ดเพื่อบังคับเจ้าหุ่นยนต์นี้กันจริงๆ จากวิชาวิทยาการคำนวณที่เคยเรียนอย่างแห้งๆ ตอนนี้เด็กๆ ไม่เพียงเห็นภาพว่าจะเรียนไปทำไม แต่ยังสนุก และมีทักษะที่สามารถนำไปต่อยอดได้จริงเชิงวิชาชีพอีกด้วย

และนั่นทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนเทศบาล 4 (ภูมิธรรมาภิบาล) นำทักษะนี้ไปเติมความครีเอทีฟจนเกิดเป็นโครงการ Smart Kids จิตอาสา ออกแบบชุดคำสั่งให้หุ่นยนต์เก็บหน้ากากอนามัยหรืออุปกรณ์การแพทย์ที่อาจติดเชื้อ ขณะเดียวกันเทศบาลของเรายังได้รับรางวัลการจัดการศึกษาดีเด่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับประเทศเมื่อปี 2564 ที่ผ่านมามากอีกด้วย สำหรับการจัดประชุมหรืองานเสวนาต่างๆ ได้พัฒนา

“

เพราะไม่ใช่เด็กๆ ทุกคนจะสามารถมีไอแพดส่วนตัวหรือเข้าถึงเทคโนโลยีแบบเด็กในเมืองได้ เราจึงเชื่อว่าการจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและเท่าเทียมที่สุด มีส่วนยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเมืองได้

ทักษะและความเข้าใจในการออกแบบหน้าตาอาหารให้ขนมและของว่างดูดี ช่วยเพิ่มเสน่ห์ของผลิตภัณฑ์ไปพร้อมกัน อันนี้ต้องยกเครดิตให้แนวคิด จาก ‘Local สู้เลอค่า’ ของคุณชาบ-สุทธิพงศ์ สุริยะ พูดสไตลิสต์ที่เปิดสตูดิโออยู่ที่บึงกาฬ ซึ่งคณะของเรามีโอกาสไปดูงานมามาก

ในส่วนของพื้นที่การเรียนรู้ของเทศบาลเมืองพะเยาเอง เรา กำลังมีแผนปรับปรุงอุทยานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และดาราศาสตร์ ให้เกิดเป็นอุทยานการเรียนรู้จังหวัดพะเยา หรือ TK Park เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ครอบคลุมตั้งแต่เรื่องเกี่ยวกับเมือง ประวัติศาสตร์ เทคโนโลยี ไปจนถึงการมีเครื่องมือไม้เครื่องมือที่ส่งเสริมการเรียนรู้และสตูดิโอที่เด็กๆ สามารถเรียนและฝึกซ้อมดนตรี พร้อมพื้นที่จัดแสดงไปด้วย และไม่จำกัดเฉพาะเด็กๆ ในเขตเทศบาล แต่รวมถึงนักเรียนทุกคนใน 9 อำเภอของจังหวัดพะเยา ซึ่งเราพยายามจะดึงให้เด็กๆ จากรอบนอกมาใช้บริการหรือทำกิจกรรมไปพร้อมกับเรา

เพราะไม่ใช่เด็กๆ ทุกคนจะสามารถมีไอแพดส่วนตัวหรือเข้าถึงเทคโนโลยีแบบเด็กในเมืองได้ เราจึงเชื่อว่าการจัดการศึกษาให้ทั่วถึงและเท่าเทียมที่สุด มีส่วนยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเมืองได้

มณฑากาญจน์ ปรางค์มณีรัตน์
หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
กองการศึกษา เทศบาลเมืองพะเยา

“

**เมืองพะเยาของเราจึงมีพื้นที่การเรียนรู้
ที่หมายถึงพื้นที่เรียนรู้จริงๆ ทั้งของเอกชน
และของ อบจ. กับพื้นที่การเรียนรู้ที่สอดรับไปกับความ
เป็นไปของเมืองจริงๆ ที่ซ่อนอยู่
ในวิถีชุมชน ผ่านกิจกรรมเรียนรู้ของผู้สูงอายุ**

“ในสมัยล้านนา นอกจากพะเยาจะมีภูมิศาสตร์เป็น
เสมือนห้องครัวที่คอยปลูกข้าวหล่อเลี้ยงผู้คนใน
อาณาจักร เรายังเป็นเหมือนห้องสมุดแห่งภูมิภาค
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ว่าได้ เพราะในสมัยนั้นยัง
ไม่มีกระดาษ แหล่งความรู้ทั้งหมดจะถูกบันทึกลงศิลา
จารึก และพื้นที่ในจังหวัดพะเยานี้แหละที่เป็นแหล่ง
ตัดสินใจสำหรับทำศิลาจารึก ดังนั้นมันจึงมีการพัฒนา
ตัวอักษรฝักขามสำหรับจารลงศิลาที่นี้ด้วย และ
อักษรรูปแบบนี้ยังถูกใช้สำหรับการถ่ายทอดความรู้
หรือการสื่อสารที่เป็นทางการในเมืองต่างๆ ทั่ว
อาณาจักรเมื่อครั้งอดีต

หรือยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์ พื้นที่ในเขตผาขาว ก็
มีร่องรอยของการตัดสินใจ และขวานหินโบราณ และต่อ
เนื่องมาถึงสมัยประวัติศาสตร์ที่มีการแกะสลัก
พระพุทธรูปในพื้นที่ รวมถึงแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผา
เตาเวียงบัว แหล่งอารยธรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า
พะเยามีต้นทุนทางการเรียนรู้มาตั้งแต่อดีต และ
กระจายอยู่ทั่วทั้งจังหวัด

ในโครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ ผมรับผิดชอบ
โครงการย่อยที่ 3 เรื่องการสร้างสรรค์เส้นทางและ
พื้นที่กิจกรรมการเรียนรู้ในเมืองพะเยาด้วยการ
ออกแบบทางสถาปัตยกรรมให้สอดคล้องกับกิจกรรม
การเรียนรู้ตามโมเดล BCG พื้นที่ที่ผมทำงานจึงค่อนข้าง
ครอบคลุมทั้งจังหวัด เพื่อสร้างเส้นทางเชื่อมต่อ
พื้นที่แห่งการเรียนรู้เข้าด้วยกัน และเปลี่ยนให้เมือง
พะเยาให้เป็นมากกว่าเมืองผ่าน แต่เป็นเมืองที่คนเข้า
มาเยือนเพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาจากพื้นที่ต่างๆ

พร้อมไปกับการทำ Local study ด้านประวัติศาสตร์
และต้นทุนทรัพยากรของเมือง ในปีแรกของโครงการ
เรายังได้ใช้ศาสตร์เรื่องการทำบ้านดิน มาเป็นตัวเชื่อม
การทำงานให้คนในพื้นที่ เพราะมองว่าบ้านดินนี้ตอบ
โจทย์เรื่องต้นทุนการผลิต ถ้าคุณมีความรู้ในการทำ
ถึงงบประมาณจำกัด ก็ยังสามารถสร้างที่อยู่อาศัย
จากดินได้ เราร่วมงานกับบ้านดินคำปู้จู้ ถ่ายทอด
ความรู้เรื่องบ้านดินกับผู้คนในเครือข่าย เป็นกิจกรรม
เพื่อละลายพฤติกรรม และสร้างการรับรู้ในเขต
เทศบาล รวมถึงร่วมกันสร้างสรรค์แลนด์มาร์ค
สำหรับระบุพื้นที่แห่งการเรียนรู้ด้วยโครงสร้างบ้าน
ดิน

ส่วนปีที่สอง เน้นเรื่องขับเคลื่อนกลไก BCG ในพื้นที่
แห่งการเรียนรู้ 18 แห่ง โดยทางโครงการย่อยของ
เราก็เข้าไปมีส่วนใช้งานออกแบบอัตลักษณ์และบรรจุ
ลักษณะของสินค้าในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับแนวคิด BCG
และมีความดึงดูดในด้านการตลาด ก่อนมีแผนจะ
ต่อยอดสู่การจัดจำหน่ายทางออนไลน์ต่อไป

จนเข้าสู่ปีนี้เป็นปีที่สามที่จะทำต่อไปนี้ เราพยายามนำ
เสนอมติความทรงจำในแต่ละพื้นที่ นำเสนอภาพ
ประวัติศาสตร์ที่ซ่อนไปกับภาพปัจจุบันตามเส้น
ทางการเรียนรู้ เพื่อให้เห็นว่าเรามีต้นทุนทางการเรียน
รู้มาตั้งแต่อดีต เราพยายามเล่นกับการนำเสนอเชิง
ปรากฏการณ์ แล้วการกระจายตัวออกไปยังแหล่ง
การเรียนรู้ข้างนอก เข้าไปประสานกับแหล่งศูนย์การ

เรียนรู้ที่เป็นศูนย์ฝึกอาชีพต่างๆ ภายใต้การบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อทำให้ศูนย์ฝึกอาชีพมีบทบาทในการสร้างองค์ความรู้ในมิติอื่นๆ ไปพร้อมกัน

นอกจากนี้ ด้วยความที่พะเยาเป็นเมืองผู้สูงอายุ และมีแนวโน้มจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ โครงการเมืองแห่งการเรียนรู้เราจึงตระหนักถึงการสร้างพื้นที่กิจกรรมเพื่อรองรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการฝึกทักษะทางอาชีพในการผลิตงานหัตถกรรม อาหาร และสินค้าต่างๆ โดยส่งผู้มีความรู้ลงชุมชนไปฝึกอาชีพผู้สูงอายุถึงที่เลย และชวนให้พวกเขากำหนดสินค้ามาวางจำหน่าย เพราะนอกจากการสร้างรายได้แล้ว กิจกรรมเหล่านี้ยังทำให้พวกเขากำหนดใช้เวลาว่างอย่างเป็นประโยชน์ ได้ตระหนักในคุณค่าของตัวเอง และสร้างความภูมิใจ ทำให้พวกเขาเห็นว่าตัวเองก็สามารถมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองของเราได้

ด้วยเหตุนี้ เมืองพะเยาของเราจึงมีพื้นที่การเรียนรู้ที่หมายถึงพื้นที่เรียนรู้จริงๆ ทั้งของเอกชน และของอบจ. กับพื้นที่การเรียนรู้ที่สอดรับไปกับความเป็นไปของเมืองจริงๆ ที่ซ่อนอยู่ในวิถีชุมชน ผ่านกิจกรรมเรียนรู้ของผู้สูงอายุ”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัมเรศ เทพมา
อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
และศิลปกรรมศาสตร์
และนักวิจัยในโครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้

“

ส่วนในปีที่สาม เรายังเน้นไปที่การสร้าง
ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจให้กับผู้ประกอบการ
ต่างๆ กับที่หารูปแบบการดำเนินโครงการของ
เราให้ยั่งยืนโดยอาจไม่ต้องพึ่งพา
ทุน บพท. ในอนาคต

ผศ.ดร.รัฐภูมิ พรหมณะ
รองผู้อำนวยการสถาบันนวัตกรรม
และถ่ายทอดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยพะเยา
และนักวิจัยในโครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้

“

จะไม่มีประโยชน์อะไรเลยถ้า
คนในเมืองแอคทีฟ
ผู้ประกอบการแอคทีฟ
และผู้บริหารเมืองก็แอคทีฟ
แต่ระบบการจัดการเมือง
ไม่แอคทีฟตาม

“เมืองแห่งการเรียนรู้จึงไม่ใช่แค่ การสนับสนุนให้คนในเมืองได้เรียนรู้ แต่ภาครัฐจำเป็นต้องเรียนรู้ด้วยเหมือนกัน

“พะเยาเป็นหนึ่งในสี่เมืองของไทย ที่ได้รับการเสนอชื่อขึ้นทะเบียนเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโก ซึ่งก่อนหน้านี้เราในฐานะทีมนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยพะเยา ได้ขับเคลื่อนโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ต่อเนื่องมาสองปี ปีนี้เป็นปีที่สามแล้วครับ (ทั้งสี่เมืองประกอบด้วยเชียงใหม่ สุโขทัยและหาดใหญ่ โดยเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2565 จังหวัดพะเยา ได้รับการรับรองเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ของยูเนสโกอย่างเป็นทางการ)

ในปีแรกของโครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ เราเน้นที่การประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนในเขตเทศบาลเมืองเข้าใจก่อนว่าเราจะเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ไปทำไม เป็นแล้วมันจะดีต่อเมือง หรือช่วยปากท้องชาวบ้านได้อย่างไร

พอเข้าปีที่สอง นอกจากเราจะได้ขยายพื้นที่โครงการจากความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เรายังมุ่งสร้างเครือข่ายพื้นที่การเรียนรู้ในเมืองเป็นหลัก โดยใช้กลไกจากโมเดลเศรษฐกิจใหม่ หรือ BCG

BCG เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม ประกอบด้วยเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ที่คำนึงถึงการหมุนเวียนทรัพยากร และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจไปพร้อมกับสังคมและสิ่งแวดล้อม

แม้ดูเป็นคำที่ใหม่ แต่เอาเข้าจริงผู้ประกอบการในพะเยามีรูปแบบการทำธุรกิจและวิถีชีวิตเชื่อมโยงกับ BCG อยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นเครื่องแต่งกายหรืออาหารการกินส่วนใหญ่ก็มาจากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ทั้งนั้น

ส่วนในปีที่สาม เรายังเน้นไปที่การสร้างที่ยั่งยืนทางเศรษฐกิจให้กับผู้ประกอบการ เท่าๆ กับที่หารูปแบบการดำเนินโครงการของเราให้ยั่งยืนโดยอาจไม่ต้องพึ่งพา ทุน บพข. ในอนาคต เพราะเราไม่อยากให้โครงการเมืองแห่งการเรียนรู้

ต้องหยุดลง หากเกิดเราไม่ได้รับทุนสนับสนุนต่อ ก็คิดว่าเงินจะทำได้ ผู้ประกอบการจะมีส่วนขับเคลื่อนโครงการได้ด้วยตัวเองอย่างไร ซึ่งหนึ่งในวิธีที่คิดไว้คือการก่อตั้งบริษัทพัฒนาเมือง แสวงหาการร่วมทุน หรือการที่ชุมชนมาเป็นหุ้นส่วนในโครงการพัฒนาเมือง ซึ่งก็ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจกับเครือข่าย เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนต่อไป

ผมมองว่าในหลายปีหลังมานี้ คนพะเยาและเครือข่ายชุมชนต่างๆ มีความตื่นตัวในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เข้ามาส่งเสริมอาชีพหรือพัฒนาธุรกิจได้พอสมควรเลยนะครับ ติดอยู่ที่ตรงที่การบริหารจัดการของหน่วยงานราชการที่ยังล่าช้ากว่าโลกปัจจุบันพอสมควร เช่น พวกงานทะเบียนเอกสาร ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อผู้ประกอบการ

คุณดูอย่างธนาคารทุกวันนี้สิ เขามีแอปพลิเคชันรองรับธุรกรรมทางการเงินรวดเร็วมากๆ แต่พอมาเป็นราชการติดต่อเรื่องทะเบียนอะไรก็ อาจเสียเวลารอ หรือคนป่วยไปใช้บริการโรงพยาบาลรัฐ ทุกวันนี้คุณยังต้องไปจองคิวตั้งแต่ตีสี่ตีห้าอยู่เลย

ผมมองว่าถ้าระบบราชการเปลี่ยนได้ ไม่เพียงทำให้การพัฒนาเมืองมันเคลื่อนไ้เร็ว คุณภาพชีวิตคนในเมืองก็จะดี และช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้มากด้วย

เมืองแห่งการเรียนรู้จึงไม่ใช่แค่การสนับสนุนให้คนในเมืองได้เรียนรู้ แต่ภาครัฐจำเป็นต้องเรียนรู้ด้วยเหมือนกัน เรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เรียนรู้ที่จะลดขั้นตอนการทำงานไม่ให้เชื่องช้าอืดอาด เรียนรู้ที่จะปรับตัวไปตามโลกที่เปลี่ยนไป

เพราะอย่าลืมว่ารัฐคือกลไกสำคัญที่จะทำให้เมืองพัฒนา จะไม่มีประโยชน์อะไรเลยถ้าคนในเมืองแออัด ผู้ประกอบการแออัด และผู้บริหารเมืองก็แออัด แต่ระบบการจัดการเมืองไม่แออัดตาม”

บันทึนภัส สำเภาเงิน
รัตนภรณ์ รัตนกรไพบุลย์
มารศรี เงินเย็น
อภิชญา ใจดวง
ผู้ช่วยนักวิจัยโครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้

“

ความโชคดีของพวกเราคือนอกจากมีโอกาสดำเนินงานกับชุมชน
ความที่เราทำโครงการที่ชวนนวัตกรรมต่างๆ มาให้ความรู้แก่ผู้คน
ก็ทำให้เราได้ความรู้และทักษะจากนวัตกรรมไปด้วย
ก็ตั้งแต่งานหัตถกรรม สบู่ น้ำพริก ขนบ ไปจนถึงทำบ้านดินเลยคะ

“

ถ้าไม่หยุดเรียนรู้ ชีวิตก็จะมีทางพบกับทางตัน

“ปีแรกบ๊ยะลงพื้นที่กับอาจารย์เอ (รศ.ดร. ผนินทรารัตนาบถ) เป็นหลักก่อน ไปสื่อสารกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ในเขตเทศบาลเมืองพะเยาว่าเรากำลังทำโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ และเราทุกคนจะได้ประโยชน์อะไรจากโครงการนี้ ส่วนน้องๆ คนอื่นๆ จะเป็นผู้ช่วยนักวิจัยแยกกันไป จะทำพวกสืบค้นงานวิจัย งานสถิติ ประสานงาน หรือทำเอกสาร

เราไม่รู้จักกันมาก่อน มาเจอกันที่นี่ ทุกคนมีพื้นเพต่างกัน บ๊ยะเรียนรัฐศาสตร์ ต้องตาเรียนบริหารธุรกิจ ส่วนแตงกวาและเนสเรียนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เอาจริงๆ แม้ทุกคนจะมีความรู้และทักษะเรื่องการสนับสนุนงานวิจัย แต่นอกจากบ๊ยะ ก็ไม่มีใครได้ลงพื้นที่ทำงานวิจัยเชิงสังคมมาก่อน

ซึ่งแน่นอน ในช่วงแรกๆ กระทั่งพวกเราเองที่เป็นผู้ช่วยนักวิจัยก็ยังไม่ค่อยเข้าใจดีนักว่าโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้คืออะไร การทำงานของพวกเราจึงเป็นการทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกัน ก่อนออกไปประสานงาน และสื่อสารกับคนอื่นๆ เพื่อให้ทุกคนเห็นภาพตรงกันว่าการที่เราได้มาเรียนรู้ร่วมกันนี้แหละที่จะช่วยยกระดับทักษะและองค์ความรู้เฉพาะของผู้คนและชุมชนของเราเองได้ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างอาชีพหรือพัฒนาธุรกิจในภาพรวมของเมืองพะเยา

ความโชคดีของพวกเราคือนอกจากมีโอกาสได้ทำงานกับชุมชน ความที่เราทำโครงการที่ชวนนวัตกรรมต่างๆ มาให้ความรู้แก่ผู้คน ก็ทำให้เราได้ความรู้และทักษะจากนวัตกรรมไปด้วย ก็ตั้งแต่งานหัตถกรรม สบู่ น้ำพริกขนึม ไปจนถึงทำบ้านดินเลยละ (หัวเราะ) และในขณะเดียวกัน เพราะเราต้องประสานงานในโครงการวิจัย

จึงได้ทักษะการเป็นพิธีกร การทำสื่อ ไปจนถึงการติดต่อวิถีชีวิตด้วย เหนื่อยเหมือนกัน แต่ก็สนุกที่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ผ่านการทำงาน

ที่สำคัญคือการได้เปิดโลก เพราะจากที่เราทำแต่งงานในออฟฟิศ พอลงพื้นที่พูดคุยกับชุมชนที่หลากหลาย รวมถึงหน่วยงานต่างๆ จึงได้รู้ว่าแต่ละคนมีมุมมองอย่างไร หรือคิดจากฐานความคิดแบบไหน ทำให้เราได้มุมมองใหม่ๆ และทักษะการทำความเข้าใจผู้คนเพิ่มเข้ามา

รู้สึกดีใจค่ะที่โครงการลุล่วงมาด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ได้เห็นพี่ๆ ลุงๆ และป้าๆ ในชุมชนที่ร่วมทำโครงการและสามารถต่อยอดไปสู่อาชีพใหม่ๆ หรือทำธุรกิจที่พวกเขาทำอยู่แล้วมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจริงๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพี่ๆ จากกลุ่มคนหุนววกพะเยา ที่พวกเขาเหมือนเริ่มต้นจากศูนย์ พอโควิดมาก็หารายได้ไม่ได้ สื่อสารกับใครก็ลำบาก แต่พอได้มาเรียนรู้กับโครงการเรื่องการทำน้ำพริก ก็สามารถต่อยอดไปเป็นอาชีพใหม่ได้จริง และมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาสูตรไปขายกับเครือข่ายคนหุนววกในจังหวัดอื่นๆ ตามงานต่างๆ

เห็นแบบนี้ก็รู้สึกว้าวสิ่งที่เราช่วยนักวิจัยทำโครงการมีความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างน่าชื่นใจ และประสบการณ์จากโครงการก็ยังสอนพวกเราด้วยว่า

ถ้าไม่หยุดเรียนรู้ ชีวิตก็จะมีทางพบกับทางตัน เช่นที่เราพบโอกาสและความเป็นไปได้ใหม่ๆ จากสิ่งที่เราได้เรียนรู้ในโครงการนี้”

กุหลาบ อินอัน ช่างกระจกและอลูมิเนียม

“ถ้าไม่ติดงานอะไร ผมมักจะปั่นจักรยานมานั่งดื่มกาแฟริมน้ำอย่างนี้ทุกเช้า ตอนแรกก็ทำกาแฟรีปขายคนที่มาเดินเล่นเหมือนกันครับ แต่พอมีข้อห้ามไม่ให้มีรถเข็นมาขายเกิน 11 โมง ผมก็เลยไม่ขาย ใครอยากดื่มกาแฟ ผมทำเสิร์ฟเลย ก็กลายเป็นว่าพอมีคนมาดื่มของผมไป คราวต่อมาเขาก็เอาเมล็ดกาแฟมาแบ่งให้ลอง เป็นการตอบแทน

อาชีพของผมคือช่างกระจกและอลูมิเนียมครับ ก่อนหน้านี้เคยทำงานอยู่กรุงเทพฯ แต่อยู่จนถึงจุดจุดหนึ่งแล้วคิดว่าเราอยู่กรุงเทพฯ ต่อไม่ไหว เลยกลับมาทำงานที่บ้าน กรุงเทพฯ อะไรก็เป็นเงินเป็นทองไปหมด แต่อาจจะมานั่งสวนสาธารณะหรือริมแม่น้ำแบบนี้ ก็ต้องเสียค่าเดินทาง และความที่เป็นเมืองใหญ่ก็บีบคั้นให้คนต้องแข่งขัน ไม่ค่อยเอื้อเฟื้อกัน

“

เพราะสิ่งที่ผมอยากเห็นจริงๆ
คือการได้เห็นกวีานพะเยา
ที่สุขสงบในทุกเช้าแบบนี้

ผมชอบพะเยาตรงที่เงินทองไม่ใช่เรื่องหลักใหญ่ ไม่ได้บอกว่าเงินไม่สำคัญ นะครับ เป็นเรื่องสำคัญ แต่คนพะเยาหลายคนก็ไม่ถึงกับดิ้นรนหนักในการ หาเงินไปซื้อข้าว เพราะคุณแค่ออกเรือไปที่กว๋านคุณก็หาปลาได้แล้ว เข้า ป่าหาหน่อไม้ หาเห็ด หลายคนเป็นเกษตรกรก็ปลูกข้าวกินเอง และพะเยา ยังมีสังคมแบบชุมชนที่ใครมีอะไรก็เอามาแบ่งหรือมาแลกกันอยู่ เราจึงอยู่ ได้ในแบบชีวิตที่ไม่ได้เร่งเร้าอะไร และทำให้คนที่นั่นไม่ค่อยเครียด

ผมไม่ได้เรียนสูงอะไร เลยอาจตอบได้ไม่ดีนักว่ายากเห็นการพัฒนาอะไร ในเมืองนี้ ก็คงอยากเห็นผู้คนผ่อนคลาย มีความสุข เห็นเมืองที่เติบโตไป พร้อมกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม เพราะสิ่งที่ผมอยากเห็นจริงๆ คือ การได้เห็นกวีานพะเยาที่สุขสงบในทุกเช้าแบบนี้”

“หลังเรียนจบผมไปเป็นทหารมา 25 ปี แต่ความที่เราโตมากับธุรกิจปลาสามของแม่ และที่บ้านก็มีผมกับน้องสาวกันสองคน ก็เลยตัดสินใจลาออกมาสานต่อกิจการ โดยผมกับน้องจะอยู่โรงงานช่วยแม่ทำปลาสาม ดูแลเรื่องวัตถุดิบ และการจัดส่ง ส่วนแฟนผมไปเปิดร้านขายที่ตลาดสดแม่ทองคำที่ตำบลแม่ต้า

แม่ทองปอนมาจากชื่อแม่ผม แต่ไหนแต่ไรคนพะเยาก็ทำปลาสามกันหรือขายกันเล็กๆ อยู่แล้ว จนช่วงหนึ่งที่รัฐบาลส่งเสริมสินค้า OTOP เราจึงต่อยอดเป็นธุรกิจจริงจัง เราเป็นเจ้าแรกในพะเยาที่นำเครื่องจักรเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต รวมถึงการทำฉลากและแบรนด์ดัง อย่างคำว่าปลาสามไร่ก้าง เราก็เป็นเจ้าแรกที่หยิบมาใส่ในชื่อ เป็น ‘ปลาสามไร่ก้างแม่ทองปอน’ จริงๆ เจ้าอื่นเขาก็ไร่ก้างครับ แต่เราหยิบมาใส่ก่อน เป็นแบรนด์ดังให้คนจดจำ

สมัยแม่ยังสาวๆ ก็ใช้ปลาจากในครัว้นพะเยานี้แหละครับ แต่พอคนหันมาทำปลาสามขายกันเยอะ ปลาในครัว้นเลยไม่พอ ทุกวันนี้ผู้ประกอบการแทบทุกรายต้องซื้อปลาจากสะพานปลาจากกรุงเทพฯ เพื่อมาทำปลาสาม เขาก็ส่งมาเป็นรอบๆ เราก็เอาไปเข้าห้องเย็น แล้วแปรรูป

นิวัฒน์ จำรัส
ทายาทธุรกิจปลาสามไร่ก้าง
แม่ทองปอน

“

ทุกวันนี้ผู้ประกอบการแทบทุกราย
ต้องซื้อปลาจากสะพานปลาจากกรุงเทพฯ

กรมประมงเคยพยายามส่งเสริมให้ใช้ปลา
พื้นถิ่นอยู่เหมือนกันครับ โดยเฉพาะพันธุ์
ปลาจีนให้เป็นวัตถุดิบหลัก แต่ปลามันโต
แต่หัว เอามาทำปลาต้มไม่ได้ หรือผมก็เคย
ทดลองใช้ปลาที่หาง่ายอย่างดอร์ลี่มาทำ
ด้วย แต่ปลาดอร์ลี่มันไม่มีเกล็ด พอมาทำ
แล้วเป็นเมือก เนื้อไม่จับกัน ก็เลยกลับไป
ใช้ปลาจากสะพานปลาดีกว่า

แต่สิ่งที่ยังบ่งบอกว่าปลาต้มเป็นของ
พะเยาอยู่คือใส่ปลาครับ เพราะใส่ปลาที่มาจาก
ที่อื่นมันคาว เอามาปรุงไม่อร่อย เรา
ก็เลยซื้อใส่ปลาจากชาวบ้านที่ทำประมงใน
กว๊านนี้แหละครับ ส่วนกระเทียมก็ใช้ของ
เกษตรกรในพะเยา

ทุกวันนี้นอกจากขายที่โรงงานตรงนี้ ก็มีหน้าร้านที่ตลาดสดแม่ทองคำ แล้วก็
ไปวางตามร้านต่างๆ ในพะเยา ส่วนจังหวัดอื่นๆ ก็มีคนมาสั่งไปขายเหมือนกัน
อย่างเชียงใหม่ เชียงราย และลำปางก็เยอะ นอกจากนี้ก็มีเพจเฟซบุ๊ก
<https://www.facebook.com/PraSomThongPon/> รับสั่งซื้อแบบออนไลน์
ส่งทั่วประเทศ

ส่วนตัวผมชอบสะสมอาวุธโบราณ ยันต์ และของเก่า และก็ชอบดื่มกาแฟด้วย
ครับ เลยเปิดร้านกาแฟเล็กๆ ไว้ที่โรงงาน เอาของสะสมมาจัดแสดง ใช้เป็นที่
รับแขก หรือผมใช้นั่งพักผ่อนเวลาทำงานทำปลาต้มไม่เยอะ แต่ร้านกาแฟผมไม่
ได้เปิดเป็นทางการนะครับ

คือปกติไม่ขาย จะขายเฉพาะตอนไม่ปกติ อย่างถ้ามีคนมาศึกษาดูงานที่โรงงาน
ผมก็เปิดขาย (ยิ้ม)”

พันรณาท์ กันต์โถม

เจ้าของแบรนด์ Lakeland Life
และเจ้าของร้าน Lakeland Café

“ผมเคยเป็นผู้จัดการร้านเหล้าที่เชียงใหม่ซึ่งเป็นงานที่ทำระหว่างเรียนปริญญาตรีจนกระทั่งเรียนจบ จากนั้นก็ไปลองใช้ชีวิตและทำงานหลายอย่างที่แอลเอ ราว 2 ปี ก่อนกลับมาหางานทำที่เชียงใหม่อีกสักพัก แล้วกลับมาอยู่บ้านที่พะเยา ก็ได้รู้จักอาจารย์โป่ง (ปวินท์ ระมิงค์วงศ์) ซึ่งเป็นอาจารย์สอนศิลปะอยู่ที่มหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์โป่งเป็นอีกคนที่ทดลองใช้ชีวิตมาหลายที่ก่อนจะมาปักหลักที่พะเยา ผมกับอาจารย์โป่งเห็นตรงกันว่าพะเยายังขาดพื้นที่สร้างสรรค์ของคนรุ่นใหม่ เราจึงร่วมหุ้นกันเปิด Junk Yard เป็นทั้งบาร์และอาร์ทสเปซ มีกิจกรรมฉายหนัง แสดงงานศิลปะ และดีเจ นั่นคือเมื่อเกือบ 10 ปีที่แล้วครับ ช่วงนั้นสนุกมาก มีคนรุ่นใหม่เข้ามาใช้พื้นที่อย่างหลากหลาย

หลังทำ Junk Yard ผมก็ออกมาเปิดร้านขายเสื้อผ้ามือสอง และเริ่มแบรนด์ผลิตเสื้อผ้าของตัวเองชื่อ Lakeland Life เพราะอยากมีเสื้อผ้าแบบ custom ที่ตอบโจทย์กับการใช้งานของเรา และอีกอย่างคือพะเยายังไม่มีร้านแบบนี้ ที่ตั้งชื่อว่า เลคแลนด์ก็ตามตัวเลยครับ ร้านเราอยู่ริมกว๊านพะเยา และเมืองเราก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกว๊าน คิดไกลๆ ว่าอยากให้แบรนด์นี้มันเป็นแบรนด์ของคนรุ่นใหม่ในเมือง

ซึ่งความเป็นแบรนด์แบบนี้มันก็ต่อยอดได้หลายอย่าง เพราะหลังจากธุรกิจเสื้อผ้าอยู่ตัว ผมก็ทำ Lakeland Store ขายสินค้ามือสอง Lakeland Café เป็นร้านกาแฟและขนมที่ทำร่วมกับแพน ตามมาด้วย Lakeland Camp ที่เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ซึ่งอันหลังนี้เพิ่งเปิดได้ไม่นาน

ที่ทำกิจกรรมท่องเที่ยวนี้จะว่าบังเอิญก็ใช่ คือมีเพื่อนรุ่นน้องคนหนึ่งเขาทำทัวร์กับเพื่อนที่กรุงเทพฯ แล้วเขาเอาเรือคายัคมาฝากผมไว้ ผมก็เลยยืมเขาเอาไปพายเล่นในกว๊าน ตอนนั้นก็ไม่ได้คิดมาก่อนว่าที่ผ่านมาในกว๊านเรามีแต่คนพายเรือไปไหว้พระกับหาปลา แต่จริงๆ เราพายคายัคชมวิวซิลลา ก็ได้ จากนั้นก็มีคนมาถามว่าขอเช่าเรือ หรือให้เราพาเขานั่งเรือเล่นได้ไหม ผมก็บอกว่าได้สิ ส่วนเรื่องเงินแล้วแต่จะให้

People

“

ถ้าเมืองเราดี หรือมีพื้นที่ที่ทำให้คนรุ่นใหม่รู้สึกมีความหวัง พวกเขาจะกลับมาเอง เพื่อหาวิธีจะใช้ชีวิตอยู่ และร่วมขับเคลื่อนให้บ้านเกิดของเขาเป็นที่สำหรับพวกเขาต่อไป

ตั้งแต่นั้นก็เลยเหมือนเป็นชมรมพายเรือในกวนยามเย็นเลยครับ (หัวเราะ) จากเรือคายัค ก็เป็นแพดเดิ้ลบอร์ด รวมถึงกิจกรรมกลางแจ้งอื่นๆ อย่างเดินขึ้นดอยหนอกและดอยหลวง หรือ trekking ในเส้นทางอื่นๆ รอบกว๊าน ส่วนทีมงานก็ใช้คนรุ่นใหม่ที่รู้จักกันมา กลายเป็นว่าจากตัวเมืองที่คนรุ่นใหม่ไม่รู้จะไปทำกิจกรรมที่ไหน ทุกเย็นเขาก็มาร่วมกับเรา ได้รายได้จากการทำทัวร์อีกต่างหาก

ทุกวันนี้ชีวิตผมค่อนข้างลงตัวนะครับ ไม่ได้ร่ำรวยอะไร แต่รู้ว่าเราชอบอะไร และได้ทำสิ่งที่ชอบที่บ้านเกิดของตัวเอง ขณะเดียวกันก็ได้ทำพื้นที่ที่อย่างน้อยก็อาจช่วยจุดประกายคนรุ่นใหม่ หรือทำให้เมืองมีพื้นที่ให้คนรุ่นใหม่บ้าง เพราะสุดท้ายถ้าเมืองเราดี หรือมีพื้นที่ที่ทำให้คนรุ่นใหม่รู้สึกมีความหวัง พวกเขาจะกลับมาเอง เพื่อหาวิธีจะใช้ชีวิตอยู่ และร่วมขับเคลื่อนให้บ้านเกิดของเขาเป็นที่สำหรับพวกเขาต่อไป”

<https://www.facebook.com/Lakeland-Cafe>

ครูจួយ-ชลดา และครูโชะ-ศักดิ์ชัย เวยื่อ ครูโรงเรียนเทศบาลและเจ้าของบ้านดินคำปู้จู้

“

หลายคนมักเข้าใจว่า
การที่เราเรียนศิลปะ
ปลายทางคือการเป็นศิลปิน
แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่เลย
ศิลปะคือการทำความเข้าใจชีวิต
มันเปิดโอกาสให้เรา
ได้สำรวจความชอบของตัวเอง

“เราทั้งคู่ไม่ได้มีพื้นเพอยู่ที่นี้แต่แรก จួយเป็นคนนำ
ส่วนโชะเป็นคนเขียนราย เราเจอกันตอนบรรจुरาชการ
ครูที่หาดใหญ่ พอตัดสินใจอยู่ด้วยกันก็มาคิดถึงเมืองที่
อยู่ใกล้บ้าน แล้วก็มาลงเอยด้วยการย้ายมาทำงานที่
พะเยา

พอตัดสินใจแล้วจะใช้ชีวิตกันที่เมืองนี้ เราเลยลงมือปลูก
บ้าน บ้านที่มีสวน มีพื้นที่ให้เราทำงานศิลปะและทำเวิร์ก
ช็อปเล็กๆ (ครูจួយเป็นครูศิลปะ ส่วนครูโชะสอนดนตรี
- ผู้เรียบเรียง) คอยกันหลายรอบว่าบ้านเราควรจะเป็น
แบบไหน จนมีโอกาสดิอ่านบทสัมภาษณ์ของพี่โจน จันได
เราชอบวิธีคิดในการสร้างสมดุลชีวิตและปรัชญาในการ
สร้างบ้านดินของเขา นั่นเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เราทั้งคู่
ตัดสินใจทำบ้านดิน

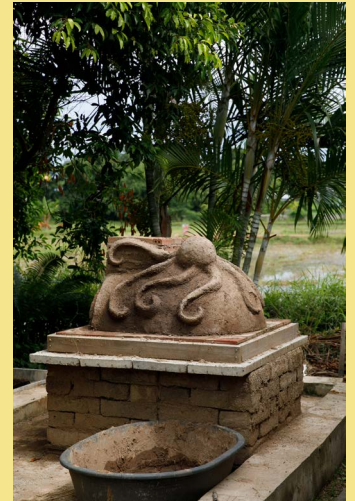
ทำไมต้องเป็นบ้านดินนะหรือ ข้อแรกคือความประหยัด
ข้อต่อมาคือมันสอดคล้องกับทุ่งนาและสวนบริเวณนี้ และ
ในฐานะที่เราทั้งคู่สนใจการเรียนรู้ผ่านกระบวนการศิลปะ
บ้านดินจึงตอบโจทย์ที่สุด เราทำบ้านเองทุกขั้นตอน ได้
ลองผิดลองถูก ได้ใช้ชีวิตและเรียนรู้ไปกับมัน หลายคน
มักมองว่าบ้านดินดูแลรักษายาก แต่ก็เพราะเราเรียนรู้
ไปกับมันตลอดเวลานี้แหละ เราจึงพบวิธีประยุกต์ให้บ้าน
ดินมีความยั่งยืน อยู่ง่าย และอยู่สบายด้วย เราตั้ง
สโลแกนที่แห่งนี้ไว้ว่า live and learn mud house และ
ตั้งชื่อบ้านว่า ‘บ้านดินคำปู้จู้’ โดยคำปู้จู้แปลว่าดอกดาว
เรืองที่เราปลูกในบริเวณ

People

เพราะเราทั้งคู่เป็นครูสายศิลป์ด้วย เราจึงตระหนักว่าศิลปะมันไม่ควรเรียนจบแค่ในห้องเรียน พอทำบ้านหลังนี้เสร็จก็เลยคิดจะเปิดเป็นพื้นที่กิจกรรมเสริมให้แก่นักเรียน แต่ก็ไม่ได้คิดว่าจะทำให้เป็นทางการอย่างไร จนมาปี 2558 สำนักวัฒนธรรมเมืองพะเยามาเห็นถึงศักยภาพในการพัฒนาที่นี่ให้กลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและของเมืองได้ ซึ่งก็สอดคล้องกับสิ่งที่เราสอนอยู่คือเครื่องปั้นดินเผา โดยพะเยาก็มีแหล่งเตาเผาโบราณที่ชื่อเวียงบัว รวมถึงที่เราทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 อยู่แล้ว เราก็คิดว่าถ้าเปิดเป็นพื้นที่เรียนรู้ก็น่าจะได้นะ

ตอนนั้นมีโครงการเปิดแหล่งเรียนรู้ 60 แห่งทั่วประเทศ เพื่อเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พื้นที่การเรียนรู้แห่งอื่นๆ ทั้งหมดล้วนเป็นพิพิธภัณฑ์ วัด ห้องสมุด หรือเป็นศูนย์การเรียนรู้ มีแค่ของเราที่เดียวเลยที่เป็นบ้านคน บ้านที่เราอาศัยอยู่จริงๆ

ที่นี่สอนทุกอย่างเท่าที่เราได้เรียนรู้มาค่ะ หลักๆ คือการทำบ้านดินประยุกต์ ทำเตาดิน งานเซรามิก ไปจนถึงการเกษตร ขณะเดียวกันเราก็เปิดให้ผู้สนใจใช้พื้นที่เราทำเวิร์คช็อปเรื่องอื่นๆ อย่างดนตรี ศิลปะ ไปจนถึงการทำอาหาร เรามองสองแง่มุม อันดับแรกคือคุณมาเรียนเพื่อเพิ่มทักษะทางวิชาชีพ อย่างที่เราสอนทำบ้านดิน ก็มีหลายคนมาเรียนเพื่อไปสร้างพื้นที่ของตัวเอง หรือเรียนเพื่อเอาไปใช้ในเชิงธุรกิจ

ส่วนอันที่สองที่สำคัญกว่าคือ การมาเรียนเพื่อได้รู้จักตัวเอง หลายคนมักเข้าใจว่าการที่เราเรียนศิลปะ ปลายทางคือการเป็นศิลปิน แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่เลย ศิลปะคือการทำความเข้าใจชีวิต มันเปิดโอกาสให้เราได้สำรวจความชอบของตัวเอง เข้าใจในธรรมชาติของวัตถุดิบ การถอดบทเรียนจากสิ่งที่เราผิดพลาด ไปจนถึงเรื่องของสมาธิ และปรัชญา

ยิ่งสิ่งที่เราสอนคืองานเครื่องปั้นดินเผาด้วย เราใช้ดินเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ถ้าเอาดินเข้าเตาแล้วมันแตก ระเบิดไป คุณรับกับความไม่แน่นอนนี้ได้ไหม ขณะที่คุณปั้นดิน คุณคิดว่านี่ดีที่สุดแล้ว แต่คุณอาจยังใส่อากาศออกจากดินไม่หมด ก็มีโอกาสระเบิดในเตาไปโดนงานของคนอื่นด้วย เราจึงต้องดูแลของตัวเองให้ดีที่สุด เพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่น

การศึกษาที่ถูกต้อควรจะทำให้ชีวิตเราง่ายขึ้น แต่คุณสังเกตไหมว่ายิ่งเรียนในชั้นเรียนมาก เราจะยิ่งรู้สึกทำไมยากจังที่เป็นอย่างนั้นก็เพราะเราอาจจะยังไม่รู้ว่าเราชอบอะไร การเรียนในห้องเรียนเป็นสิ่งจำเป็น เพราะทำให้เราได้ความรู้ไปประกอบอาชีพ แต่การเรียนนอกห้องเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะทำให้เราได้รู้จักตัวเอง และถ้าเรารู้จักตัวเองแต่เนิ่นๆ เราจะไม่มาเสียเวลาทำในสิ่งที่ไม่ชอบ และเราจะทุ่มไปทั้งตัวเพื่อสิ่งที่เรารัก ซึ่งไม่ว่าปลายทางจะเป็นอย่างไร แต่การค้นพบเส้นทางนี้อย่างน้อยๆ มันก็ทำให้เราภูมิใจ และพบว่าเรามีชีวิตและเรียนรู้ไปเพื่ออะไร”

<https://www.facebook.com/koompoojue>

JAMES H. NEESRI

“พ่อผมเป็นคนปักษ์ใต้ แยกขึ้นมาทำงานกรุงเทพฯ ก่อน แล้วเจ้านายส่งพ่อให้มาคุมการก่อสร้างตลาดพะเยาอาเขต และเป็นผู้จัดการขายอาคารและพื้นที่ในตลาด จนโครงการแล้วเสร็จ พ่อก็เลยได้โบนัสเป็นอาคารพาณิชย์หนึ่งหลัง แยกจึงตัดสินใจปักหลักอยู่ที่นั่นเลย ทำธุรกิจร้านอาหารชื่อพะเยาภัตตาคาร เปิดในปี 2529 เป็นร้านอาหารแรกๆ ในเมืองที่มีระบบแสงสีทันสมัย

ส่วนผม ตอนแรกไม่มีความคิดจะทำร้านอาหารเลยครับ ผมเป็นวิศวกรประจำโรงงานที่จังหวัดระยอง พอได้ภรรยาเป็นคนพะเยาเหมือนกัน ภรรยาผมเป็นพยาบาลอยู่โรงพยาบาลในกรุงเทพฯ มีอยู่ครั้งหนึ่งที่แม่ของเธอป่วย ภรรยาเลยกลับมาคิดว่าด้วยอาชีพเธอ เธอดูแลคนอื่นมากมาย แต่กลับไม่ได้ดูแลแม่ตัวเองเลย สุดท้ายเราจึงตัดสินใจย้ายกลับมาที่นี่ ก็พอดีกับที่พ่อแม่ผมเขาทำธุรกิจร้านอาหารอยู่ก่อนแล้ว จึงรับสูตรทำอาหารเขามา ผมซื้ออาคารพาณิชย์ใหม่ใกล้ๆ กับศูนย์การค้า ปรับปรุงรูปแบบธุรกิจที่พวกท่านทำไว้ ตั้งชื่อร้านว่าเฮียอุ๊ ข้าวต้มโตรุ่ง ที่ใช้ชื่อนี้ เพราะเฮียอุ๊คือชื่อพ่อผม

ความที่ผมโตมากับร้าน ผมจึงรู้ pain point ของธุรกิจนี้ดี ร้านข้าวต้มส่วนใหญ่จะเป็นที่นิยมเพราะรสชาติอร่อย เสิร์ฟเร็ว และราคาไม่แพง แต่ข้อเสียคือร้านไม่มี service mind ไม่มีระบบการจัดการที่ดี และพนักงานก็หมุนเวียนกันเข้า-ออกบ่อยเกินไป ทำให้เราต้องเสียเวลาและต้นทุนในการฝึกพนักงานใหม่

จะว่าผมนำวิธีการแบบวิศวกรมาทำแบรนด์ข้าวต้มก็ได้ คือนอกจากเช็ทอัพสูตรอาหารให้เป็นมาตรฐานที่พ่อครัวคนไหนมาทำก็จะต้องทำอาหารกว่า 300 เมนูนี้ได้แบบเดียวกัน ผมก็ทำคู่มือการจัดการในร้าน ซึ่งก็มีตั้งแต่วิธีการเสิร์ฟ การรักษาความสะอาด มาตรการการบริการและแก้ปัญหาให้ลูกค้า ที่สำคัญคือการสร้าง career path ให้พนักงาน ให้พวกเขามีอนาคตกับงานที่ทำกับเรา มีโบนัสตอบแทนกับความตั้งใจ หรือมีทักษะต่อยอดไปทำอย่างอื่นได้ เป็นต้น

“เพราะเมืองที่น่าอยู่สำหรับทุกคน คือเมืองที่ผู้คนเข้าใจในจุดยืนของตัวเอง สร้างโอกาสการพัฒนาาร่วมกัน และร่วมกันขับเคลื่อนไปสู่ทิศทางนั้น

วัตรชัย พรหมทอง
เจ้าของร้านเฮียอู๊ด ข้าวต้มโตรุ่ง และยูนากริลล์
รองเลขาธิการหอการค้าจังหวัดพะเยา

หลังจากร้านข้าวต้มอยู่ตัว ผมก็มีโอกาสได้ทำงานเพื่อสังคมเมืองด้วย โดยขณะนี้ เป็นรองประธานชมรมร้านอาหารจังหวัดพะเยา และรองเลขาธิการหอการค้าจังหวัด รวมถึงทำงานในกลุ่มนักธุรกิจรุ่นใหม่ YEC ที่หันมาทำงานด้านนี้ เพราะเห็นว่าในฐานะผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ก็น่าจะมีส่วนในการนำความคิดใหม่ๆ ไปสร้างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมธุรกิจให้เมืองได้ เพราะที่ผ่านมกิจกรรมของเมืองจะเกิดจากมุมมองของฝ่ายข้าราชการเป็นหลัก เราจึงส่งเสริมสิ่งที่ได้อยู่แล้ว รวมถึงส่งเสริมคนรุ่นใหม่ให้มาร่วมสร้างสรรคงานให้กับเมือง เช่น งานวิ่งมาราธอน การส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตร ไปจนถึงการรวมกลุ่มธุรกิจกาแฟ เป็นต้น

ผมคิดว่าถึงพะเยาเป็นเมืองเล็กๆ แต่ความอุดมสมบูรณ์ของเราก็ทำให้เรามีพื้นที่ได้เรียนรู้อีกมาก ทั้งทรัพยากรและวิถีชีวิตรอบกว้าน หรือองค์ประกอบของเมืองที่ค่อนข้างลงตัว การส่งเสริมเมืองแห่งการเรียนรู้ จึงไม่เพียงช่วยให้คนในเมืองสามารถพัฒนาทักษะทางวิชาชีพของตัวเองได้ แต่ในอีกแง่ มันยังทำให้แบรนด์ของเมืองเราชัดเจนขึ้น และถ้าแบรนด์ของเมืองเราชัด เป้าหมายเราจะชัดเจนตาม

กล่าวตามตรงในฐานะที่ผมทำงานเมือง ผมพบว่า แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปีของเรามันยังคลุมเครือในทิศทางอยู่ว่าจะไปทางไหนกันแน่ แต่พอมีแบรนด์นี้เข้ามา ไม่ได้แปลว่าเมืองของเราจะพบเป้าหมายกันทีละครีบ แต่มันก็ช่วยสร้างกรอบเรียนรู้ ทำให้เราย้อนกลับมาสำรวจตัวเราหรือทรัพยากรรอบตัว เพื่อค้นหาวางจริงๆ แล้วพะเยาจะพัฒนาไปยังทิศทางไหน เพราะเมืองที่น่าอยู่สำหรับทุกคน คือเมืองที่ผู้คนเข้าใจในจุดยืนของตัวเอง สร้างโอกาสการพัฒนามาร่วมกัน และร่วมกันขับเคลื่อนไปสู่ทิศทางนั้น หากใช้การที่คนอื่นมาบอกว่าเมืองต้องพัฒนาไปทางไหน และเพื่อจะไปสู่จุดนี้ บรรยากาศของการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญ”

ท็อปชาร์อีน

ท็อปชาร์อีน

TOP CHAROEN OPTICAL

ตลาดฟ

จำหน่าย

ท็อปชาร์อีน

TOP CHAROEN OPTICAL

ท็อปชาร์อีน

TOP CHAROEN OPTICAL

เฮฮาฮาเซต

ไอเซา | ของเล่นเด็ก

ห้ามทอมสันต์
ช้างเผือกทองรูปพรรณ 100 7 ๒๕

Alex Wang และ Louise Cooper-Wang

ศิลปิน/ อาจารย์สาขาศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยพะเยา
ศิลปิน/ ครูสอนภาษา

“

ด้วยข้อจำกัดทางภาษา ก็เป็นสิ่งท้าทายให้
เราได้เรียนรู้ตลอดเวลา
ทั้งเรียนรู้วัฒนธรรมของผู้คน
เรียนรู้ภาษาไทย และเรียนรู้ภาษาเหนือแบบคนพะเยา

“ผมมาประเทศไทยครั้งแรกจากการเข้าร่วมเป็นศิลปินพำนักในโครงการศิลปะ One Year Project ของมูลนิธิที่นา (The Land Foundation) ที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2007 การมาใช้ชีวิตครั้งนั้นนอกจากได้รู้จักเพื่อนศิลปินในเชียงใหม่หลายคน ยังพบเสน่ห์จากวิถีชนบทในภาคเหนือของประเทศไทย และนั่นทำให้เมื่อกลับไปทำงานที่สหรัฐอเมริกา ผมก็ยังมีความคิดถึงบรรยากาศแบบนี้อยู่

จากนั้นไม่นาน ก็มีโอกาสดำกลับมามีชีวิตในฐานะศิลปินพำนักของโครงการคำเปิงในอำเภอดอยสะเก็ด ที่นั่นไม่เพียงทำให้ผมพบหลุยส์ คู่ชีวิต แต่ยังได้พบกับอาจารย์โป่ง (ปวิทย์ ะมิงค์วงศ์) ซึ่งสอนศิลปะอยู่ที่มหาวิทยาลัยพะเยา เราพูดคุยกันถูกคอ ถึงขนาดอาจารย์โป่งชวนให้ผมมาสอนหนังสือที่นั่น ผมไม่เคยรู้อะไรเกี่ยวกับพะเยา แต่รู้สึกว่าเป็นงานที่น่าสนใจดี ก็เลยตามเขามา

ทุกวันนี้ผมสอนหนังสือที่พะเยามาได้ 5 ปีแล้ว โดยเข้าบ้านอยู่ในตัวเมืองกับหลุยส์ ก่อนหน้านี้ผมอยู่บอสตัน แอลเอ และซานฟรานซิสโก ส่วนหลุยส์เคยอยู่ปารีสและซิดนีย์ แต่เราก็คู่พบว่าไม่มีเมืองไหนเหมือนพะเยา

พวกเราชอบความสุขสงบ เมืองเล็กๆ ที่ไม่ว่าจะเดินไปทางไหนก็เหมือนทุกคนรู้จักกันหมด และในทุกเย็น ราวกับผู้คนจะมาเดินเล่น ตกปลา หรือพักผ่อนอยู่ริมกว๊านพะเยาใกล้กันทั้งเมือง ซึ่งก็รวมถึงเราสองคนด้วย (หัวเราะ) เพราะเมื่อมองออกไป เห็นทะเลสาบที่มีภูเขาเป็นฉากหลัง ให้ความรู้สึกผ่อนคลาย และให้พลังไปพร้อมกัน

จริงๆ ซานฟรานซิสโก ที่เราเคยอยู่ด้วยกันก่อนหน้านี้ ก็มีบรรยากาศคล้ายกับพะเยาเลยครับ เมืองริมอ่าว อากาศดี ผ่อนคลาย และผู้คนเป็นมิตร เพียงแต่ตอนที่เรายู่ที่นั่น เราจะอยู่ได้แค่ในอพาร์ทเมนต์เล็กๆ ที่มีพื้นที่จำกัด แต่พอมาอยู่พะเยา เรามีที่อยู่อาศัยที่กว้างขวางขึ้นเยอะในราคาที่ถูกกว่าหลายเท่า ที่สำคัญผมชอบอาหารของที่นี่ ปลาสดแกงอ่อม ไปจนถึงลาบ (หัวเราะ)

แน่นอน บางครั้งก็เหงาครับ ที่นี้ชาวต่างชาติน้อยมาก และคนส่วนใหญ่ก็ไม่พูดภาษาอังกฤษ แต่ขณะเดียวกัน ถ้าเทียบกับชีวิตประจำวันที่ลงตัว ไปสอนหนังสือที่มหาวิทยาลัย ออกกำลังกายและพักผ่อนริมกว๊าน หรือการได้อยู่ท่ามกลางบรรยากาศสงบ แต่เปี่ยมแรงบันดาลใจให้ทำงานสร้างสรรค์ การอยู่ที่นี่ก็มีข้อดีกว่าเยอะ ที่สำคัญด้วยข้อจำกัดทางภาษา ก็เป็นสิ่งท้าทายให้เราได้เรียนรู้ตลอดเวลา ทั้งเรียนรู้วัฒนธรรมของผู้คน เรียนรู้ภาษาไทย และเรียนรู้ภาษาเหนือแบบคนพะเยา” (ยิ้ม)

แม่ทองปอน จำรัส
เจ้าของกิจการปลาสามไร่ข้างแม่ทองปอน

“ ไม่มีปลาสามที่ไหนอร่อยเท่า ของที่พะเยา”

“**กว๊าน**พะเยากับการทำปลาสามคือสองสิ่งที่แม่คุ้นเคยมาตั้งแต่เกิด กว๊านนี้เพิ่งมาสมัยพ่อแม่ของแม่ ส่วนปลาสามนี้ทำขายกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ตายาย แม่ยังเคยรับจ้างขุดเกล็ดปลาจีน คั่วไส้และซื้อมา และ กอบปลาทั้งตัวเพื่อเอาไปทำปลาสาม ได้ค่าจ้างวันละหนึ่งบาทห้าสิบสตางค์ นี่เป็นทักษะที่ได้มาตั้งแต่เล็ก พอโตมาแม่ก็ไม่ได้ทำอย่างอื่นเลย ทำปลาสาม ขายอย่างเดียว นี่ก็ 40 กว่าปีแล้ว

เริ่มจากชำแหละปลาก่อน แยกก้าง หัว หาง และไข่ออก เอาเฉพาะเนื้อ หั่น เป็นชิ้น ล้างน้ำเปล่า 5 ครั้ง และแช่น้ำขาวข้าวประมาณ 15 นาที เพื่อดับ กลิ่นคาว จากนั้นคลุกกระเทียมที่ตำแล้ว เกลือ ข้าวสวย และหมักไว้ครึ่ง ชั่วโมงก่อนแพ็ค ถ้าไม่ชอบรสเปรี้ยว แนะนำให้กินตอนเสร็จใหม่ๆ แต่ถ้าใคร ชอบเปรี้ยว ก็อาจทิ้งค้างคืนไว้สัก 1-3 คืน แล้วเอาไปทอดสมุนไพร ไปคั่ว หรือนึ่ง ไปเจียวกับไข่ก็อร่อย

เมื่อก่อนทำกันเยอะค่ะ มีเกือบ 40 เจ้าได้ ก็ใช้ปลาหางแดง ปลาจีน ปลา ตะเพียนที่หาได้จากในกว๊านนั้นแหละ แต่หลังๆ ปลาไม่พอทำ ก็เลยต้องไป ซื้อเขามาจากที่อื่น

แต่เดิมคนแถวนี้ก็ทำแบบวิถีชาวบ้านนี่แหละ ไม่ได้อะไรมาก แต่พอแม่รู้ว่า ถ้าราชการมาส่งเสริมธุรกิจจริงจัง เราก็ควรต้องมีชื่อให้เป็นที่ยอมรับ และที่สำคัญคือมีกรรมวิธีที่สะอาดปลอดภัย เราก็เลยเป็นเจ้าแรกๆ ที่ผ่าน อ.ย. และในปี 2553 เรายังได้รางวัล OTOP 5 ดาวของจังหวัดด้วย และพอช่วง หลังๆ ลูกชายและลูกสาวมาช่วยกิจการ เขาก็ร่วมกับกลุ่มอาจารย์มาแปรรูป ปลาสามเป็นอาหารสำเร็จรูปเอาไปขายตามร้านสะดวกซื้อ มีรับจ้างผลิตให้ คนอื่น และขายของของเราทางอินเทอร์เน็ต ถ้าไม่มีพวกเขา เราก็อาจจะ ทำขายแบบเดิมอยู่ คงไม่ดีเท่านี้

จริงๆอยู่ เราไม่ได้ใช้ปลาในกว๊านแล้ว แต่วัตถุดิบอื่นๆ ก็ล้วนมาจากในพะเยา คนทำงานก็คนพะเยา ภูมิปัญญาของคนพะเยา ไม่มีปลาสามที่ไหนอร่อย เท่าของที่พะเยาหรอกค่ะ”

ณรงค์ พัวศิริ และสุดา พัวศิริ กลุ่มงานใบไม้ศิริสุข

“

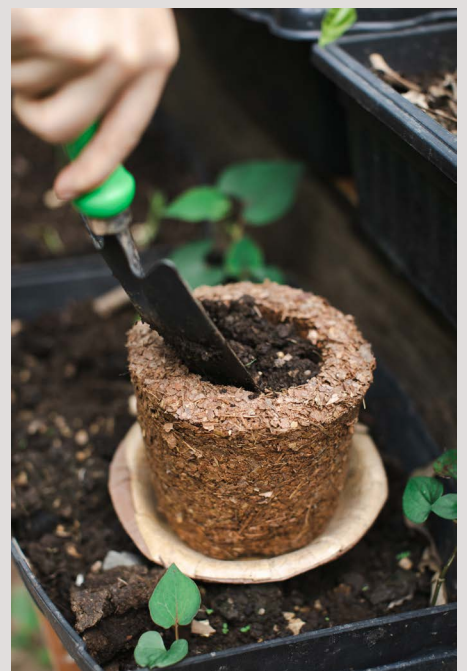
ชีวิตเราสั้น อีกหน่อยเราก็ตาย
พอเราตาย ความรู้ก็จะตายไป
กับเราด้วย ดังนั้นก่อนจากไป
เราก็ควรแบ่งปันสิ่งที่เรามีให้
คนอื่นไม่ดีกว่าหรือครับ

“ก่อนหน้านี้ ผมเป็นสัตวแพทย์อยู่กองงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
ของเทศบาลเมืองพะเยา และมีโอกาสทำโครงการพลังงานทดแทนจากก๊าซ
ชีวภาพ ได้เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ในสิ่งที่เราทำ และพบว่าการได้แบ่ง
ปันความรู้ให้คนอื่น ๆ ได้ใช้ประโยชน์นี้เป็นเรื่องที่ดีและน่าภูมิใจนะ

หลังเออร์รี่ไทร์ ผมกับแฟนตัดสินใจย้ายบ้านไปอยู่นอกเมือง เรามีที่ดินอยู่สอง
ไร่ ตอนแรกคิดว่าคงจะใช้ชีวิตเกษียณ ทำสวนครัว และพักผ่อนที่นี่ แต่ความที่
ผมมีทักษะเป็นวิทยากรและมีเครือข่ายที่เทศบาล คนที่นั่นเขาก็ชวนให้เราทั้งคู่
ทำบ้านให้เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพราะวิถีชีวิตเราก็เป็นไปตาม
ครรลองนี้อยู่แล้ว ก็เลยเปิดพื้นที่ให้คนจากเทศบาลชวนเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่สนใจ
มาเรียนรู้

ขณะเดียวกัน ความที่ชุมชนเกษตรพัฒนาที่เราอยู่เนี่ย ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็น
คนเผ่าคนแก่ ตอนกลางวันถ้าลูกหลานไม่ออกไปทำการเกษตรก็จะไปเรียนหรือ
ทำงานในเมือง ผู้สูงอายุก็อยู่บ้านคนเดียวๆ ไม่ได้ทำอะไร แฟนผมจึงชักชวนพวก
เขามาเรียนทำขนมกินกัน พวกเขาก็พอใจ จึงนัดกันว่าจั้นเรามาเจอกันทุกวัน
อังคารเว้นวันอังคารไหม จะได้มีกิจกรรมทำด้วยกันประจำ กลับกลายเป็นว่า
หลังจากนั้นพวกพ่อๆ แม่ๆ ก็ห่อข้าวกันมาที่บ้านเราทุกวันเลย (หัวเราะ)

จากศูนย์การเรียนรู้เล็กๆ พอเราเริ่มคุ้นเคยกับชุมชนแล้ว ผู้ใหญ่บ้านเขาก็เสนอ
ว่าน่าจะทำธุรกิจของชุมชนสักอย่าง ก็พอดีกับที่แกซื้อเครื่องทำภาชนะจากใบไม้
มา และความที่เราก็มีส่วนป้าอยู่บนเนินที่แต่ละวันต้องเก็บใบตองตึงที่ตกพื้นทุก
วัน เราเลยเห็นด้วยกับไอเดียของผู้ใหญ่ เอาใบไม้ที่เก็บได้มาอัดเป็นจานใบไม้ จะ
ได้มีกิจกรรมให้ศูนย์เรียนรู้แห่งนี้เพิ่มอีกอย่าง

เครื่องทำจานใบไม้เป็นเครื่องบีบอัดใบไม้ด้วยความร้อนครับ ก่อนอื่นเราต้องทำบล็อกสำหรับขึ้นรูปจานหรือภาชนะอะไรก็ตาม จากนั้นก็เอาใบไม้ที่มีขนาดพอๆ กับบล็อกมาอย่างน้อยสามใบ ใช้แปรงเปิกกติดใบไม้ซ้อนกันแล้วเอาใส่บล็อก ความร้อนจะอัดให้ใบไม้แข็งตามบล็อกเกิดเป็นจานหรือชามขึ้นมา

เราลองผิดลองถูกอยู่สักพัก เพราะไม่ใช่ว่าจะเอาใบไม้จากไหนมาทำจานชามก็ได้ อย่างใบไม้ที่เป็นรูป พอทำจานออกมา จานก็จะเป็นรูป หรือถ้าคุณเอาใบสักเนี่ย พื้นผิวมันจะมีขนติดไปกับอาหารที่เราใส่ ใบยอมีรสขม ถ้าเอาใบทำชามใส่น้ำแกง รสชาติน้ำแกงก็จะเปลี่ยนไป โชคดีที่สวนป่าของเรามีใบทองตองกับใบทองกวาวอยู่แล้ว ใบทองตองนี้ชาวบ้านเขาใช้ห่ออาหาร ใบทองกวาวก็ถูกใช้ห่อขนมเทียน พอเอามาทำเป็นจานชามจึงไม่มีปัญหา แข็งแรงทนทาน ทำชามก็ยังใส่น้ำแกงแบบขลุกขลิกได้ ใส่ขนมจิ้นกินก็ได้ ใช้เสร็จล้างทำความสะอาดก็สามารถใช้ต่อได้อีก 2-3 ครั้ง

ส่วนเศษใบไม้ที่หลงเหลือจากการเอาใบไม้ใส่บล็อก เราก็เอาไปอัดรวมทำเป็นกระดาษสำหรับเพาะพันธุ์ต้นไม้ ใช้แทนถุงดำได้อีก กระบวนการนี้เลยไม่เหลือของตกค้าง ลดปริมาณการเผาใบไม้ที่ตกในสวนไปพร้อมกัน

พอองค์ความรู้เรื่องทำจานใบไม้มีอยู่ตัว เราจึงตั้งศูนย์การเรียนรู้ว่า 'จานใบไม้ศิริสุข' ในปี 2563 หลังจากนั้น มหาวิทยาลัยพะเยาเขาทำโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ ก็เลยมาชวนเราร่วมเป็นเครือข่ายพื้นที่แห่งการเรียนรู้พอดี

ที่ผมชอบโครงการนี้เป็นพิเศษ คือเขาไม่ได้แค่ชวนให้ชาวบ้านมาเรียนรู้ในพื้นที่ของเขาอย่างเดียว แต่ยังชวนให้เราไปเรียนรู้จากพื้นที่อื่นๆ ด้วย ซึ่งก็ทำให้เรามีโอกาสไปเรียนรู้การสกรีนผ้าด้วยกรรมวิธีนี้ใบไม้ ใบเรียน

เสร็จกลับมา เราเห็นว่ากระบวนการนี้ใช้เวลาทั้งวันกว่าจะเสร็จ ก็เลยทดลองต่อยอดด้วยวิธีการทาบใบไม้ผสมกับน้ำด่างลงบนพื้นผ้า ใช้เวลาไม่ถึงชั่วโมง ก็ได้เสื้อยืดที่มีลายใบไม้แล้ว แถมยังสามารถตัดใบไม้เป็นตัวอักษร หรือรูปทรงต่างๆ บนเสื้อได้อีก เราก็เลยเปิดสอนวิชานี้ต่อกับคนอื่น เพราะคิดว่าถ้าสอนทำจานใบไม้อย่างเดียว คนมาเรียนกลับไป เขาไม่มีทุนทรัพย์ที่จะซื้อเครื่องทำ ก็ไม่มีประโยชน์อะไร แต่สกรีนลายใบไม้บนเสื้อนี้ไม่ต้องใช้ทุนอะไรเยอะ คนมาเรียนก็เอาไปทำเป็นอาชีพได้อีกต่อ

ถามว่าเราขายของที่เรากำด้วยไหม ขายครับ แต่ขายถูก จานชามใบไม้เราขายอันละ 5 บาท มีคนมาซื้อเขาไปขายต่อ 10-15 บาท เสื้อสกรีนลายเราขายแค่ตัวละ 300 บาท คนมาซื้อบอกว่าขายแบบนี้แล้วเราจะได้กำไรอะไร ผมก็บอกว่าเราไม่ได้คิดว่าเป็นธุรกิจ สิ่งที่เราขายคือกิจกรรมที่เปิดให้ผู้ที่สนใจมาเรียนรู้กับเรา เพื่อเอาความรู้ไปทำธุรกิจ จุดประสงค์หลักของเราคือการได้แบ่งปันความรู้ ส่วนสินค้าที่เราขาย เป็นแค่ผลพลอยได้

นอกจากจานใบไม้กับเสื้อ แฟนผมเขายังมีทักษะเรื่องเย็บปักถักร้อยและตัดเย็บ ก็เปิดสอนด้วย คนที่มาคนแก่ในชุมชนมาเรียนฟรี แคมป์ของที่พวกเขาทำขายได้ เขาก็ได้รายได้จากสิ่งนั้น ซึ่งทุกวันนี้ผมก็ตั้งใจที่มีหน่วยงานให้ทุนสนับสนุนให้มาเรียนรู้กับเราอย่างต่อเนื่อง มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจากพื้นที่ต่างๆ กลุ่มแม่เลี้ยงเดี่ยว กระทั่งคณาจารย์ที่อยู่ไกลถึงจังหวัดยะลา เขาก็สนใจมาเรียนรู้กับเรา

อย่างที่บอกครับว่าความสุขของเราสองคน คือการได้แบ่งปันสิ่งที่เรารู้ให้คนอื่นไปต่อยอด ผมว่าองค์ความรู้คือสิ่งที่ทุกคนควรเข้าถึงอย่างเท่าเทียมและไม่ควรมัวเฝ้าหวงกัน ชีวิตเราสั้น อีกหน่อยเราก็ตาย พอเราตาย ความรู้ก็จะตายไปกับเราด้วย ดังนั้นก่อนจากไป เราก็ควรแบ่งปันสิ่งที่เรามีให้คนอื่นไม่ดีกว่าหรือครับ"

“พะเยาเรามีทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่ามากนะครับ ปัญหาก็คือที่ผ่านมาเรายังไม่สามารถพัฒนาต้นทุนทางคุณค่าให้เป็นมูลค่าได้อย่างเต็มที่ ซึ่งก็อาจจะเพราะเจ้าของต้นทุนไม่รู้จะแปลงมันให้เป็นเงินอย่างไรดี ไม่รู้จักตลาด หรือเพราะขาดการเชื่อมประสานระหว่างหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน

เป้าหมายหนึ่งของมหาวิทยาลัยพะเยานับตั้งแต่ก่อตั้งคือการบริการชุมชน ร่วมงานกับชาวบ้าน เกษตรกร ชาวประมง ผู้เลี้ยงปศุสัตว์ และผู้ประกอบการในพื้นที่ เพื่อใช้ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัยช่วยยกระดับเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของผู้คน ซึ่งจะเห็นได้ว่า เรามีโครงการและหน่วยงานที่ทำงานด้านนี้อยู่ไม่น้อย ตั้งแต่ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ อุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์วิจัยสัตว์ทดลอง ศูนย์เครื่องมือกลาง เป็นต้น

แต่ก็เช่นเดียวกับที่เรามองเห็นถึงความไม่เชื่อมประสานที่เกิดขึ้นในเมือง ในระดับมหาวิทยาลัย เราก็พบว่าแต่ละหน่วยงานก็มีการทำงานไปในทิศทางของตัวเองแบบต่างหน่วยต่างทำ จนมาปี พ.ศ. 2561 ที่เราเห็นตรงกันแล้วว่าทุกหน่วยงานต้องประสานความร่วมมือ จนเกิดการจัดตั้งสถาบันนวัตกรรมและถ่ายทอดเทคโนโลยี ทำงานเชื่อมประสานและขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน

ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นประเด็นอะไรก็ตามแต่ ทั้งอุตสาหกรรม เทคโนโลยี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งสำคัญที่เชื่อมโยงหน่วยย่อยๆ ของการพัฒนาเมืองได้เข้มแข็งที่สุดคือการทำให้เมืองมีบรรยากาศของการเรียนรู้ ซึ่งก็ตรงกับที่ทาง บพท. พยายามขับเคลื่อนโครงการในเมืองต่างๆ อยู่ และก็ประจวบเหมาะกับการที่เชียงราย เพื่อนบ้านของเรา เพิ่งได้รับเลือกเข้าเป็นเครือข่ายของยูเนสโก เราจึงเห็นว่าเป็นโอกาสดีที่จะถอดบทเรียนจากเขา เพื่อมาปรับใช้ในเมืองพะเยาให้มีศักยภาพมากที่สุด

บทบาทหลักของผมต่อโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้คือ การสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ รวมถึงหากระบวนการที่ทำให้โครงการเดินต่ออย่างยั่งยืน โดยที่ไม่ต้องพึ่งพางบวิจัยในอนาคต เพราะเรามีบทเรียนจากหลายโครงการแล้วว่า แม้หลายโครงการจะมีศักยภาพเพียงใด แต่เมื่องบประมาณจากแหล่งทุนหมดตามวาระ โครงการก็ไม่สามารถเดินต่อไป

ก็เลยคิดกันว่าในช่วงปีแรกที่ทำ เราต้องรวมกลุ่มภาคเอกชนในเมืองให้เข้มแข็งให้ได้ก่อน คือถ้าเอกชนต่อติด พวกเขาจะเห็นประโยชน์และมีส่วนในการขับเคลื่อนโครงการได้ด้วยตัวเอง ที่สำคัญการเชื่อมร้อยกับราชการท้องถิ่นและชุมชนก็จะง่าย

ผศ. ดร.สันธิวัฒน์ พิทักษ์พล

ผู้อำนวยการสถาบันนวัตกรรม

และถ่ายทอดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยพะเยา

และนักวิจัยในโครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้

ช่วงแรกเราจึงเน้นการสร้างความรู้ในเมือง ผ่านการจัดประชุม หรือกิจกรรมที่ชักชวนให้ตัวแทนจากหน่วยต่างๆ อย่างหอการค้า สมาพันธ์เอสเอ็มอี สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ประกอบการต่างๆ มาร่วมกัน สร้างบทบาทให้ตัวแทนทุกฝ่ายเป็นเหมือนคณะกรรมการขับเคลื่อนเมืองในรูปแบบไม่เป็นทางการ กล่าวคือ ไม่ถึงกับบังคับให้ใครมาเป็น แต่เป็นการสร้างกลไกให้ทุกฝ่ายเห็นว่าพวกเขามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของเมือง

ซึ่งผลตอบรับค่อนข้างดีทีเดียวครับ ยิ่งเฉพาะเราวางกลุ่มเป้าหมายคือการช่วยยกระดับผู้ด้อยโอกาสให้เข้าถึงองค์ความรู้และทรัพยากรด้วย ที่สำคัญอีกอย่างคือ คนที่มาพร้อมเป็นวิทยากรให้ความรู้ หาได้มาจากฝั่งมหาวิทยาลัยของเราเลย แต่ก็เป็นคนพะเยาที่มีองค์ความรู้เฉพาะมาร่วมแบ่งปันเป็นหลัก ทางเราช่วยเหลือแค่ข้อมูลเชิงวิชาการ และการเป็น facilitator อำนวยความสะดวกให้กิจกรรมเกิดขึ้นเท่านั้น และอย่างที่บอก พอเราเชื่อมโยงหน่วยงานในเบื้องต้นได้สำเร็จ การร่วมมือกับรัฐจึงไม่ยาก อย่างล่าสุดโครงการเราก็ได้ความร่วมมือทั้งเทศบาลเมืองพะเยา และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการขับเคลื่อนเมืองไปในทิศทางเดียวกัน

ผมมองว่าการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ ก็คล้ายๆ กับการที่ผลิตภัณฑ์ได้ติดฉลาก OTOP นั่นแหละครับ เพราะการได้ระดับสิ่งนี้ ไม่ได้การันตีว่าคุณจะประสบความสำเร็จ แต่ต้องยอมรับว่ามีคนคือแบรนด์ที่ทุกคนรับรู้ ยิ่งพอเมืองมันเชื่อมโยงกับมาตรฐานระดับนานาชาติของยูเนสโก คนในพื้นที่รับรู้ก็เกิดความภาคภูมิใจ สิ่งที่มาคือเขาก็อยากมีส่วนร่วม แรงใจก็เริ่มมา

ที่สำคัญพอเราอยู่ในเครือข่าย คนจากทั่วโลกก็จะรู้จักเรา เมืองในเครือข่ายก็จะมาเยี่ยมชม หรือแบ่งปันกลยุทธ์ในการพัฒนาเมืองมาให้เราได้ปรับใช้ ผมมองเห็นประโยชน์แบบนี้ หนึ่ง, พะเยาเป็นที่รู้จัก สอง, ทำให้เมืองมีมาตรฐานในการจัดการและพัฒนา และสาม, ช่วยยกระดับการทำงานให้ผู้คนในเมือง

พอบุคลากรที่ขับเคลื่อนเมืองได้รับการยกระดับ เมืองก็จะมีพลวัต สุดท้ายมันก็กลับมาที่เศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของคนในเมืองดีขึ้น จากเมืองที่เราตระหนักในคุณค่าอยู่แล้ว ก็สามารถสร้างมูลค่าได้ในที่สุด”

ศ.ดร.เสมอ ถาน้อย
รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม
มหาวิทยาลัยพะเยา

“คุณทราบไหมว่าสาเหตุที่รัฐตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยนเรศวรไว้ที่จังหวัดพะเยา ซึ่งมีทำเลค่อนข้างห่างไกลกว่าจังหวัดอื่นๆ ในภาคเหนือ ส่วนหนึ่งมาจากธุรกิจค้าบริการ

ในอดีต พื้นที่หนึ่งในจังหวัดพะเยา ขึ้นชื่อเรื่องการค้าที่ผู้หญิงต้องถิ่นออกจากหมู่บ้านเพื่อเข้าทำงานค้าบริการในเมืองใหญ่ๆ จะเป็นเพราะถูกหลอกสมัครใจด้วยตนเอง หรือพ่อแม่เป็นคนตัดสินใจก็ตาม แต่จำนวนผู้หญิงที่เข้าสู่ธุรกิจที่มากเป็นพิเศษ ทำให้มีหลายฝ่ายเห็นตรงกันว่าเพราะผู้คนในพื้นที่ยังเข้าไม่ถึงการศึกษา ทำให้ผู้หญิงหลายคนตัดสินใจดำเนินชีวิตด้วยรูปแบบนี้

และในเมื่อเราต้องการให้ผู้คนในพื้นที่เข้าถึงการศึกษา เราจำเป็นต้องมีพื้นที่การศึกษา จึงมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นนั่นเอง

แม้เรื่องเล่ามานี้จะไม่ใช่สาเหตุหลัก แต่ภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตพะเยา หรือที่ต่อมาจะถูกเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยพะเยา นับตั้งแต่การก่อตั้งจนถึงทุกวันนี้ คือนำความรู้มาให้บริการและพัฒนาชุมชน ตลอดเวลาที่ผ่านมามหาวิทยาลัยจึงมีโครงการหรือหน่วย

“
กลไกในการขับเคลื่อน
การเรียนรู้ไม่ได้มาจาก
พวกเราในฐานะคณะนักวิจัย
แต่เป็นชาวบ้านในพะเยา
ที่เป็นวิทยากรให้ความรู้
ในด้านต่างๆ

People

งานที่ช่วยยกระดับชุมชนมากเป็นพิเศษ และโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ ที่เราได้รับทุนจาก บพข. ก็คือหนึ่งในนั้น

พะเยามีแหล่งทรัพยากรที่ยังมีบทบาทในฐานะแลนด์มาร์คสำคัญของเมืองอย่างกว๊านพะเยา โดยพื้นที่รอบๆ กว๊านยังมีทรัพยากรที่ชาวบ้านแปลงเป็นสินค้า ไปจนถึงการพัฒนาเป็นพื้นที่การเรียนรู้ โครงการของเราจึงมีแต่ไม่น้อย แต่โจทย์สำคัญของโครงการหาใช่การนำเสนอพื้นที่เหล่านั้น แต่เป็นการเชื่อมโยงผู้มีความรู้ในพื้นที่ต่างๆ มาให้บริการชุมชน ช่วยฝึกอาชีพแก่ผู้ที่ด้อยโอกาส และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

เหตุนี้ จุดเด่นของโครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ที่น่าจะต่างจากเมืองอื่นๆ ส่วนใหญ่คือ กลไกในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ไม่ได้มาจากพวกเราในฐานะคณะนักวิจัย แต่เป็นชาวบ้านในพะเยาที่เป็นวิทยากรให้ความรู้ในด้านต่างๆ เป็นรูปแบบของชาวบ้านสอนชาวบ้าน ชุมชนหนึ่งสอนอีกชุมชนหนึ่ง แลกเปลี่ยนศาสตร์ความรู้ซึ่งกันและกัน และเผยแพร่ไปสู่ผู้อื่นอีกทอดหนึ่ง

นักวิจัยในโครงการนี้มีหน้าที่เพียงเชื่อมต่อวิทยากรเข้ากับผู้เรียน ไปจนถึงเชื่อมโยงผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งอาจรวมถึงอาจารย์จากมหาวิทยาลัยพะเยาเอง ไปเป็นโค้ชช่วยเหลือผู้ประกอบการในการยกระดับผลิตภัณฑ์ และรวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน การทำเครดิตแบงก์ หรือการให้ผู้เรียนที่สามารถเก็บหน่วยกิตไปใช้กับมหาวิทยาลัยพะเยาอย่างเป็นทางการได้ ก็เป็นเครื่องมือหนึ่ง

ถามว่าคนมาเรียนหลายคนเป็นผู้ใหญ่ที่ทำงานทำการกันหมดแล้วหรือ กลุ่มผู้สูงอายุ พวกเขาจะใช้คะแนนสะสมจากมหาวิทยาลัยไปทำอะไร ก็

ต้องบอกอย่างนี้ครับ สิ่งนี้สร้างความภูมิใจแก่ผู้เรียนได้ว่าอย่างน้อยก็มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เพราะเมื่อเรานำเครดิตแบงก์มาใช้ เราก็จำเป็นต้องทำการสอบวัดผลผู้เรียนเพื่อให้ได้หน่วยกิต จึงช่วยจูงใจให้พวกเขามีความตั้งใจเรียน ขณะเดียวกันผู้ทำการสอนก็ต้องหาวิธีทำให้ผู้เรียนเข้าใจ หรือสนุกไปกับบทเรียน

มีตัวอย่างที่ชัดเจนคือกลุ่มบ้านดินคำปู้จู้ ที่สอนงานปั้นดิน ทางกลุ่มใช้กุศโลบายทางความเชื่อ ด้วยการให้ผู้เรียนใช้ดินปั้นลือคพระเครื่อง คนที่เรียนก็รู้สึกว่ามีแรงจูงใจ เพราะถ้าทำเสร็จก็จะมีพระเครื่องเป็นของที่ระลึก หรือจะเอาไปปลูกเสกก็ยังได้ จึงตั้งใจในบทเรียนและพิถีพิถันกับการทำงานเป็นพิเศษ

ขณะเดียวกัน หน่วยกิตที่สะสมนี้ ผู้เรียนยังสามารถนำไปใช้เป็นตัวหนุนหนึ่งในการยื่นขอประกาศนียบัตรรับรองจากคณะต่างๆ ของทางมหาวิทยาลัย รวมถึงองค์กรอื่นๆ ว่าได้ผ่านการเรียนรู้หรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านได้อีกด้วย เช่นคุณเรียนรู้การแปรรูปอาหารมาแล้ว คุณต้องการนำไปพัฒนาเป็นอาชีพต่อ คุณก็นำหน่วยกิตที่ได้มาเป็นองค์ประกอบเพื่อยื่นขอรับประกาศนียบัตรรับรองความชำนาญได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ที่สุดแล้ว ตัวชี้วัดจริงๆ ของเรา คือการที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนสามารถต่อยอดความรู้ของตัวเองให้เป็นมูลค่าได้ ทุกคนสละเวลามาเรียน เพราะรู้ว่าจะได้ประโยชน์กลับไป ได้ผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าเอาไปขายได้ และเมื่อโครงการนี้สิ้นสุดลง หากผู้ร่วมโครงการยังคงต่อยอดสิ่งที่เรียนมาเพื่อเป็นอาชีพต่อไปโดยไม่มีพวกเรา นั่นหมายถึงโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ของเรา ประสบความสำเร็จ”

ดร.ณวรรณ คำเจริญ
ข้าราชการเกษียณ และผู้ก่อตั้งแบรนด์ 'กัฟพีเงิน'

“เมื่อ ก่อนก็ซื้อแฮมมกนจากที่อื่นค่ะ แต่ความที่เราไม่รู้เลยว่าคนอื่นเขาทำแฮมมกนยังไง เขาใส่ดินประสิวมากเกินไปมาตรฐานใหม่ หรือกระบวนการที่เขาทำนี้ถูกสุขอนามัยมากแค่ไหน คุณยายพี่เขาก็ดูตัวเอง เลือกใช้แต่วัตถุดิบที่สดใหม่ สะอาด และทราบถึงที่มา และใช้ดินประสิวไม่เยอะ คือถ้าไม่ใช้เลยก็ได้ แต่ถ้าใช้เยอะก็เป็นอันตราย

นอกจากทำกินกันในครอบครัว คุณยายท่านก็เอาแฮมไปแบ่งเพื่อนๆ ก็มีการบอกต่อเรื่อยๆ จนมีคนมาขอซื้อ ก็ขายกันเล็กๆ โดยไม่ได้ทำแบรนด์อะไรเรื่อยมา จนภายหลังคุณยายทำต่อไม่ไหว จึงไม่ได้ขายมาหลายปีแล้ว

พอพี่เกษียณ จากที่เราเป็นพยาบาลมาถึงชีวิต ให้อยู่บ้านเฉยๆ ก็คงจะเฉา เลยไปทำกิจกรรมที่ชมรมผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองพะเยา เราชอบเรียนรู้การทำนั้นทำนี่จากยูทูบอยู่แล้ว ก็เลยเอาสิ่งที่เรียนมาไปสอนเพื่อนๆ ในชมรม เช่น การทำสบู่ สานตะกร้าเดคูพาส และอื่นๆ เท่าที่เรารู้และสอนคนอื่นได้ และพอดีกับที่มหาวิทยาลัยพะเยาทำโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ ทีมนักวิจัยเขาก็แนะนำว่าน่าจะทำผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายนอกเหนือจากสิ่งที่เราเปิดการเรียนการสอนอยู่ ก็เลยคิดถึงแฮมมกนสมัยของคุณยายขึ้นมา

จากแฮมมกนของคุณยายที่ไม่เคยมีชื่อเรียก ทางทีมวิจัยก็ช่วยพี่ทำแบรนด์และออกแบบโลโก้ เป็นสินค้าจริงจังขึ้นมา ก็เริ่มเอาไปขายในกลุ่มไลน์ของโรงพยาบาลที่เคยทำก่อน พี่ตั้งชื่อแบรนด์ว่า 'กัฟพีเงิน' เพราะเราขายอาหารก็เลยคิดถึงกัฟพี แต่แทนที่จะตักข้าว เราเอามาใช้ตักเงินตักทองจากสินค้าของเราเอง (ยิ้ม)

ถึงจะพูดแบบนั้น พี่ก็ไม่ได้คิดจะทำเป็นอุตสาหกรรมหรือธุรกิจจริงจังอะไร เพราะเราทำกับช่วยอีกหนึ่งคนแค่นั้น และจริงๆ เราทำเพราะความสนุกที่ได้มีอะไรทำ และหวังให้ลูกค้าได้กินแฮมที่มีคุณภาพและปลอดภัยมากกว่า เดือนหนึ่งจะทำขายแค่สองรอบผ่านทางไลน์กลุ่ม กลายเป็นว่าลูกค้าหลักของเราคือหมอ พยาบาล และบุคลากรในโรงพยาบาลเสียเกือบทั้งหมด เว้นแต่จะมีออกร้านเล็กๆ ตามงานบ้าง

ทางโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ก็มีแผนให้พี่เปิดคอร์สสอนทำแฮมเหมือนกัน พี่ก็ยินดีเพราะอยากแบ่งปันความรู้ และเพื่อใครเขาไปต่อยอดเป็นธุรกิจก็ได้เข้าไปใหญ่ แต่พี่ก็ย้ำเสมอเรื่องวัตถุดิบและกระบวนการผลิตต้องสะอาดและได้มาตรฐาน ให้เขาเอาสูตรเราไปทำแบรนด์ขายของตัวเองได้เลย ซึ่งนอกจากแฮมมกนของคุณยายพี่แล้ว กัฟพีเงินก็ยังมีผลไม้แช่อิ่มตามฤดูกาล ซึ่งอันนี้พี่เรียนมาจากยูทูบ และเอาผลไม้ที่ปลูกในบ้านมาทำ ฤดูกาลนี้เป็นตะลิงปลิง ต่อไปก็อาจเป็นมะม่วงหาวมะนาวโห่ ก็แล้วแต่ช่วงว่าต้นไหนจะออกผลเมื่อไหร่ การทำให้คนอื่นมีอาชีพก็เรื่องหนึ่ง แต่สิ่งสำคัญอีกเรื่องก็คือพี่อยากให้พะเยา

“ถ้าเรานำเกษตรปลอดภัยมาเป็นจุดแข็ง และต่อยอดด้วยเทคโนโลยีและการตลาดใหม่ๆ สิ่งนี้จะดึงดูดให้คนรุ่นใหม่กลับบ้านมาช่วยพัฒนาธุรกิจ พะเยาก็จะไม่ใช่เมืองแค่ของผู้สูงอายุอีกต่อไป

เรามีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นอาหารปลอดภัยมากกว่านี้ เมืองของเราเป็นเมืองเกษตรก็น่าจะสนับสนุนให้เกิดเกษตรปลอดภัยที่ไม่เพียงทำให้ผู้บริโภคมีสุขภาพที่ดี ห่างไกลโรค แต่เกษตรปลอดภัยช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้า และเป็นที่ต้องการของตลาดระดับสากล

ในขณะเดียวกัน อย่างที่ทราบกันว่าพะเยาไม่ใช่เมืองอุตสาหกรรม คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ก็ต้องออกจากบ้าน ย้ายไปทำงานที่เมืองใหญ่ๆ ถ้าเรานำเกษตรปลอดภัยมาเป็นจุดแข็ง ใช้เทคโนโลยี หรือรูปแบบการตลาดใหม่ๆ มาต่อยอดต้นทุนตรงนี้ ให้กลายเป็นสินค้าขึ้นชื่อของจังหวัด สิ่งนี้จะดึงดูดให้คนรุ่นใหม่กลับบ้านมาช่วยกันพัฒนาธุรกิจ ผู้สูงอายุในเมืองก็ไม่เฉยตาย เพราะลูกหลานกลับมา พะเยาก็จะไม่เงียบเหงาอีกต่อไป”

Tapee Ngen
ทพพิจิน
080-5005-253

ทพพิจิน
080-5005-253

ทพพิจิน
080-5005-253

ทพพิจิน
080-5005-253

ทพพิจิน
080-5005-253

“

หลายคนมักคิดว่าการมีมหาวิทยาลัยทำให้เด็ก ๆ ได้เรียนหนังสือ แต่ในอีกทางชาวบ้านรอบๆ ก็มีโอกาสดำรงงานมากขึ้น

“ก่อนหน้านี้นิคมขับรถส่งของให้ห้างค้าปลีกแห่งหนึ่งที่กรุงเทพฯ ทำมาสิบกว่าปีแล้วรู้สึกอึดอัด ก็พอได้ข่าวว่าใกล้ๆ บ้านแม่กา บ้านเกิดผมที่จังหวัดพะเยา กำลังจะมีมหาวิทยาลัยเนชั่นตึกขึ้น (ชื่อสมัยนั้น ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยพะเยา - ผู้เรียบเรียง) ผมจึงตัดสินใจลาออกจากงานประจำ เอาเงินที่เก็บมาส่วนหนึ่งไปซื้อรถตู้

จริงๆ ความคิดเรื่องขับรถตู้รับจ้างไม่เคยอยู่ในหัวผมมาก่อน เพราะพะเยาเป็นเมืองเล็กๆ ใครจะจ้างรถตู้กัน แต่พอรู้ว่ามหาวิทยาลัยเกิดขึ้น คนก็น่าจะมาอยู่กันมากขึ้น เศรษฐกิจก็น่าจะดีขึ้นตาม

เด่น สุวรรณ
คนขับรถตู้รับจ้างอิสระ

หลายคนมักคิดว่าการมีมหาวิทยาลัยทำให้เด็ก ๆ ได้เรียนหนังสือ แต่ในอีกทางชาวบ้านรอบๆ ก็มีโอกาสดำเนินงานมากขึ้น อย่าง ภรรยาผมก็ได้งานเป็นแม่บ้านอยู่รีสอร์ท เพื่อนๆ อีกหลายคนขับรถตู้ประจำคณะในมหาวิทยาลัย เป็นเจ้าหน้าที่ บ้างไปเป็นยาม หรือถ้ามีเงินทุนหน่อยก็เปิดร้านค้า ทำร้านอาหาร หรือทำหอพักแถวหน้ามหาวิทยาลัย เศรษฐกิจในละแวกนี้ดีมาก

ผมเคยขับรถประจำในมหาวิทยาลัยอยู่พักหนึ่งเหมือนกัน แต่พอหมดสัญญา ก็ประมูลต่อไม่ได้ จึงออกมารับจ้างขับรถตู้อิสระ แต่ก็ได้อาจารย์และนักวิจัยหลายท่านเรียกใช้อยู่ เช่นถ้าคณะไหนรถตู้ไม่พอ เขาก็โทรศัพท์เรียกผม เลยได้งานข้างนอกกับงานมหาวิทยาลัยไปพร้อมกัน

อย่างช่วงโควิด-19 มา ไม่มีนักท่องเที่ยวเลย แต่ที่รอดมาได้คือหลังจากที่เขาเปิดให้เดินทาง อาจารย์ก็เรียกใช้ผมพาเขาลงพื้นที่วิจัยด้วย แต่เอาเข้าจริงก็อยากทำประจำที่นั่นเลยมากกว่า เพราะการันตีรายได้ประจำ (หัวเราะ)

ที่เคยวิ่งไกลสุดคือการส่งนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ไปแข่งกีฬาที่สงขลาครับ ตอนนั้นขับจากพะเยามาแะค้างคืนที่ปรางบุรี จากนั้นก็ขับต่อไปพัทลุงสุราษฎร์ธานี ก่อนจะถึงสงขลาในอีกวัน เทียนแฉะซื้อของที่ปาดังเบซาร์ด้วย ผมชอบขับรถล่องใต้เนะ ขับสบายดี ปกติอยู่แต่กับถนนบนภูเขาในภาคเหนือซึ่งขับรถเหนื่อยกว่า (ยิ้ม)

ผมอายุห้าสิบกว่าแล้ว ก็พยายามรักษาสุขภาพ เพราะคิดว่าจะขับรถต่อไปจนกว่าร่างกายจะไม่ไหว ส่วนหลังจากนั้นจะทำยังใจต่อ ให้เป็นเรื่องของอนาคตครับ”

ผศ.นิริศ วณิชบุรณ อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

“จริง ๆ” ก็เป็นการจับผลัดจับผลูพอสมควรครับ ก่อนหน้านี้ผมเป็นอาจารย์พิเศษสอนศิลปะที่มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก สอนอยู่สักพัก เพื่อนรุ่นพี่เขาทำหลักสูตรศิลปะขึ้นมาใหม่ให้วิทยาเขตพะเยา (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยพะเยา) ผมอ่านหลักสูตรแล้วสนใจเลยย้ายมาสอนประจำที่นี่ ทุกวันนี้สอนมา 8 ปีแล้ว

ผมสนใจหลักสูตรนี้ตรงที่เขามุ่งเน้นให้ศิลปะ งานออกแบบ และความคิดสร้างสรรค์รับใช้ชุมชน ให้ความสำคัญกับทัศนศิลป์เพื่อเข้าหาแวดวงศิลปะเป็นศูนย์กลาง ต้องเข้าใจก่อนว่าเวลาคุณเป็นนักเรียนมัธยมปลายที่อยากเรียนปริญญาด้านศิลปะ คุณก็จะมุ่งไปหามหาวิทยาลัยศิลปากร ลาดกระบัง หรือจิตรลดา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คนที่อยากเรียนศิลปะในมหาวิทยาลัยที่เพิ่งเปิดใหม่ แล้วยังอยู่จังหวัดพะเยา แต่หลักสูตรเราก็สร้างโอกาสจาก pain point ตรงนี้ โดยเน้นที่การเรียนรู้และพัฒนาการศึกษาร่วมกัน

แล้วสิ่งนี้ก็สอดคล้องกับวิธีคิดผมที่กำลังอึดอัดกับความคิดที่ว่าศิลปะร่วมสมัยต้องผูกอยู่แต่กับมหานครอย่างนิวยอร์ก ลอนดอน ปารีส หรือในกรุงเทพฯ คือแต่เดิมผมก็แสวงหาที่จะไปอยู่จุดนั้น แต่พอมีโอกาสได้ไปอยู่ (อาจารย์นิริศ เรียนจบจาก Kent Institute of Arts and Design ประเทศอังกฤษ) เราก็พบว่าเราอยากเห็นแง่มุมอื่นที่ศิลปะมันจะพาเราไปได้บ้าง

หรือที่อาจารย์ฤกษ์ฤทธิ์ ตระวณิช เคยให้สัมภาษณ์ไว้ว่าโลกศิลปะตอนนี้กำลังให้ความสนใจเรื่องเล่าหรือสุนทรียะจากความเป็นชายขอบทั้งหลาย เพราะในเมืองใหญ่ๆ มันถูกเล่าไปหมดแล้ว และตรงนี้เองที่ผมพบว่า อันที่จริงงานศิลปะดีๆ ไม่จำเป็นต้องอยู่ในหอศิลป์ดีๆ ตามเมืองใหญ่เสมอไป บางทีวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นก็อาจเป็นศิลปะในวิถีของพวกเขาเอง ที่สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ชมก็ได้

ซึ่งก็พอดีได้ร่วมงานกับอาจารย์โป้ง (ปวินท์ ระมิงค์ วงศ์) ซึ่งเขาพยายามขับเคลื่อนให้มหาวิทยาลัยพะเยามีหอศิลป์มาตลอด แต่เมื่อไม่ได้ เขาก็ลงมือทำด้วยตัวเอง ทั้งจากพื้นที่ที่เขาทำ (PYE Space) ไปจนถึงการเปลี่ยนพื้นที่โรงหนังร้าง ตลาดสด หรือพื้นที่สาธารณะของเมืองพะเยาให้เป็นอาร์ทสเปซ นี่จึงเป็นความท้าทายใหม่ๆ ของทั้งผู้เรียนและผู้สอนด้านศิลปะ

แน่นอน พะเยาไม่มีระบบนิเวศทางศิลปะในแบบที่หลายคนเข้าใจ เมืองของเราไม่มีทั้งแกลเลอรี นักสะสมผลงาน ภัณฑารักษ์ หรือกระทั่งกลุ่มคนดูอย่างเป็นทางการ ประกอบกับที่ลูกศิษย์ของเราส่วนใหญ่เป็นลูกหลานเกษตรกรหรือผู้ประกอบการท้องถิ่น ซึ่งพอเรียนจบพวกเขาก็ต้องกลับไปสานต่อกิจการที่บ้าน มีบางส่วนไปทำงานด้านการออกแบบในเมืองใหญ่ และมีน้อยคนมากๆ ในหนึ่งรุ่นที่จะดำเนินชีวิตในฐานะศิลปิน

แต่นั้นละ ไม่ว่าพวกเขาจะเลือกดำเนินชีวิตไปทางไหนอย่างน้อยที่สุด การได้เรียนศิลปะก็ช่วยลดลอคความคิดของนักศึกษา ได้มีอิสระในการได้ทดลองทำในสิ่งที่เขาอยากทำสักครั้งในชีวิต หรือได้มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ไปพัฒนาสิ่งที่เขากำลังทำหรือเป็นอยู่ ตรงนี้แหละที่ผมมองว่ามันคือคุณค่าที่แท้จริงของศิลปะ”

A woman with dark hair, smiling, stands in front of a rustic wooden building. She is wearing a blue and white patterned jacket over a black top and light pink wide-leg trousers. To her left is a window with a white frame. The building's exterior is made of horizontal wooden planks.

บงกช กาญจนรัตนกร เจ้าของร้านนิตานบ้านต้นไม้ ตัวแทนจากกลุ่ม Phayao Lovers และนายกสโมสโรตารีพะเยา

“ที่นี่เป็นบ้านเดิมคุณตา ภายหลังแม่ต่อเติมข้างหน้า เป็นคลินิกทำฟัน แต่ตอนนี้แม่ไม่ทำแล้ว พอเราเรียนจบ กลับมาก็เห็นบ้านหลังนี้มีศักยภาพ พร้อมกับที่เห็นว่า พะเยายังไม่พื้นที่สร้างสรรค์ หรือพื้นที่ที่คนรุ่นใหม่ได้ เชื่อมโยงกับชุมชน เลยไม่ไปทำงานที่ไหน กลับมาเปิด ร้านที่บ้านเลย

ที่นี่เป็นร้านอาหารกึ่งคาเฟ่ มีไอศกรีม และขนม ที่ตั้งชื่อว่า ‘นิตานบ้านต้นไม้’ ก็ตามตัวเลยล่ะ เราสนใจเรื่องความสัมพันธ์กับคนกับธรรมชาติและคนกับสังคม โดยสังคม ที่ใกล้ตัวเรามากที่สุดก็คือครอบครัว เลยใช้คำว่าบ้านมา แทนคุณค่าของครอบครัว แล้วให้ต้นไม้เป็นตัวแทนของ ธรรมชาติ

เราเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างและทุกคนล้วนมีคุณค่าในตัวเอง แต่ด้วยปัจจัยหลายอย่าง อาจทำให้เรามองข้ามสิ่งนี้ไป ก็คิดว่าถ้าเราใช้พื้นที่แห่งนี้เป็นเครื่องมือทำให้เขาค้นพบคุณค่าของตัวเองได้คงดีไม่น้อย ขณะเดียวกันเราก็สามารถทำธุรกิจไปพร้อมกันได้ ตอนนี้ก็เปิดมา 8 ปี แล้วค่ะ

เราเป็นคาเฟ่ที่ยินจัดกิจกรรมโดยใช้สวนหลังบ้านเรานี่แหละจัดงานเรื่อยมา ทั้งตลาดนัดสินค้าทำมือ เวิร์คช็อป วาดสีน้ำ ปั่นดิน ถักไหมพรม โดยชวนเครือข่ายที่เป็นเพื่อนๆ กันมาร่วม และวางแผนจัดของกิจกรรมในแต่ละช่วง หมุนเวียนไปเรื่อยๆ เราอยากให้คนในชุมชนมาใช้ ครอบครัวมาทำกิจกรรมร่วมกัน และมองว่ามันจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนผ่านพื้นที่ของการเรียนรู้และผลิตผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์

ขณะที่ปลูกต้นไม้ เราทุกคนก็
ล้วนเป็นดอกไม้ที่เบ่งบานตาม
วิถีของตัวเองด้วยเช่นกัน

”

“

จากย่านเล็กๆ ถ้าได้แรงเสริม
มันก็อาจทำให้เมืองทั้งเมือง
เป็นเมืองสร้างสรรค์
ที่มาช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต
ของผู้คนได้ต่อไป

พอจัดงานไปแต่ละครั้ง ก็เหมือนเราได้เจอคนที่ชอบสร้างสรรค์ผลงานเหมือนๆ กัน จึงรวมกลุ่มกันขึ้นชื่อว่า Phayao Lovers ไปร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ จัดงานในเมืองบ้าง เช่น งานลอยกระทงของเมือง (ลำ'ลา'ลอย คอยเรอที่กว๊านพะเยา) หรืองานเทศกาลกาแฟและชา (Phayao Coffee & Tea Lovers)

ซึ่งนอกจากเรามีส่วนช่วยเมืองด้านการทำอีเวนต์กระตุ้นเศรษฐกิจให้กับเมือง เรายังสามารถทำตามเป้าหมายที่คิดไว้แต่แรก คือการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจของผู้คนในสังคมผ่านการร่วมมือกันทำงาน ซึ่งความเข้าใจตรงกันนี้แหละจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเมือง

เรามีภาพฝันไกลๆ ว่าอยากพัฒนาย่านที่เราอยู่ (ถนนราชวงศ์เชื่อมสู่กว๊านพะเยา - ผู้เรียบเรียง) ให้เป็น creative district โดยเริ่มเล็กๆ จากรอบๆ ร้าน เพราะเห็นว่าพะเยาเรามีต้นทุนทางศิลปวัฒนธรรมเยอะ และเมื่อทำอีเวนต์ไปเรื่อยๆ ก็พบว่าเรามีทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพไม่น้อยเลย ต้นทุนดีอยู่แล้ว แค่ต้องหารวิธีเชื่อมเข้ากับภาพใหญ่ของเมือง จากย่านเล็กๆ ถ้าได้แรงเสริม มันก็อาจทำให้เมืองทั้งเมืองเป็นเมืองสร้างสรรค์ ที่มาช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนได้ต่อไป

เราเชื่อว่าถ้าอยากเห็นดอกไม้ คุณก็ต้องลงมือปลูกต้นไม้ แต่ดอกไม้จะไม่สวยเลยถ้ามันมีต้นไม้แค่ต้นเดียว เราจำเป็นต้องช่วยกันปลูกเพื่อจะได้ชื่นชมดอกไม้ที่สวยงามด้วยกัน การได้ร่วมมือกันเช่นนี้ยังทำให้เราได้เห็นศักยภาพของกันและกัน เช่นนั้นแล้ว ขณะที่ปลูกต้นไม้ เราทุกคนก็ล้วนเป็นดอกไม้ที่เบ่งบานตามวิถีของตัวเองด้วยเช่นกัน”

<https://www.facebook.com/nithanbaantonmai/>

“

ถ้าเราอยากเห็นเมืองเป็นแบบไหน เราพอมีพลัง ที่จะขับเคลื่อนให้เมืองมันใกล้เคียงกับภาพนั้น

“เราเรียนมาทางดุริยางคศิลป์ หลังจากเรียนจบก็เป็นครูสอนดนตรี และเล่นดนตรีกลางคืนอยู่เชียงใหม่อยู่พักใหญ่ๆ จนประมาณ 5 ปีที่แล้ว เราอกหัก ตอนนั้นเป็นอารมณ์ชั่ววูบเหมือนกัน ตัดสินใจขับรถกลับบ้านที่พะเยา แม่ก็เปิดประตูบ้านรับ หลังจากนั้นก็ไม่ให้ไปไหนเลย (หัวเราะ)

ตอนแรกก็ไม่ว่าจะทำอาชีพอะไรหรอก พ่อแม่เราเป็นข้าราชการเกษียณ พี่ชายขายกล้วยเตี๋ยเปิด ส่วน ค่าจ้างนักดนตรีของที่นี่ก็ถูกกว่าเชียงใหม่เกือบครึ่ง ทำเป็นอาชีพแทบไม่ได้ ที่สำคัญเราพบว่าพะเยาเจียบมากๆ คือในแง่การใช้ชีวิตอยู่ มันก็สงบและสะดวกสบายดีหรอก แต่ถ้าเทียบกับเชียงใหม่ที่เราอยู่มา บ้านเกิดเราก็คงแทบไม่มีสีสันอะไร

จนพี่แดง (บงกช กาญจนรัตนากส) เจ้าของร้านนิกานบ้านต้นไม้ ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านเรามาตั้งแต่เด็ก มาชวนเราไปทำตลาดเช้า คือหลังร้านพี่แดงมีส่วนเล็กๆ ร่มรื่น พี่แกชักชวนคนรุ่นราวคราวเดียวกันมาขายของ พวกงานแฮนด์เมดบ้าง ของแต่งบ้าน เสื้อผ้ามือสองบ้าง เราก็ไปช่วยพี่แดง และก็เล่นดนตรีในสวนให้คนมาตลาดได้ฟัง

ตรงนี้แหละที่จุดประกายเราเยอะ เหมือนงานแบบนี้มันดึงดูดคนที่มีความสนใจแบบเดียวกับเรามาเจอกัน เพราะที่ผ่านมามีพะเยาไม่มีพื้นที่ประมาณนี้เลยนะ ก็ได้รู้จักคนทำกาแฟ ครูสอนวาดรูปสีน้ำ หรือนักออกแบบที่ย้ายกลับมาอยู่พะเยา และอีกหลายอาชีพ ก็กลายเป็นเพื่อนกัน อีกอย่างพอทำตลาดเช้าก็มีเด็กๆ หน้าใหม่ๆ มาร่วมงานเสมอ ก็ทำให้ได้คิดว่า เราอยากอยู่เมืองแบบไหน ก็ควรช่วยกันทำให้เมืองเป็นแบบนั้น ก็เลยร่วมกันจัดอีเวนท์แนวสร้างสรรค์ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

เราตั้งชื่อกลุ่มว่า Phayao Lovers เพราะจะได้เห็นว่าเป็นกลุ่มก้อนของคนรุ่นใหม่ในพะเยาที่รักพะเยา และพร้อมจะทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อทำให้เมืองเราน่าอยู่ ก็เริ่มจากในสวนร้านพี่แดงก่อน มีมินิคอนเสิร์ตการกุศลที่

เรากับศิลปินในพะเยาจัดการแสดง มีชวนคนนั้นคนนั้นมาจัดเวิร์คช็อปทำงานศิลปะ ทำขนม และงานหัตถกรรม รวมถึงตลาดนัดในริมต่างๆ

จนพอคนมาร่วมงานมากขึ้น ส่วนในร้านเราไม่อยู่แล้ว ก็เลยขออนุญาตเทศบาลจัดตลาดนัดตรงถนนราชวงศ์ซึ่งอยู่หน้าร้านทุกวันอาทิตย์ต้นเดือน และจากถนนหน้าร้านต่อมาเราก็ได้งานที่ริมกว๊านพะเยา ก็ร่วมกับหอการค้าจังหวัด และกลุ่มคนทำกาแฟในเมืองจัดงาน Phayao Coffee & Tea Lovers เป็นเทศกาลกาแฟครั้งแรกของเมือง

พอทำหลายๆ งานเข้า ผู้ใหญ่เขาก็เริ่มเห็นศักยภาพของพวกเรา หลังงานกาแฟ เขาก็เลยให้เราจัดงานลอยกระทงของเมืองไปเลย

ตอนนั้นโควิดเพิ่งซา คนก็ยังกลัวๆ กลั้วๆ จะออกมาข้างนอก เขาก็คงคิดกันว่าควรจะใช้งานนี้ปลุกเมือง โปรเจกต์ล้ำ ล่า ลอย คอยเรอที่ริมกว๊าน จึงเกิดขึ้น เป็นงานลอยกระทงแนวเรโทรจัดที่ข่วงนกยูง ริมกว๊านพะเยา เราหาจุดร่วมของงานที่ผู้ใหญ่และคนรุ่นใหม่สนุกไปด้วยกันได้ เลยจัดงานที่มีเดรสโค้ด เป็นชุดย้อนยุคแบบเรโทร มีงานบอลรูม รำวงย้อนยุค เต้นลีลาศ มีคอนเสิร์ตของวงดนตรีบาร์ขาว ซึ่งเป็นวงดนตรีรุ่นเดอะของเมืองที่กลับมารวมตัวกันครั้งแรกในรอบ 50 ปี ขณะเดียวกันก็มีการแสดงดนตรีของคนรุ่นใหม่ มีการประกวดดนตรีและวาดรูป ตอนนั้นจัด 3 วัน (30 ตุลาคม - 1 พฤศจิกายน 2563) ได้รับเสียงตอบรับดีมาก หลังจากนั้นก็ได้จัดงานนั้นต่อเนื่องมาถึงทุกวันนี้

จะบอกว่าเป็นบริษัทอีเวนท์ก็ไม่ได้เป็นทางการขนาดนั้นค่ะ เราไม่ได้มองในระดับของการทำเป็นอาชีพ แต่อย่างที่บอก ถ้าเราอยากเห็นเมืองเป็นแบบไหน เราพอมีพลัง ที่จะขับเคลื่อนให้เมืองมันใกล้เคียงกับภาพนั้น

เพ็ญพิศุทธิ์ พวงสุวรรณ
นักดนตรีอิสระ เจ้าของร้านบ้านบ่อเลคแคมป์
“บ้านบ่อครูไท”
และตัวแทนจาก Phayao Lovers

<https://www.facebook.com/PhayaoLovers/>

ทุกวันนี้ก็ยังเล่นดนตรีอยู่ค่ะ เราเล่นประจำที่บาร์บนดาดฟ้าของโรงแรม M2 Waterside ช่วงสุดสัปดาห์ บางครั้งก็ไปเล่นในอีเวนท์ของเมือง อย่างงานวัฒนธรรมที่ต้องการมือสไลด์ซอซิง เราก็เล่นนะ (หัวเราะ)

ย้อนกลับไปคิดถึงรู้สึกตกใจ จากที่กลับมาอยู่บ้านใหม่ๆ แล้งงๆ ไม่รู้จะใช้ชีวิตในเมืองนี้อย่างไร หรือจะทำงานอะไร จากที่มองพะเยาเป็นเมืองเล็กๆ ที่ดูไม่มีอะไร ทุกวันนี้เราพบแต่โอกาสที่ทำให้เมืองเป็นในแบบที่พวกเราอยากให้เป็น”

ชรัพร ยอดฟ้า

ประธานสภาคนพิการทุกประเภทประจำจังหวัดพะเยา
ประธานชมรมผู้ปกครองบุคคลออทิสติกจังหวัดพะเยา

เมื่อ ยี่สิบปีที่แล้ว เรามีลูกชายและพบว่าน้องทิม ลูกของพี่มีอาการออทิสติก คุณหมอบอกว่าการใช้ชีวิตในเมืองที่ค่อนข้างพลุกพล่านอย่าง เชียงใหม่อาจไม่เหมาะต่อการพัฒนาการ เราก็เลยตัดสินใจพาลูกกลับมาบ้านที่พะเยา

ตอนนั้นไม่มีความรู้อะไรเรื่องดูแลเด็กที่มีอาการออทิสติกเลย แต่ก็ค่อยๆ เรียนรู้ไป ส่งเข้าโรงเรียนอนุบาลก็ผ่านมาได้ แต่พอขึ้น ป.1 น้องทิมปรับตัวเข้ากับโรงเรียนไม่ได้ เพราะโรงเรียนไม่มีครูหรือหลักสูตรที่ใช้สอนเด็กออทิสติกเลย ย้ายไปมาอยู่ 3 โรงเรียน จนมาเจอศูนย์การศึกษาเด็กพิเศษ และพบผู้ปกครองเด็กพิเศษที่ประสบปัญหาเหมือนเราก็ก็นัดมีการรวมตัวกัน ขอให้ศูนย์จัดทำห้องเรียนคู่ขนานสำหรับเด็กออทิสติก ซึ่งทางศูนย์ก็ประสานโรงเรียนในพะเยาให้ส่งครูมาสอนประกบคู่กับเจ้าหน้าที่ที่มีทักษะสอนเด็กพิเศษของศูนย์ จนเกิดเป็นห้องเรียนคู่ขนานเกิดขึ้นครั้งแรกในพะเยา

จนน้องทิมจบ ป.6 และต้องขึ้น ม.1 เราก็กังวลอีกครั้ง สมัยนั้นห้องเรียนคู่ขนานยังไม่มีถึงระดับมัธยม และน้องทิมเขาก็มีความต้องการอยากเรียนที่โรงเรียนพะเยาพิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัด แต่โรงเรียนก็ไม่มีโปรแกรมสำหรับเด็กพิเศษ พอใกล้เปิดเทอม หลังจากพยายามหาโรงเรียนให้น้องเรียนต่อจนหมดหนทางแล้ว น้องก็ชวนพี่ไปซื้อชุดนักเรียน น้องตั้งใจจะเรียนที่พะเยาพิทยาคมจริงๆ พี่ก็เลยบอกเขาว่า ทิมเรียนที่นั่นไม่ได้นะลูก เพราะทิมเป็นเด็กพิเศษ เดี่ยวแม่จะสอนลูกที่บ้านเอง

ลูกก็ตอบเราว่าเขาเข้าใจว่าเขาเป็นเด็กพิเศษ แต่ที่ไม่เข้าใจคือทำไมเขาถึงไปโรงเรียนไม่ได้ อีกอย่างแม่อีกไม่ใช้ครู บ้านก็ไม่ใช่โรงเรียน เขาจะเรียนได้อย่างไร... ได้ฟังอย่างนั้นพี่น้ำตาคลอและจุกอยู่ใน

อกเลย แต่นี่ก็เป็นแรงผลักดันให้พี่ลุกขึ้นมาทำอะไรเยอะแยะ เพื่อให้ลูกเรา รวมถึงเด็กพิเศษคนอื่นๆ ได้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้

พี่เริ่มจากตั้งชมรมผู้ปกครองบุคคลออทิสติกจังหวัดพะเยา เพื่อทำให้ชมรมนี้เข้าไปอยู่ในสภาคนพิการ รวบรวมแม่ๆ ที่มีลูกเป็นเด็กพิเศษเหมือนกับเรา เพราะพี่เลี้ยงน้องทิมมาสิบกว่าปี พี่เข้าใจว่าคนเป็นแม่ต้องเจออะไรบ้าง พี่ตั้งชมรมในปี 2552 ช่วงแรกๆ ก็ล้มลุกคลุกคลาน เพราะเราต้องเรียนรู้เรื่องการประสานงาน ไปพร้อมๆ กับต้องเลี้ยงลูกด้วยขณะเดียวกันเราก็ก้าวไปเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และอาสาสมัครของกระทรวงแรงงาน เพราะเรามีบทเรียนว่าการจะขอสิทธิ์อะไรก็ไม่ได้แน่ๆ เราจะได้ หรือบางครั้งก็รอนจนท้อ ก็เลยเข้าไปอาสาทำงานให้เขาเลย จะได้รู้ว่าเรามีสิทธิ์อะไรบ้าง และจะได้ช่วยดูแลสิทธิ์ให้เด็กๆ พิจารณาคณะอื่นๆ รวมถึงคนชรา และคนที่ขาดโอกาส

ที่สำคัญ พี่ยังทำโครงการเรื่องฝึกอาชีพให้ทั้งผู้ปกครองและเด็กพิเศษ เพราะพบว่าเด็กหลายคนเข้าโรงเรียนไม่ได้ ก็ต้องอยู่บ้าน เราก็กังวลมีทักษะทางอาชีพเพื่อสามารถหาเงินจากที่บ้านได้ อย่างพี่เองนี่เจอโดยตรง เพราะพอหาโรงเรียนต่อ ม.1 ให้น้องไม่ได้ ก็เลยตัดสินใจให้ลูกไปเรียน กศน. แต่ กศน. ตอนนั้นก็บอกว่าน้องเข้าเรียนไม่ได้ เพราะอายุยังไม่ถึง 15 ปี เราก็บอก อ้าว...ไหนคุณเป็นโรงเรียนขยายโอกาสให้ประชาชน เขาก็บอกว่าเขารับ แต่ต้องอายุ 15 ก่อน! ก็เลย โอเค จินตนาการให้น้องอายุ 15 ก่อนก็ได้

ระหว่างนั้นก็ให้น้องเรียนรู้อยู่ที่บ้าน เราก็ก็นับวันเรื่องการหาครูพาง ภาระงานหนัก งานเย็บปักถักร้อยเป็นอาชีพเสริม และชวนแม่บ้านเด็กพิเศษมา

“

ลูกก็ตอบเราว่าเขา
เข้าใจว่าเขาเป็นเด็ก
พิเศษ แต่ที่ไม่เข้าใจ
คือทำไมเขาลังไป
โรงเรียนไม่ได้

เรียนด้วยกัน เพื่อทำผลิตภัณฑ์ขายหารายได้ ซึ่งก็โชคดีที่ได้คนอาจารย์จาก
โครงการเมืองแห่งการเรียนรู้มาช่วยเสริมกำลัง ส่งวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญ
ในงานทักษะอาชีพต่างๆ ตั้งแต่งานหัตถกรรมมาจนถึงการทำอาหาร รวมไปถึงองค์ความรู้ที่คุณแม่ต้องมี อาทิ การทำบัญชี ทักษะการขายของ
ออนไลน์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ ไปจนถึงเรื่องการดูแลสุขภาพกายและใจ
เป็นต้น

ทุกวันนี้น้องทีมอายุ 20 เพิ่งเรียนจบ ม.6 จากกศน. น้องอาศัยอยู่บ้านกับพี่
ซึ่งพี่ก็เพิ่งเปิดบ้านเป็น ‘ศูนย์บริการคนพิการทั่วไป ชมรมผู้ปกครองออทิสติก
กพะเยา’ ดูแลและฝึกอาชีพผู้ปกครองคนพิการที่ตอนนี้มีสมาชิกราว 40 คน
ขณะเดียวกัน ก็ขับเคลื่อนเรื่องการขยายสิทธิ์ให้กับผู้ปกครองคนพิการ
เพราะจากที่เราสู้มา 20 ปีเนี่ย เราเห็นปัญหาหลายอย่างที่หน่วยงานราชการ
ผู้ให้ทุนไม่เห็น

เช่น แม้คนพิการจะได้สิทธิรักษาฟรี แต่การจะเดินทางไปหาหมอที่โรง
พยาบาลที่เนี่ย เราก็ต้องมีค่าเดินทาง หลายครอบครัวมีบุตรหลานที่ไม่
สามารถใช้รถสาธารณะได้ ก็ต้องเสียเงินเหมารถเดินทาง และสมัยก่อน
พะเยาไม่มีโรงพยาบาลสำหรับเด็กออทิสติก ไปหาหมอก็ต้องเหมารถเดิน
ทางไกลไปถึงเชียงใหม่ หรือการพัฒนาพื้นที่ให้รองรับกับเดย์แคร์ เนื่องจาก
ถ้าคุณเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว ชีวิตประจำวันคุณก็แทบจะไม่ได้ทำอะไรเลย เพราะ
ต้องดูแลลูกทั้งวัน เดย์แคร์ตรงนี้ก็ช่วยแบ่งเบาภาระคุณแม่ได้ เป็นต้น ซึ่ง
ขณะนี้ก็พยายามขับเคลื่อนอยู่

แน่นอน พี่อยากเห็นสวัสดิการของผู้พิการทุกประเภทดีขึ้น แต่ที่อยากเห็นไม่
น้อยกว่ากัน คือกระบวนการที่รัฐส่งเสริมสวัสดิการประชาชนมีความคล่อง
ตัวกว่านี้ อย่างโครงการหลายๆ อย่างที่พี่เริ่ม กว่าที่จะทำได้ก็ต้องทำเอกสาร
ซับซ้อนวนวาย และต้องขอ ISO เพื่อผ่านมาตรฐานนั้นนี่ ซึ่งพี่เข้าใจใน
ระบอบเนะคะ เพียงแต่พอเราทำตามขั้นตอนทุกอย่าง ก็ต้องใช้เวลาอีกพัก
ใหญ่กว่ารัฐจะอนุมัติ บางครั้งเอกสารที่ยื่นไปก็ยิ่งถูกดองอีก ถ้าเราไม่
ติดตามเอกสารที่สำนักงานเอง ก็อาจต้องรอนานขึ้นอีก หรืออย่างที่เราเห็น
โดยตรงที่พี่ไปขอให้น้องทีมเข้าเรียน กศน. ก็ต้องมาเจอระเบียบอีกว่าต้อง
อายุ 15 ปี ถึงเข้าเรียนได้ แต่การศึกษามันรอไม่ได้!

ถามว่าเหนื่อยไหม เหนื่อยมากค่ะ แต่ที่ขับเคลื่อนมาได้ถึงวันนี้ หาใช่แค่เพราะ
เราเริ่มต้นชมรมขึ้นมาจึงต้องทำเป็นหน้าที่ แต่ทั้งหมดทั้งมวล ก็ย้อนกลับมา
ที่ความมุ่งมั่นหมายแรก คือการต่อสู้ในฐานะแม่ พี่เชื่อว่าปัญหาคือแรงผลักดัน
ทำให้เรารวมพลังกับคนอื่นๆ ต่อสู้มาได้ และสุดท้ายดอกผลก็ไม่ใช่แค่สิทธิ์
ของลูกเราคนเดียว แต่ยังหมายถึงลูกของแม่ๆ และผู้ด้อยโอกาสในสังคมนี้
อีกหลายคน

“ที่คนแก่ชอบส่งสติ๊กเกอร์ไลน์หากัน ก็เพราะคิดถึงเพื่อน คิดถึงลูกหลาน บางครั้งหลายคนอาจลืมไปว่าคนชราที่ต้องการเพื่อน ต้องการเข้าสังคมเหมือนคนวัยอื่นๆ

ถ้าไปดูสัดส่วนของสถิติประชากรในเขตเทศบาลเมืองพะเยา เรามีคนสูงวัยเกินกว่าครึ่งของประชากรทั้งหมด แต่ในขณะที่คนวัยอื่นๆ มีพื้นที่ให้ได้พบปะ หรือมีกิจกรรมให้ได้ทำร่วมกัน ในขณะที่พื้นที่ของผู้สูงอายุ พะเยากลับมีน้อย และผู้สูงอายุส่วนใหญ่ก็ได้แต่อยู่บ้าน ซึ่งก็ส่งผลให้พวกเขาเกิดอาการซึมเศร้า หรือพอไม่มีพื้นที่ได้ผ่อนคลาย ก็อาจทำให้ง่ายต่อการเจ็บป่วย ไม่นับรวมบางคนที่ต้องป่วยติดเตียงอยู่บ้านอีกไม่น้อย

ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ เป็นพื้นที่ที่เทศบาลเมืองพะเยาตั้งขึ้น เพื่อรองรับกิจกรรมของผู้สูงอายุในเมือง โดยก่อนโควิด-19 เรามีสมาชิกที่อาศัยอยู่ใน 15 ชุมชนของเขตเทศบาลมากถึง 200 กว่าคน ก็ผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาร่วมกิจกรรม ทั้งการออกกำลังกาย เต้นแอโรบิค รำวงมาตรฐานและรำวงประยุกต์ เล่นอังกะลุง ไปจนถึงรำไทเก๊ก หรือการฝึกทักษะทางหัตถกรรม อย่างไรก็ตาม พอโควิด-19 มา พื้นที่นี้ก็ต้องหยุดทำการไปพักใหญ่ และเทศบาลก็จำเป็นต้องงบประมาณไปแก้วิกฤตเร่งด่วนของเมือง การดำเนินการของพื้นที่จึงชะงักไปพอสมควร

ตั้งแต่ปี 2563 ที่ทางมหาวิทยาลัยพะเยาเริ่มดำเนินโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ และทางโครงการมองเห็นว่า การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุมีโอกาสได้เข้าสังคมและคลายความเครียด ก็เลยมาสนับสนุนงบประมาณและเปิดคอร์สพัฒนาทักษะอาชีพ จากนั้นป้าก็ใช้กลุ่มไลน์ที่คุยกับเพื่อนผู้สูงอายุที่เคยมาร่วมกิจกรรมในพื้นที่นี้อยู่แล้ว ให้ทุกคนโหวตกันว่าอยากเรียนอะไร แล้วทางมหาวิทยาลัยพะเยาจะหาผู้เชี่ยวชาญมาสอนเราให้

พิมพ์วิไล วงศ์เรือง

ประธานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต
และส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองพะเยา

People

จึงมีกิจกรรมหลากหลายเกิดขึ้น อาทิ เรียนทำ ตะกร้าเดคูพาจ หมอนพิงปักผ้าต้นมือ พวงกุญแจ ต้นมือ และสบู่สมุนไพร ที่เป็นแบบนี้เพราะส่วนใหญ่เราทำกันเองโดยไม่ต้องใช้เครื่องจักร มาทำพร้อมกันที่นี่ หรือพอเรียนรูจนเป็นแล้ว ก็สามารถนำกลับไปทำที่บ้านของตัวเองได้

จริงอยู่ที่โควิดทำให้เพื่อนสมาชิกหลายคนไม่กล้ามาร่วมงาน แต่ก็กิจกรรมก็ช่วยฟื้นฟูชีวิตชีวา พื้นที่ของเราได้ไม่น้อย โดยเราจะจัดเป็นกลุ่มเล็กๆ กลุ่มละ 15-20 คน มาเจอกันที่นี่ทุกวัน อังคาร เรียนรูจนเป็น และใครอยากเรียนอย่างอื่น ก็รวมตัวกันมาใหม่

“

“ที่คนแก่ชอบส่งสติกเกอร์ไลน์หา ก็เพราะคิดถึงเพื่อน คิดถึงลูกหลาน บางครั้งหลายคนอาจลืมนึกว่าคนชรา ก็ต้องการเพื่อน ต้องการเข้าสังคมเหมือน คนวัยอื่นๆ

ส่วนผลงานที่เราทำ ทางเทศบาลก็รับไปช่วยจำหน่ายในตลาดสินค้า OTOP ตรังริม กว๊านพะเยา ในนามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ‘सानใจรัก’ ขายได้เขาก็แบ่งเปอร์เซ็นต์ ให้ คนแก่ก็มีรายได้เสริม แต่ส่วนใหญ่พวกเราไม่ได้คิดถึงเรื่องนี้หรอกค่ะ บางคนทำไว้ใช้เอง หรือแจกลูกหลาน คือคิดกันว่าขอแค่ได้มีอะไรให้ทำร่วมกัน มีพื้นที่ให้ได้คุยกัน เพราะทุกคนไม่ยอมกลับบ้านเหงาๆ หรือคิดว่าตัวเองเป็นภาระของลูกหลานหรอก

การได้มารวมกลุ่มกันตรงนี้ ก็เป็นเหมือนเป็นที่ทำให้หลายคนพบว่าตัวเองยังมีคุณค่าต่อคนอื่นๆ อยู่ หลังจากได้เรียนกับโครงการแล้ว ก็นำทักษะที่เรียนหรือทักษะอื่นๆ มาสอนเพื่อนคนแก่ด้วยกันเพิ่มเติมอีก

อย่างไรก็ตาม พวกตะกร้าเดคูพาจ หรือกระเป๋าผ้านี้ขายดีนะค่ะ คือทางเทศบาลกับทางโครงการเขาก็ช่วยหาตลาดให้ กลายเป็นว่าทุกวันนี้อะไรก็ตามตามออเดอร์กันไม่ทันแล้ว” (ห้วเราะ)

“

ทั้งราก ใบ หรือผลของต้นไม้ที่เราปลูก สามารถนำไปกิน
หรือไปแปรรูปได้หมด นี่แหละสมบัติที่เรามีกินไม่มีวันหมด”

สมบุญ เรืองงาม สวนนนดา

“พี่กับสามีเริ่มทำสวนนนดาปี 2548 เนื่องจากเราเป็นข้าราชการทั้งคู่ ก็เลยจะมีเวลาทำสวนแห่งนี้เฉพาะวันเสาร์อาทิตย์ จึงเรียกกันเล่นๆ ว่าสวนวันหยุด ทำไปได้สักพัก สามีที่ตัดสินใจลาออกจากราชการมาทำสวนเต็มตัว ส่วนพี่เพิ่งออกมาเมื่อเดือนเมษายน 2565 นี้เอง

เราทำเกษตรปลอดสารและสวนสมุนไพร เพราะเห็นว่าสองสิ่งนี้คือภูมิปัญญาที่ดีๆ นี่เอง ไม่ได้หมายถึงว่าสวนนี้เป็นแหล่งธุรกิจจริงจังอะไร แต่ทั้งราก ทั้งใบ หรือผลของต้นไม้ที่เราปลูก เราสามารถนำไปกินหรือไปแปรรูปเป็นอย่างอื่นได้หมด จึงมองว่านี่แหละสมบัติที่เรามีกันไม่มีวันหมด

นอกจากผักและผลไม้ที่ได้โดยตรงจากสวน สามีพี่ (สุทัศน์ เรืองงาม) ปลูกม่อนเอาลูกม่อนไปขาย และไปหมักทำไวน์ ส่วนพี่สนใจเรื่องการทำสบู่ เพราะมีโอกาสได้เรียนรู้จากครูหลายคน (พี่สมบุญเคยเป็นข้าราชการประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา - ผู้เรียบเรียง) รวมถึงเรียนจากในอินเทอร์เน็ต ก็เลยทดลองใช้สมุนไพรในสวนอย่างอบเชย ใบเตย ฟักข้าว หรือใบย่านางมาทำเป็นสบู่สมุนไพร หรือผลไม้รสเปรี้ยวอย่างมะนาว หรือมะม่วงหิมพานต์ ก็นำมาหมักทำน้ำยาล้างจานได้ และทั้งหมดทั้งมวล วัตถุดิบเหล่านี้เรายังไปประกอบอาหารเป็นกับข้าวรับแขกที่มาในสวนได้

ก็ขายคุณครู เพื่อนๆ หรือคนรู้จักก่อนค่ะ หลังๆ ก็มีคนมาซื้อถึงในสวน จนทางมหาวิทยาลัยพะเยากำโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้ เขาก็มาชวนพี่เข้าร่วมโครงการ เปิดเป็นพื้นที่การเรียนรู้ของเมืองได้

พี่เป็นวิทยากรสอนทำสบู่สมุนไพรและน้ำยาล้างจานให้โครงการเปิดสอนตั้งแต่ตอนยังไม่ออกจากราชการเลยนะ จึงสอนได้เฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ ทางโครงการก็เปิดรับสมัครคนมาเรียน มีตั้งแต่ นักศึกษามหาวิทยาลัย คนวัยทำงาน ไปจนถึงวัยเกษียณ

รู้สึกว่ามันเติมเต็มชีวิตนะ เพราะแม้เราจะทำงานในสำนักงานด้านการศึกษา แต่ก็ไม่ได้สอนใครมาก่อน ที่สำคัญคือสอนในสิ่งที่ผู้เรียนสามารถเอาไปต่อยอดเป็นอาชีพเลี้ยงปากเลี้ยงท้องได้อีก รวมถึงทำให้คนอื่นๆ ได้ทราบว่าผลหมากรากไม้ใกล้ตัวที่หลายคนมองข้าม มีประโยชน์มากกว่าที่เราคุ้นเคยอีกเยอะ อย่างที่บอกว่าถ้าเรามีที่ดิน ให้เวลากับมันฟุ่มเฟือย ทำเกษตรปลอดสารเคมี และเรียนรู้ไปกับมัน ที่ดินที่เรามีก็จะกลายเป็นสมบัติให้เรามีกินได้ไม่รู้จบ”

สุนทรีย์ มหาวงศ์
กลุ่มกระเป๋าผ้าต้นมือ วัดเมืองชุม

“**พี่**เริ่มรวมกลุ่มก่อนโควิดมาหลายปีแล้ว ตอนนั้นทางเทศบาลเมืองพะเยาเข้ามาส่งเสริมอาชีพให้กับแม่บ้านและคนวัยเกษียณที่อยู่บ้านเฉยๆ ในชุมชน ก็รวมกลุ่มกันได้สามสิบกว่าคนมาคุยกันว่าอยากทำอะไร แล้วสรุปได้ว่าเป็นงานกระเป๋าที่ทำจากผ้า พวกกระเป๋าเป้ กระเป๋าสะพาย และกระเป๋าต่างค์ รวมถึงงานผ้าอื่นๆ เพราะทุกคนสามารถทำเองได้จากที่บ้าน

ช่วงแรกๆ ก็ได้เทศบาลนี้แหละที่หาตลาดให้ เพราะเขาจะมีเทศกาลหรือพวกร้านออกร้านสินค้าจากชุมชนอยู่บ่อยๆ หรือเวลาข้าราชการจากองค์กรไหนท่านเกษียณ เขาก็ออร์เดอร์ให้ทางกลุ่มทำกระเป๋าเป็นของขวัญระลึก ซึ่งก็สร้างรายได้ให้ทางกลุ่มให้ทุกคนพออยู่ได้ แต่พอโควิดเข้ามา งานจัดไม่ได้ เราก็ขายกระเป๋ากันไม่ได้ ทางกลุ่มแม่บ้านก็เลยหยุดไปพักหนึ่ง

“

จนมีกระเป๋าผ้าทรงปลาที่แหวะ
พอจะอวดได้ว่าเป็นของที่ระลึก
หรือของฝากจากเมืองพะเยา

มาจน อาจารย์เอ (รศ.ดร.พนินทรา ธีรานนท์) ทำโครงการ
เมืองแห่งการเรียนรู้ และชวนพี่และทางกลุ่มเข้าร่วม โดยให้พี่
และเพื่อนๆ ในกลุ่มไปสอนเด็กๆ และผู้สูงอายุในชุมชนอื่นเย็บ
กระเป๋า ตอนแรกเราก็แปลกใจนะ เพราะโควิดกำลังมา ลำพัง
ที่เราขายอยู่ก็ขายไม่ค่อยได้แล้ว แล้วจะทำการเรียนการสอน
ในช่วงนั้นทำไมอีก

แต่ต่อมาก็พบว่าเขาไม่ใช่แค่ให้เราไปสอนคนอื่นอย่างเดียว
ทางโครงการหาคนมาสอนเราด้วย ก็จัดการเรียนเป็นกลุ่ม
เล็กๆ มีการเว้นระยะ วิทยาการที่มาสอนเราก็เหมือนมาเติมใน
สิ่งที่ขาด เช่นพวกดีไซน์ใหม่ๆ การเลือกใช้เศษผ้าที่เหลือจาก
โรงงานตัดผ้ามาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ไปจนถึงวิธี
การขายทางออนไลน์ ซึ่งกลุ่มเราอยากจะทำมาตลอด แต่ไม่รู้
จะทำยังไง

ก็เลยเหมือนเป็นการแลกเปลี่ยนที่ได้ประโยชน์กันหมด เราแบ่ง
ปันทักษะทางการทำกระเป๋าให้คนอื่นๆ ที่อยากเรียนรู้ ทาง
โครงการก็แบ่งปันวิธีการทำให้กระเป๋าที่เราทำอยู่แล้วมีความ
น่าซื้อ ต้นทุนถูกลง และขายได้มากขึ้น

ที่พี่ชอบที่สุดคือทางโครงการร่วมกับกลุ่มเราออกแบบกระเป๋
รูปแบบใหม่ เป็นกระเป๋าทรงปลาที่สะท้อนความเป็นกว๊านพะเยา
เราก็ขายกระเป๋ามานานแล้วนะ แต่ก็ต้องยอมรับว่าที่ผ่านมา
แบบกระเป๋าก็เรขาคณิตๆ คนอื่น จนมีกระเป๋าผ้าทรงปลา
นี้แหวะ พอจะอวดได้ว่าเป็นของที่ระลึกหรือของฝากจากเมือง
พะเยา” (ยิ้ม)

ยุพิน ด้านพิทักษ์ และอาคม ด้านพิทักษ์
เกษตรกรอินทรีย์
เจ้าของผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์ 'ผ่อโต้ง'

“ในฐานะที่พี่เคยเป็นพยาบาล ก็คิดว่าหนึ่งในผลสำเร็จของอาชีพเราก็คือการได้เห็นผู้คนมีสุขภาพที่ดี แล้วสุขภาพที่ดีเริ่มจากอะไร ก็เริ่มจากอาหารการกินที่มีประโยชน์และไม่ทำให้เราป่วย ความคิดเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์จึงเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนที่จะเออร์ลี่ไทร์

แพนพี่เป็นคนพะเยา เขาเป็นวิศวกรในบริษัทรถยนต์ ก่อนที่จะเกษียณออกมา เราใช้เงินเก็บส่วนหนึ่งซื้อที่ดินที่อำเภอดอกคำใต้ไว้ เราทั้งคู่ก็กลับมาดอกคำใต้ เริ่มสิ่งที่ตั้งใจไว้ตั้งแต่ปี 2559

เราตั้งชื่อสวนว่า 'ผ่อโต้ง' ซึ่งเป็นคำเมือง แปลว่าดูสวน คิดอย่างตรงไปตรงมาว่าเราอยากทำการเกษตรที่พิถีพิถันตั้งแต่ต้นจนถึงปลายน้ำ การหมั่นไปดูสวนของเราเองนี่แหละคือหัวใจหลัก เราเริ่มจากปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์พันธุ์ 105 ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่ทุกคนต่างเห็นตรงกันว่าถ้ามาจากดินในอำเภอดอกคำใต้นี้จะหอมและอร่อยที่สุด

นอกจากข้าว เราก็มะพร้าว น้ำหอม มะม่วงเบา มะม่วงโชคอนันต์ ฝรั่ง มะยงชิด มัลเบอร์รี่ แต่พวกนี้ส่วนใหญ่ปลูกแล้วแจกเพื่อนๆ เราขายข้าวเป็นหลัก

“

ผ่อโต้ง เป็นคำเมือง
แปลว่าดูสวน
เราอยากทำการเกษตร
ที่พิศพิณตั้งแต่ต้นน้ำ
จนถึงปลายน้ำ การหมั่น
ไปดูสวนด้วยตัวเราเอง
นี่แหละคือหัวใจหลัก

เราขายไม่แพงเลยล่ะ เพราะอยากให้ทุกคนเข้าถึงผลผลิตอินทรีย์ได้ ปล่อยให้
กรุงเทพฯ มาก่อน ประจักษ์ในเรื่องนี้ดี พืชผักออร์แกนิกที่นั่นมีราคาที่สูง
สูง คนหาเข้ากินค้าเขาจึงไม่คิดจะซื้อ จึงคิดว่าไหนๆ เราก็ทำกันเองแล้ว ต้นทุน
เรื่องแรงงานก็ลดไป ปุ๋ยหมักก็ทำกันเอง

อีกอย่างคือเราไม่ได้มองว่าเป็นธุรกิจ เราทำให้เราพออยู่ได้ เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ
ได้กินข้าวที่ดีและปลอดภัย ขณะเดียวกันก็อยากส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาทำ
เหมือนเราด้วย เพราะได้ประโยชน์ทั้งขึ้นทั้งล่อง เราไม่มีหน้าร้าน ออนไลน์ก็ไม่ขาย
(หิวเราละ) คือใช้ลูกๆ หลานๆ รับไปขายให้ หรือบางทีมีผู้ประกอบการมาซื้อไปแปะ
แบรนด์ของเขาเองขาย เราก็ยินดี

สวนผ่อโต้งเป็นหนึ่งในพื้นที่เรียนรู้ของโครงการพะเยาเมืองแห่งการเรียนรู้ในพส
ที่สามนี้ด้วยล่ะ ก่อนหน้านีทางโครงการก็มาช่วยเราในการพัฒนาแบรนด์ มา
ออกแบบโลโก้ให้ดูดีเลย รวมถึงหาช่องทางการจัดจำหน่ายเพิ่มเติม พอโครงการ
ขึ้นพสใหม่ ความที่เราอยากสนับสนุนให้เกิดการทำเกษตรอินทรีย์อยู่แล้ว จึงยินดี
เปิดพื้นที่ให้คนที่สนใจมาเรียนรู้เพิ่มเติม

เราออกแบบกิจกรรมไว้ว่าจะให้ผู้เรียน
มาผ่อโต้งกับเราตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลาย
น้ำเลยล่ะ มาดูว่าถ้าจะเริ่มทำอินทรีย์
ต้องทำอะไรบ้าง เรียนรู้วิธีทำปุ๋ยหมัก
จุลินทรีย์จากหมักกล้วยและเศษใบไม้
การปลูกข้าว เก็บเกี่ยว และแปรรูป ไป
จนถึงการตั้งราคาขาย คือมาเรียนกับ
เรา ก็กลับบ้านไปทำกับที่ของคุณหรือ
ไปประยุกต์ใช้ หรือสอนคนอื่นได้เลย

พี่ไม่ได้มองภาพฝันไกลๆ ไว้เลยนะ
เพราะสิ่งที่เราทำอยู่ทุกวันนี้มันตอบ
โจทย์กับชีวิตและความต้องการของ
เราสองคนอยู่แล้ว ถ้ารากฐานตรงนี้ดี
สังคมเราก็จะดี สิ่งแวดล้อมก็ดี แล้ว
ทุกอย่างก็จะขับเคลื่อนไปในทิศทางที่
ดีของมันเอง”

“

กว๊านพะเยาสำหรับผมจึงเป็นทั้งแหล่งทำมาหากิน
แหล่งอาหารประทังชีวิต แหล่งพักผ่อน
และเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ไฉยัดเหนียวจิตใจ

สุทัศน์ ปทุมวงศ์ คนรับจ้างพายเรือในกว๊านพะเยา

“นึกท่องเที่ยวมิกถามผมว่าทำไมจึงมีบ่อน้ำผุดขึ้นมาในกว๊าน ก็ในเมื่อตรงนี้เป็นแหล่งน้ำทำมาแล้วยังมีบ่อน้ำอยู่ (หัวเราะ) คือกระทั่งคนพะเยาเองบางคนก็อาจลืมไปแล้วว่าเมื่อ 80 กว่าปีก่อน พื้นที่กว๊านตรงนี้ทั้งหมดเคยเป็นหมู่บ้าน คนที่อยู่กันเห็นสภาพเดิมส่วนใหญ่ก็เสียชีวิตไปหมดแล้ว บ่อน้ำตรงนั้นจึงเป็นอนุสรณ์ให้เรายังจำได้อยู่ว่าเมื่อก่อนตรงนี้เคยเป็นอะไร

ผมเป็นคนตำบลบ้านต๋อน ตรงท่าเรือโบราณบ้านทุ่งกั่ว เมื่อก่อนพ่อผมเป็นทหารรับใช้จอมพล ผิน ชุณหะวัณ ที่กรุงเทพฯ แยกย้ายมาอยู่พะเยาช่วงสงครามโลก สมัยนั้นพะเยายังมีถนนไม่ทั่วถึง การจะเดินทางไปโรงเรียนซึ่งอยู่ในเขตตัวเมือง ต้องนั่งเรือข้ามกว๊านไป ผมจำได้ว่าค่าเรือรอบหนึ่งแค่ 50 สตางค์ ราคาเท่ากับข้าวสารหนึ่งกิโลกรัม สมัยก่อนคนเรือหาเงินได้วันละ 10 บาทก็ดีใจกันมากแล้ว

พ่อผมเสียชีวิตตั้งแต่ผมยังเด็ก สมัยนั้น พลเอก ชชาติ ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ท่านยังส่งเงินมาช่วยงานศพพ่อ พ่อไม่มีพ่อ ผมก็เลยทำงานรับจ้างช่วยแม่มาตั้งแต่เด็ก หาปลาในกว๊านบ้าง ไปทำสวนบ้าง แล้วแต่ช่วง จนมีการขุดพบวัดติโลกอารามนี้แหละ จึงได้งานขับเรือพานักท่องเที่ยวไปไหว้พระ

เรื่องเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 เกาะที่เป็นที่ตั้งของวัดตอนนี้นี้ เมื่อก่อนเป็นเกาะเล็กๆ มีต้นไม้ใหญ่ตั้งอยู่ วันหนึ่งเกิดพายุลูกเห็บตก ชาวบ้านก็ทราบอยู่บ้างว่าแถวนั้นเคยเป็นวัด ก็เลยพากันไปขุดหาพระยอดขุนพล ซึ่ง เดี่ยวนี้เข้ากันเป็นแสนเลยนะครับ ขุดๆ กันไป ก็มาพบพระพุทธรูปปางมารวิชัยอยู่ใต้รากต้นไม้ลึกลงไปกว่าสองเมตร ทางจังหวัดก็เลยเชิญพระพุทธรูปไปแห่รอบเมือง 7 วัน 7 คืน ก่อนจะประดิษฐานที่วัดศรีอุโมงค์คำ

จนมาปี 2550 นี่แหละที่มีการค้นพบศิลาจารึกที่ระบุว่า วัดนี้สร้างขึ้นสมัยพระเจ้าติโลกราช ซึ่งก็ราว 500 ปีแล้ว ท่านรณเชก อัคราณวัตร ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาสมัยนั้นก็มีความคิดในการบูรณะวัดร้างกลางกว๊านแห่งนี้ โดยเชิญเชิญพระพุทธรูปที่ขุดพบเมื่อ 24 ปีที่แล้วมาประดิษฐาน พระพุทธรูปได้รับการตั้งชื่อว่า ‘หลวงพ่อดิลก’ โดยวัดเกาะกลางแห่งนี้ถูกเรียกว่า ‘วัดติโลกอาราม’

ตั้งแต่นั้นใครมาเยือนพะเยา ก็มักจะนั่งเรือมาชมการหลวงพ่อดิลกเกาะนี้ ซึ่งผมก็ได้งานเป็นคนขับเรือข้ามฟากไปด้วย ช่วงไหนไม่มีงานก็ไปรับจ้าง และก็ทำงานเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านไปพร้อมกัน

ต้องชื่นชมวิสัยทัศน์ของท่านรณเชก ที่ทำให้วัดแห่งนี้กลายเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ประจำเมืองพะเยา โดยมีการจัดประเพณีเวียนเทียนรอบกว๊านในทุกวันมาช้านาน วิสาขบูชา และอาสาฬหบูชา ปีละสามครั้ง ที่น่าจะเป็นแห่งเดียวในประเทศด้วยนะครับ ที่มีการเวียนเทียนด้วยเรือรอบเกาะ แล้วพอจัดช่วงเย็นที่พระอาทิตย์ค่อยๆ ตก จนมืดแล้วเห็นแสงเทียนรอบวัด ภาพกว๊านพะเยายามเย็นสวยงามอยู่แล้ว พ่อได้แสงเทียนกลางน้ำก็งดงามเข้าไปใหญ่

กว๊านพะเยาสำหรับจึงเป็นทั้งแหล่งทำมาหากิน แหล่งอาหารประทังชีวิต แหล่งพักผ่อน และเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ไว้อาลัยให้ชีวิต

“

ถึงผมภูมิใจที่ได้ริเริ่ม
โครงการหลายอย่างขึ้นมา
แต่เอาจริงๆ ผมไม่ได้ดีใจที่
ทุกวันนี้ PYE Space ยังคง
เป็นพื้นที่ศิลปะแห่งเดียวของ
เมืองอยู่

“ในฐานะอาจารย์สอนศิลปะและการออกแบบที่มหาวิทยาลัยพะเยา ผมพยายามสื่อสารกับทางมหาวิทยาลัยมาตลอดว่าเราควรมีหอศิลป์ไว้แสดงผลงานนักศึกษา เพราะเรามีคณะทางศิลปะ แต่ไม่มีที่แสดงผลงานให้พวกเขา มันก็ไม่ใช่ หลังจากขับเคลื่อนเรื่องนี้อยู่พักหนึ่ง แต่ด้วยปัจจัยอะไรสักอย่างหอศิลป์จึงเกิดไม่ได้เสียที ผมจึงตัดสินใจลงมือทำด้วยเงินทุนตัวเอง

จะบอกว่าเป็นหอศิลป์ก็ไม่ถูกหรอก เป็นพื้นที่ศิลปะเสียมากกว่า ผมก่อตั้ง ‘อย่าเห็นแก่ตัวสถาน’ ขึ้นจากการรีโนเวทบ้านไม้ให้เช่าในตัวเมืองพะเยา ชั้นบนเป็นแกลเลอรีแสดงผลงาน ส่วนชั้นล่างเป็นบาร์ขายเหล้าสาเหตุที่เลือกในตัวเมือง เพราะตอนนั้นพะเยายังไม่มีอาร์ทสเปซ และก็อยากให้นักศึกษาเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ในเมืองด้วย ไม่ใช่แค่แสดงผลงานนักศึกษาอย่างเดียว อาจารย์ก็แสดงด้วย ศิลปินที่อื่นอยากมาแสดงก็มาได้ จะจัดเสวนา เวิร์คช็อป และปาร์ตี้ผมเปิดเต็มที่ ให้มันเป็นพื้นที่ที่ทั้งๆ สาธารณะของเมืองไปพร้อมกัน แต่เปิดได้ปึกว่า เจ้าของตึกเขาขอคืน ก็เลยต้องคืนเขาไป

ความที่เราเริ่มไว้แล้ว ผมจึงคิดว่ายังใจก็ต้องทำต่อ หลังจากเว้นวรรคไปหลายปี ก็ได้อาคารที่อยู่ตรงข้ามโรงหนังเก่ามาทำ ผมตั้งชื่อใหม่ว่า PYE Space มีรูปแบบคล้ายๆ เดิม แต่รอบนี้มีพื้นที่ใหญ่ขึ้น ก็เลยได้ทำห้องฉายหนัง และจัดกิจกรรมได้หลากหลาย โดยชั้นบนเรายังเปิดเป็น art residency ชวนนักศึกษาหรือศิลปินรุ่นใหม่ให้เห็นแววม่านักกับเรา และให้พื้นที่เขาได้คิด ได้ทำงาน

หลังทำ PYE Space มาได้ 2 ปีกว่า ความที่พื้นที่ของผมตั้งอยู่ตรงข้ามโรงภาพยนตร์เก่าของเมืองที่ชื่อพะเยารามา ซึ่งมันถูกทิ้งร้างไว้หลายปี และมีข่าวว่าโรงหนังเก่าแก่คูเมืองแห่งนี้กำลังจะถูกรื้อและรีโนเวทไปทำอย่างอื่น ก็เลยคิดว่าเราน่าจะเล่นอะไรกับพื้นที่เพื่อเป็นการบอกเล่า จึงทำ proposal ไปเสนอเจ้าของพื้นที่กับเทศบาลว่าจะทำอเวนิวฉายหนังกับเทศกาลศิลปะตรงนั้นนะ ซึ่งทางเจ้าของเขาไม่ติด และทางนายกเทศมนตรีในตอนนั้นก็เห็นด้วย ก็เลยระดมทุนช่วยกันปรับปรุงพื้นที่

โปรเจกต์ ‘พะเยารามา 2516-2564’ (จัดขึ้นในเดือนมกราคม 2564) ได้รับเสียงตอบรับที่ดีมาก เพราะพื้นที่มันเชื่อมโยงกับความทรงจำของคนในเมือง ขณะเดียวกันเมืองเราก็ไม่เคยมีกิจกรรมสร้างสรรค์แบบนี้มาก่อน ซึ่งยังเปิดมุมมองให้คนในเมืองเห็นว่าเราสามารถเอาพื้นที่ที่ถูกมองข้ามอย่างนี้มาจัดกิจกรรมได้ หลังจากนั้นเฮียหมู (คงศักดิ์ ธนานิสร) เจ้าของโรงหนังเมืองทองรามามา โรงหนังแบบสแตนดาร์ดโลนคูเมืองอีกแห่งก็ชวนให้ผมใช้พื้นที่เขาทำกิจกรรม ก็เลยได้เทศกาลฉายหนังและแสดงงานนักศึกษาเพิ่มอีกแห่ง

ในปีนั้นเองสำนักส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (CEA) ก็ยังให้ทุนสนับสนุนมาทำงานกับพื้นที่ในเมืองต่อ จึงเกิดงาน Phayao Art & Creative Festival (วันที่ 7 สิงหาคม - 3 ตุลาคม 2564) ครั้งแรกขึ้นมา โดยคราวนี้ ผมได้ใช้พื้นที่ชั้นสองของตลาดอาเขต ตลาดสดเก่าแก่กลางเมืองที่บริเวณชั้นสองถูกทิ้งร้างไว้ และจนทุกวันนี้ ทางตลาดเขาก็ให้พื้นที่ผมจัดแสดงผลงานศิลปะต่อเนื่อง ก็เลยกลายเป็นหอศิลป์อย่างไม่เป็นทางการของนักศึกษาไปโดยปริยาย

นับตั้งแต่เริ่มอย่าเห็นแก่ตัวสถานที่มาจนถึงทุกวันนี้ก็เกิน 10 ปีแล้ว ถึงผมภูมิใจที่ได้ริเริ่มโครงการหลาย อย่างขึ้นมา แต่เอาจริงๆ ผมไม่ได้ตั้งใจที่ทุกวันนี้ PYE Space ยังคงเป็นพื้นที่ศิลปะแห่งเดียวของเมืองอยู่นะ พะเยาควรมีพื้นที่สร้างสรรค์มากกว่านี้ครับ จริงอยู่แม้จะเห็นความหวังจากคนรุ่นใหม่ทีกลับมาทำกิจกรรมที่ขับเคลื่อนความคิดสร้างสรรค์ในเมืองอยู่ แต่เราต้องอาศัยแรงขับเคลื่อนมากกว่านี้จากผู้ใหญ่และหน่วยงานต่างๆ

ทุกวันนี้พะเยาน่าอยู่และมีเสน่ห์ในตัวเองอยู่แล้ว แต่ถ้าคุณนำความคิดสร้างสรรค์มาช่วยพัฒนาเมือง ผมว่าพะเยาจะสร้างโอกาสให้นักศึกษาและผู้คนในเมืองมากกว่านี้อีกเยอะครับ”

ปวินท์ ระมิงค์วงศ์
อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
และผู้ก่อตั้ง PYE Space

พะเยา เข้าสู่มาตรฐานระดับโลก

นาคีนี้อาจกล่าวได้ว่า คนที่อยู่พะเยาและได้รับทราบข่าวดีนี้ คงยิ้มกันอย่างมีความสุขส่งท้ายปี เมื่อ UNESCO ประกาศรับรองเมืองพะเยาให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2565

เบื้องหลังความสำเร็จครั้งนี้มาจากความร่วมมือร่วมใจจากหลากหลายผู้คนและเครือข่าย ตั้งแต่มหาวิทยาลัยพะเยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เทศบาลเมืองพะเยา และชุมชนพะเยา ช่วยกันขับเคลื่อนให้พะเยาเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Phayao Learning City) บนฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้ สร้างความสุขให้คนพะเยาอย่างยั่งยืน ซึ่งตรงตามหลักเกณฑ์ขององค์การยูเนสโก ซึ่งหน่วยงานสำคัญที่สุดที่จะไม่กล่าวถึงในที่นี้ได้ เพราะมองเห็นศักยภาพของเมืองพะเยาและให้การสนับสนุนมาตั้งแต่ต้น คือ...หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนามะดับพื้นที่ (บพท.)

ขอแสดงความยินดีกับจังหวัดพะเยาด้วยครับ

November, 2022

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนามะดับพื้นที่ (บพท.)
สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)

ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ กรอบการวิจัย
“การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City)”
รศ.ดร.ปุ่น เทียงบุญธรรม
รศ.ดร.ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ
ดร.สมคิด แก้วทิพย์
รศ.ดร.อวีวรรณ เด่นไพบลูย์

ผลิตโดย

โครงการการขับเคลื่อนผลงานวิจัยผ่านการสื่อสารสาธารณะ
เพื่อพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ (WeCitizens)

สนับสนุนโดย

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)
และสมาคมเพื่อออกแบบและส่งเสริมการมีพื้นที่สาธารณะ
และพื้นที่สีเขียว Greening Up Public Space

หัวหน้าโครงการ

สามารถ สุวรรณรัตน์

บรรณาธิการ

บพทล พงษ์สุขถาวร

เรื่องเล่าจากผู้คน (เสียงพะเยา)

บพทล พงษ์สุขถาวร
จิรัชฐ์ ประเสริฐทรัพย์
ปิยะลักษณ์ นาคะโยธิน
ธิตินัดดา จินาจันทร์
สามารถ สุวรรณรัตน์

ออกแบบปก/รูปเล่ม

ไข่มุก แสงมีอาภาพ

อินโฟกราฟิกส์

acid studio

ถ่ายภาพ

กรินทร์ มงคลพันธุ์
พรพจน์ นันทจิ๋ววัฒน์

วิดีโอ

ธรรณิศ กิรติपाल
วัชรพันธ์ ปิณฑุ
เอกรินทร์ นันปิตา

สีน้ำ

ธเนศ มณีศรี 15.28 studio

ประสานงาน

ลลิตา จิตเมตตาบรสิสุทธิ์

wecitizen2022@gmail.com

wecitizensvoice

wecitizens
thailand.com

“ไม่ว่าพะเยาจะเป็นเมืองแบบไหน เราก็อยากให้ที่นี่เป็นเมืองที่มี
เศรษฐกิจที่ดี ผู้คนอยู่ดีมีสุข การได้ทำโครงการเมืองแห่งการเรียนรู้
และมีผู้ร่วมกิจกรรมมาบอกเราว่าพวกเขาขายของได้ดีขึ้นกว่าแต่ก่อน
แค่นี้เลย เราภูมิใจมากแล้ว ปลายทางของเมืองแห่งการเรียนรู้
ที่ประสบความสำเร็จ มันเริ่มต้นจากสิ่งเล็กๆ ตรงนี้”

รองศาสตราจารย์ ดร. พนินทรา อีรานนท์
ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยพะเยา

